

Twitter, et elitemedium?

En kvalitativ studie om deliberasjon på Twitter

Fredrik Kittelsen

Masteroppgave i sosiologi
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Det samfunnsvitenskapelige fakultetet
UNIVERSITETET I OSLO

Høsten 2014

Twitter, et elitemedium?

-En kvalitativ studie om deliberasjon på Twitter

Masteroppgave i sosiologi ved Universitetet i Oslo

Fredrik Kittelsen, 03. november 2014

© Fredrik Kittelsen

2014

Twitter, et elitemedium? - En kvalitativ studie om deliberasjon på Twitter

Fredrik Kittelsen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

I takt med at det sosiale mediet Twitter har blitt stadig større og viktigere har også offentligheten så vel som akademia interessert seg for hvordan dette mediet har påvirket samfunnet og demokratiet. Mens enkelte har ment at Twitter, og andre sosiale medier demokratiserer offentligheten, har andre ment at Twitter er et elitemedium som ikke reflekterer folkets meninger og interesser. Denne oppgaven tar for seg denne motsetningen mellom beskrivelsen av Twitter som demokratiserende på den ene siden og som et elitemedium på den andre. Mange av de som har beskrevet Twitter og andre sosiale medier som demokratiserende har argumentert for dette gjennom å vise til utviklingstrekk som samsvarer med noen av de viktigste prinsippene for offentligheten i henhold til det deliberative demokratiidealet. Viktige kriterier i dette demokratiidealet er stor og bred politisk deltagelse og fraværet av statusdistinksjoner. I så måte passer ikke beskrivelsen av Twitter som et elitemedium godt med dette idealet. Denne oppgaven forsøker derfor å se hvorvidt Twitter styrker mulighetene for deliberativt demokrati.

Åtte dybdeintervjuer med unge, velutdannede og engasjerte Twitter-brukere har blitt brukt som fremgangsmåten for å undersøke denne problemstillingen. Dette er en gruppe som er overrepresentert på Twitter. Intervjuene har fokusert på hvilke krav som stilles til kompetanse og ressurser for å delta og hvor grensene trekkes for hva man kan mene og snakke om. Representantene for denne gruppen er interessante fordi de kan ses på som opinionsledere på Twitter i form av at de er sentralt plassert i Twitter-nettverket gjennom at de befinner seg i en mellomposisjon mellom den tradisjonelle offentlighetseliten og folket som kommunikasjonen kanaliseres igjennom. Ideen er at denne mellomposisjonen gjør at de er særlig bevisst på normene som regulerer adferden på og tilgangen til Twitter.

Det teoretiske utgangspunktet for analysen er hentet fra Pierre Bourdieu og hans feltteori. Bakgrunnen for dette valget er at jeg mener hans teoretiske rammeverk er godt egnet til å avdekke underliggende og ubevisste maktstrukturer og dominansforhold som potensielt kan stå i veien for deliberative idealer. Med feltteorien som utgangspunkt retter analysen seg mot å avdekke Twitter-feltets kapital, Twitter-feltets doxa og Twitter-feltets symbolske makt. Gjennom kapitalbegrepet forsøker jeg å belyse hvilke krav som stilles til kompetanse og ressurser. Doxa-begrepet brukes som analytisk verktøy for å komme på sporet av grensene for hvilke meninger og temaer som er akseptable og hvilke som ikke er akseptable. Mens ved å

benytte meg av begrepet om symbolsk makt forsøker jeg å avdekke hvordan handlingene og holdningene som kommer frem i oppgaven legitimeres.

Oppgaven viser at interaksjonen på Twitter ikke reguleres etter det viktige deliberative prinsippet om herredømmefri dialog hvor det er kraften i det bedre argument som er det avgjørende kriteriet for innflytelse. Kompetanser og ressurser som formelle titler, gode språklige evner, evnen til å balansere mellom å være personlig og relevant, samt mulighetene for å delta når ting skjer og god timing fremkommer som vel så viktige kriterier for innflytelse som gode argumenter. Videre viser oppgaven av Twitter heller ikke lever opp til et annet viktig deliberativt prinsipp, nemlig kravet om at ingen temaer av offentlig art holdes utenfor og at det er stor takhøyde for kontrære meninger. Særlig kommer det frem at populistiske og det som oppfattes som politisk ukorrekte temaer og meninger blir forsøkt holdt utenfor. Det kommer også frem at retvitrefunksjonen og følgefunksjonen er viktige redskaper for inklusjon og eksklusjon. Oppgavens konklusjon blir dermed at Twitter ikke styrker mulighetene for deliberativt demokrati. Avslutningsvis blir konklusjonen diskutert og forslag til fremtidig forskning blir presentert.

Forord

Det å komme til dette punktet, når masteroppgaven nå er ferdig, har vært en lang og krevende vei. Alle fasene av prosessen, fra å finne et tema, finne aktuell metode, rekruttere informanter, gjennomføre intervjuer, analysere intervjuene og skrive oppgaven, har utfordret meg til å gjøre ting jeg aldri har gjort før. Veien til dette sluttpunktet hadde jeg aldri klart hvis ikke det hadde vært for en rekke flotte mennesker som har hjulpet meg underveis, derfor er det mange som fortjener en takk i denne forbindelsen.

Først av alle vil jeg takke min veileder Kari Steen-Johnsen. Tusen takk for at du har tatt meg så godt i mot og tusen takk for alle de gode samtalene, de konstruktive rådene og ikke minst, takk for at du alltid har vært så tilgjengelig. Jeg vil også takke alle mine åtte informanter som har satt av tid til å stille til intervjuer. Før jeg begynte med oppgaven var det særlig intervjuene jeg gruet meg mest til, men alle informantene har tatt godt i mot meg og svart engasjert og tillitsfullt på spørsmålene mine. Dette har ført til at jeg i tillegg til det faglige også har hatt et stort menneskelig utbytte av disse møtene.

Jeg vil takke mine gode medstudenter og venner. Særlig vil jeg takke Mari, som i tillegg til å ha vært en god venn, også har hjulpet meg med alle praktiske ting jeg har lurt på underveis.

Jeg må også takke deg, Tonje. Du har vært helt fantastisk og alltid støttet meg i de valgene jeg har gjort. Særlig nå i innspurten av oppgaven har du vist en stor forståelse for at jeg har hatt hodet andre steder enn i oppvaskkummen.

Sist, men ikke minst, må jeg takk min familie. Pappa, Mats og alle andre har vært veldig støttende. Men aller viktigst har du, mamma, vært. Uten deg hadde jeg sannsynligvis aldri begynt på en master i første omgang. Du har hatt en unik kombinasjon av press og støtte som har løftet meg til høyder i skolen jeg selv aldri trodde jeg var i stand til å nå.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Problemstilling.....	3
1.1.1	Hva er deliberativt demokrati?.....	4
1.1.2	Hva er Twitter?.....	5
1.2	Oppgavens oppbygging	7
2	Teori	8
2.1	Innledning.....	8
2.2	Tidligere vitenskapelig arbeid	8
2.3	Bourdieu	13
2.3.1	Sosiale felt	14
2.3.2	Kapital	16
2.3.3	En sans for spillet	18
2.3.4	Symbolsk makt.....	20
2.3.5	Twitter som felt	22
3	Metode.....	23
3.1	Innledning.....	23
3.2	Hvorfor kvalitative intervjuer?	23
3.3	Forberedelser	24
3.3.1	Utvalg	24
3.3.2	Rekruttering.....	26
3.3.3	Intervjuguide	27
3.4	Opplevelser fra intervjuene	28
3.4.1	Når er datainnsamlingen ferdig?	31
3.5	Analyse	33
3.6	Forskningsetiske betraktninger.....	34
3.7	Reliabilitet og Validitet	35
4	Kapital og en sans for spillet.....	38
4.1	Innledning.....	38
4.2	Autoritet gjennom formelle titler.....	38
4.3	Språkfokus som ressurs	40
4.4	Privat versus personlig.....	45

4.5	Fleksibilitet og timing.....	48
4.6	Oppsummering	52
5	Twitter-feltets doxa	54
5.1	Innledning.....	54
5.2	Temaer og meninger.....	54
5.3	Twitter-feltets doxa.....	61
5.4	Å bli fulgt som inngangsbillett.....	62
5.5	Kvalitet som legitimering av doxaen.....	65
5.6	Oppsummering	68
6	Konklusjon og diskusjon.....	69
6.1	Konklusjon.....	69
6.1.1	Twitter, et lukket medium?	73
6.2	Diskusjon.....	74
6.2.1	Oppgavens empiriske begrensninger	74
6.2.2	Intendert eller uintendert distingvering?	75
6.2.3	Sterk heterodoksi?	77
6.2.4	Søkemotorer for alle?	77
6.2.5	Svekker Twitter mulighetene for deliberativt demokrati?	78
6.2.6	Er deliberativt demokrati mulig?.....	80
6.2.7	Er deliberativt demokrati ønskelig?	82
6.2.8	Konklusjon til diskusjonen.....	83
6.3	Fremtidig forskning	84
	Litteraturliste	85
	Vedlegg 1: Intervjuguide.....	92
	Vedlegg 2: Orienteringsskriv	98
	Vedlegg 3: Oversikt over informantene	99
	Vedlegg 4: Svarbrev fra NSD	100

1 Innledning

Siden internettet startet å spre seg på starten av 1990-tallet har interessen for å se hvordan denne nye formen for kommunikasjon påvirker samfunnet og demokratiet vært stor både blant akademikere og samfunnet for øvrig. Denne interessen forsterket seg da web 2.0 og særlig sosiale medier vokste frem. Nå var det mulig for brukerne å samhandle og samarbeide om å skape webens innhold (Enjolras, Karlsen, Steen-Johnsen & Wollebæk, 2013: 12). Dette skapte helt nye muligheter for informasjonsutveksling og kommunikasjon med globale konsekvenser.

Meningene om hvordan sosiale medier påvirker demokratiet har spriket fra fortellinger om hvordan disse mediene skal redde demokratiet på den ene siden, til dystopiske beskrivelser av hvordan den nye teknologien undergraver demokratiet på den andre. Av optimistiske ytringer finner vi journalisten Eirik Solheim som vektlegger en demokratisert og tilgjengelig distribusjon som viktige faktorer for internettets positive effekter på demokratiet (Solheim, 2010). Statsviteren Svein Tore Marthinsen har skrevet i bloggen sin at sosiale medier kan øke graden av direkte demokrati da de muliggjør en direkte kommunikasjon mellom politiker og folket, til og med underveis i politiske prosesser (Marthinsen, 2012). Sosiologen Gudmund Hernes på sin side viser til at sosiale medier har en unik evne til å mobilisere store folkemasser på kort tid (Hernes, 2012). Eksemplene på vellykket mobilisering gjennom sosiale medier er også mange, Occupy Wall Street-protestene (Karlsen, 2012) og rosemarkeringen i Oslo etter 22. juli (Enjolras et al.: 2013: 9) kan nevnes.

Optimistene vektlegger at sosiale medier kan styrke viktige demokratiske forutsetninger som politisk deltagelse, direkte demokrati og mobilisering. Men det finnes også eksempler på mislykkede forsøk på å mobilisere via sosiale medier. Et eksempel som gjerne trekkes frem i så måte er KONY 2012-aksjonen som gikk ut på å spre en video om forbrytelsene til Joseph Kony for å få han arrestert. Mange spredte videoen, men svært få møtte opp til de påfølgende gateaksjonene. I blogginnlegget *Begrenser Facebook mulighetene for politisk engasjement?* blir denne uforpliktende formen for politisk deltagelse sammen med måten algoritmene filtrerer informasjon i sosiale medier problematisert, hvor forfatteren stiller spørsmålet om sosiale medier egentlig begrenser mulighetene for politisk deltagelse (anitagud, 2012). Thorbjørn Jagland frykter at sosiale medier skal skape en politisk lederkrise, hvor politikere blir mer opptatt av det å bli sett og være populær enn å føre vei

(Jagland, 2012). Altså finnes det et bredt spekter av meninger om hvordan sosiale medier påvirker demokratiet.

Et av mediene som stadig får større oppmerksomhet er mikrobloggtjenesten Twitter. Sosiologen Jan Frode Haugseth mener at Twitter er det mest demokratiske mediet av alle medier, både tradisjonelle og digitale. Det begrunner han med at Twitter har en unik kombinasjon av politisk interesserte brukere og teknologiske muligheter som hashtags som han mener garanterer at budskapet ditt blir lest og vurdert av flere som er interessert i det samme (Haugseth, 2009). Et poeng som gjerne trekkes frem som sosiale mediers styrke er mulighetene for vanlig folk å sette agendaen. Et eksempel på dette fikk vi da den unge norsk-somaliske medisinstudenten Warsan Ismail skapte en nasjonal debatt om norsk rasisme etter å ha delt opplevelser med dette og merket det med hashtagen norskrasisme (Giæver, 2013).

Men samtidig som Twitter blir hyllet som demokratisk og at det finnes bevis på demokratiske effekter av Twitter, så er det en annen fortelling om mediet som også gjør seg gjeldene, nemlig at det er et elitemedium. Knut Olav Åmås sier for eksempel at Twitter ikke makter å bringe nye stemmer inn i debatten, men heller er et elitefenomen og at de høyprofilerte tvittrerne gjør mediet til en fortsettelse av hagefestene i Oslo 2 og 3 (Åmås, 2009).

Twitter er spesielt interessant fordi det stadig får større oppmerksomhet i offentligheten. Det er ikke sjeldent man kan lese om at det koker på Twitter i forskjellige nettaviser. Min interesse for mediet kommer som en følge av denne økte oppmerksomheten samt det motsetningsfulle mellom beskrivelsen av Twitter som demokratiserende på den ene siden og som et elitemedium på den andre. Dersom det er sant at Twitter øker interaksjonen mellom politikere og journalister på den ene siden og folk flest på den andre og således utjevner makten til å sette agendaen, hvordan kan Twitter da være et elitemedium?

Påstanden om at Twitter er et elitemedium får noe støtte av forskningen som viser at Twitter er et medium overrepresentert av politisk interesserte, menn, folk med universitetsutdannelse og folk med høy inntekt (Enjolras et al., 2013: 174). Samtidig finner man at Twitter har et ungdomspreg hvor befolkningen over 45 år nesten er fraværende (Enjolras et al., 2013: 48). På den måten forrykkes de tradisjonelle skillelinjene litt, da det normalt sett er de over 45 som sitter høyest i hierarkiet. Man kan si at Twitter domineres av en ung, velutdannet og engasjert gruppe.

I tillegg til disse demografiske funnene, så er det enkelte studier som viser at sentrale personer i den norske offentligheten som journalister og politikere inngår i relativt lukkede rom. Samfunnsviteren Bernard Enjolras har funnet at de mest sentrale politikerne i Norge ikke bruker Twitter til å interagere med folk flest, men heller med andre høyprofilerte politikere, journalister og politiske bloggere (Institutt for samfunnsforskning, 2014). Medieviteren Jørgen Thune Johnsen har studert hvordan politiske kommentatorer bruker Twitter og finner at maktforholdene i de tradisjonelle mediene trekkes inn på Twitter hvor det ikke er hva du gjør men hvem du er som er avgjørende for hvor stor følgergruppe kommentatorene får (Johnsen, 2012). Videre finner han at kommentatorene i liten grad interagerer med folk flest, men heller «roper i megafon med hørselsvern» som han sier (Johnsen, 2013).

1.1 Problemstilling

Et ideal som ofte legges til grunn for en velfungerende offentlighet er en offentlighet styrt etter deliberative prinsipper, hvor det fundamentale er at alle aktuelle stemmer blir hørt og respektert. Optimistenes tro på at internett og Twitter vil styrke viktige demokratiske funksjoner som økt interaksjon mellom folket og elitene, politisk deltagelse og mobilisering peker alle i retning mot et styrket deliberativt demokrati. Mens forskningen beskrevet over indikerer at Twitter slett ikke lykkes med å øke interaksjonen mellom elitene og folket og således styrke det deliberative demokratiet. Twitter er fortsatt et ganske nytt og relativt lite medium i Norge, i 2012 svarte 18 prosent at de bruker Twitter (Enjolras et al., 2013: 47), likevel er det medium som stadig for større oppmerksomhet i de tradisjonelle mediene, dermed vil det være interessant å se i hvor stor grad Twitter lykkes med å bidra til en offentlighet styrt etter deliberative prinsipper. For å kunne si noe om dette er det interessant å se hva slags holdninger de som dominerer Twitter har i forhold til å inkludere større grupper i debattene. Interessante spørsmål vil da være hvilke krav som stilles til ressurser og kompetanse hos debattantene og hvilke grenser som trekkes for hva man kan mene og snakke om på Twitter. Problemstillingen min blir derfor:

Styrker Twitter mulighetene for deliberativt demokrati? Denne hovedproblemstillingen vil bli utforsket med underproblemstillingene: Hvilke krav stilles til kompetanse og ressurser for å delta i debattrommene? Og: Hvilke grenser trekkes i disse rommene for hva man kan mene og snakke om?

Som fremgangsmetode for å utforske problemstillingen har jeg gjennomført åtte dybdeintervjuer. De jeg har vært særlig interessert i å komme i kontakt med er representanter fra den unge, velutdannede og engasjerte gruppen som er overrepresentert på Twitter. Grunnen til det er fordi jeg tror denne gruppen kan ses på som opinionsledere på Twitter. Opinionsledere er personer som er sentralt plassert i et nettverk av individer som kommunikasjonen kanaliseres igjennom (Katz, 1957: 62). Opinionsledere fungerer altså som et mellomledd mellom medier og andre sentrale formidlere i offentligheten og folket. På den måten mener jeg at det kan tenkes at de har størst mulighet til å inkludere nye stemmer i samtale med sentrale skikkelser i offentligheten som journalister, politikere og andre sentrale meningsbærere. Dermed er det særlig interessant å få tak i deres tanker, holdninger og handlinger.

1.1.1 Hva er deliberativt demokrati?

Det som kjennetegner deliberativt demokrati er overveielsesprosessen, deliberasjon eller diskusjonsprosessen, som går forut for politiske beslutninger (Ekeli, 2004: 561). En av de fremste representantene for dette demokratiidealet er den tyske filosofen og sosiologen Jürgen Habermas. Han sier at det er helt vesentlig med en politisk beslutningsprosess som sikrer en åpen og fri diskusjon, slik at alle berørte parter argumenter, interesser og behov blir hørt. Dessuten bør all relevant informasjon gjøres tilgjengelig slik at de involverte partene har et best mulig grunnlag for å gjøre sine beslutninger på (Ekeli, 2004: 561-562). Det fundamentale kriteriet for deliberativt demokrati er nærværet av forskjeller mellom og uenighet blant deltagerne (Witschge, 2004: 110). Ideen er at dersom man blir utsatt for hele mangfoldet av meninger i et samfunn, så vil det gi folk et større perspektiv som vil føre til en sterkere samfunnsansvarsfølelse og igjen mindre egeninteresse (Witschge, 2004: 111).

For Habermas spiller offentligheten en viktig rolle i det deliberative demokratiet. I hans kjente verk, *Borgerlig Offentlighet*, definerer han offentligheten som «den sfære der privatfolk samles til publikum» (Aakvaag, 2008: 189). I denne definisjonen ligger det at offentligheten er rotfestet i den private sfæren og folk kommer inn i offentligheten med sine private meninger. I offentligheten drar de med seg sin private mening, men blir de møtt med et krav om å legitimere sine argumenter på bakgrunn av fellesskapets interesser (Calhoun, 2013: 8). For Habermas har offentligheten tre viktige demokratiske funksjoner. For det første skal den sette de viktige problemene på dagsordenen, for det andre skal den utarbeide

løsninger på disse problemene og for det tredje skal den konstruere en offentlig mening som igjen skal sluses inn i det politiske systemet (Aakvaag, 2008: 189.190). Altså har offentligheten en oppgave som overgår bare det å synliggjøre uenighet, den skal produsere en konsensus, en offentlig mening, dermed er det ikke uvanlig å omtale Habermas sitt demokratiideal som et konsensusdemokrati (Larsen, 2008: 323).

Hovedpoenget i det deliberative ideal er altså at offentligheten styres av en kritisk, inkluderende og åpen debatt hvor alle involverte parter får utrykke seg. Det er helt vesentlig at alle stemmer blir hørt og at alle argumenter behandles med den samme respekten. Videre forutsettes det en *herredømmefri* dialog. Herredømmefri dialog krever særlig tre ting: alle skal ha lik rett til deltagelse uansett hvem man er, ingen temaer skal unngå diskusjon og *kraften i de bedre argumenter* gir grunnlag for innflytelse, ikke noe annet som status eller penger (Aakvaag, 2008: 189). For at Twitter skal lykkes med å øke mulighetene for deliberativt demokrati er det således essensielt å se om Twitter lykkes med å øke interaksjonen mellom folket og elitene. Særlig viktig er det med stor takhøyde for kontrære meninger og at folk vurderes på bakgrunn av deres argumenter og ikke på bakgrunn av deres sosiale posisjon.

1.1.2 Hva er Twitter?

Twitter er en såkalt mikrobloggtjeneste som ble lansert i 2006. De to mest karakteristiske trekkene ved Twitter, som skiller mediet fra andre sosiale medier som eksempelvis Facebook, er den helt åpne kommunikasjonen, alle kan lese hva alle skriver, og plassbegrensningen på 140 tegn. Denne begrensningen ble hovedsakelig valgt for sin kompatibilitet med mobiltelefoner og er i dag det fremste kjennetegnet ved Twitter (Van Dijck, 2013: 70).

Nesten like karakteristisk som den snevre plassbegrensningen er følgefunksjonen. Ideen med denne funksjonen er å sortere informasjonen på Twitter, slik at man får informasjon fra de brukerne man ønsker å få informasjonen fra. Gjennom å trykke på «følg» vil alt den personen du følger foretar seg på Twitter dukke opp i din nyhetsstrøm (nyhetsoppdatering). I motsetning til Facebook, hvor man blir venner gjennom at en sender en venneforespørsel og mottakeren aksepterer denne forespørselen, må ikke den du følger godkjenne at du følger dem, de får kun et varsel om at du gjør det. Det finnes riktig nok noen få unntak. Den du følger kan velge å blokkere deg, eller man kan velge å ha en lukket Twitter-profil, som minner mer om en Facebook-profil hvor det kun er de inviterte som kan få tilgang på informasjonen du deler. Intensjonen med følgefunksjonen var opprinnelig å skape en

interaksjon og en tosidig kommunikasjon, men etter hvert som mediet har vokst har også meningen med følgefunksjonen forandret seg. I dag fungerer den i større grad som en funksjon for informasjon og ensidig kommunikasjon. Dette blir underbygget av tall som viser at kun 22 prosent har et gjensidig følgerforhold, hvor begge følger hverandre, mens hele 68 prosent ikke blir fulgt av noen av dem de følger (Van Dijck, 2013: 74).

Ytterligere finnes det også to andre funksjoner som er særegne for Twitter. Den første er trendfunksjonen som kom i 2008 (Van Dijck, 2013: 71). Denne funksjonen gjorde at man kunne samle tweets som handlet om det samme under en trend ved å merke den med en hashtag (#) fulgt av en tittel på trenden. På den måten ble det mye lettere å følge samtaler om det samme temaet. Den andre funksjonen kalles for retvitring (retweeting) og kom i 2009. Man kunne nå videreformidle andres tweets gjennom å skrive RT etterfulgt av @ og et brukernavn. @ etterfulgt av et brukernavn er også en måte å tagge en annen bruker. Det vil si at man lager en lenke i tweeten som andre kan trykke på for å komme til den taggedes profil. Den som er tagget vil dessuten få informasjon om at man er nevnt i en tweet.

Etter hvert som Twitter har blitt større, har også andre erkjent fordelene med å inkludere Twitter på sine nettsider. I dag kan man i nesten alle nettaviser og blogger se en blå T eller en fugl man kan trykke på for enkelt å dele den aktuelle artikkelen på Twitter. Alle disse funksjonene har som mål å skape Twitter om til et åpent og likestilt nettverk, hvor brukerne styrer kommunikasjonen. Likevel, som Van Dijck påpeker, skaper en kombinasjon av de teknologiske funksjonene og den faktiske bruken av dem et hierarki hvor ikke alle brukerne yter like stor innflytelse. Særlig peker han da på hvordan algoritmene som ligger til grunn for filtreringen av tweets i trendfunksjonen og hvordan folk forholder seg til følgefunksjonen som viktige faktorer for hvordan det har utviklet seg et Twitter-hierarki hvor ikke alle er like synlige. Selv om Twitter i 2012 hadde over 500 millioner brukere, så er det kun 10 prosent som står for over 90 prosent av alle tweets (Van Dijck, 2013: 74).

1.2 Oppgavens oppbygging

I det andre kapittel følger oppgavens teoretiske utgangspunkt. Her vil jeg først presentere tidligere vitenskapelig arbeid knyttet til temaet for oppgaven, særlig vil jeg vise til debatten om *digitale skillelinjer*. Deretter følger en presentasjon av sentrale begreper i Pierre Bourdieu sin feltteori som legger grunnlaget for analysen i oppgaven, før kapittelet avsluttes med en argumentasjon om hvorfor denne teorien er interessant å bruke på Twitter.

I det tredje kapittelet redegjør jeg for metodiske avveininger gjort i forbindelse med denne oppgaven. Her vil jeg argumentere for hvorfor jeg har valgt kvalitative intervjuer som metode, samt klargjøre kriteriene for utvalget, hvordan analysen er gjennomført og forskningsetiske betraktninger.

Kapittel fire og fem er analysekapitler som tar for seg de to underproblemstillingene mine. Den første blir behandlet i det første analysekapittelet, mens den andre behandlet i det andre. Det sjette og siste kapittelet forsøker å samle trådene til en konklusjon. Denne konklusjonen blir så diskutert før jeg avslutter med noen anbefalinger om fremtidig forskning.

2 Teori

2.1 Innledning

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for det teoretiske utgangspunktet i oppgaven. Først vil jeg gå igjennom tidligere litteratur på det aktuelle forskningsfeltet, og jeg avslutter med å vise til hvilken posisjon min oppgave prøver å fylle i denne litteraturen. Etter det vil redegjøre for Bourdieu sin feltteori som legger den teoretiske rammen for analysen. Dette vil bli gjort gjennom å presentere de begrepene fra denne teorien som vil bli brukt i min analyse, samt hvordan disse begrepene aktivt blir brukt i analysen. Avslutningsvis vil jeg argumentere for hvorfor det er interessant å analysere Twitter i lys av denne teorien.

2.2 Tidligere vitenskapelig arbeid

Temaet for denne oppgaven knytter an til en stor debatt innenfor forskningen på internett og politisk deltagelse nemlig ideen om *digitale skillelinjer* (digital divide). I begynnelsen dreide denne ideen seg om skillet mellom de som hadde tilgang til internett og de som ikke hadde det (Epstein, Newhart & Vernon, 2014: 338). Mens optimistene tenkte seg at dette var et forbigående problem som vil forsvinne når prisene for datamaskiner og internett blir så lave at alle har råd til det, fryktet pessimistene at dette var et skille som ikke ville utjevne seg.

Selv om det i Norge i dag fortsatt finnes grupper som i liten eller ingen grad er koblet til nettet, så utgjør disse gruppene en liten minoritet, som stadig blir mindre. Likevel, til tross for at stadig færre ikke har tilgang til internett, lever debatten om digital divide den dag i dag. Pippa Norris behandler i boka *Digital Divide* ideen som et multidimensjonalt fenomen, med tre aspekter (Norris, 2001: 3-4). Det første aspektet kaller hun for det globale skillet, som referer til det digitale skillet mellom industriland og u-land, det andre kaller hun for det sosiale skillet og det referer til skillet mellom informasjonsrike og informasjonsfattige i et samfunn, det tredje og siste aspektet kaller hun for det demokratiske skillet, det referer til skillet mellom dem som bruker og dem som ikke bruker internett til å engasjere seg, mobilisere og delta i politikken. Mens de to første aspektene knytter seg til ideen om at ulikheten er knyttet til hvem som har tilgang og hvem som ikke har det, så er ideen bak det siste aspektet at ulikheten knyttet til politisk deltagelse vil fortsette å eksistere også etter at

folk flest har kommet seg på internett. Således er det altså det siste aspektet av disse tre som er mest interessant for min oppgave.

Norris skriver at det er en utstrakt idé blant akademikere at internett kan påvirke det politiske engasjementet blant folk flest. I politisk engasjement legger hun politisk kunnskap, det vil si hva folket vet om politikk, politisk tillit, det vil si folks tillit til systemet, og til sist politisk deltagelse, det vil si aktiviteter som retter seg inn mot å influere myndighetene og prosesser hvor avgjørelser blir tatt (Norris, 2001: 217). Hovedsakelig deler denne ideen seg i to retninger, kalt mobiliseringshypotesen og forsterkningshypotesen. Tilhengerne av mobiliseringstesen tenker seg at internett vil informere, organisere og engasjere de gruppene som tradisjonelt er marginalisert i det eksisterende politiske systemet (Norris, 2001: 218). De ser for seg at internetts rike politiske tilbud vil stimulere disse gruppene til å delta politisk, enten på en tradisjonell måte, gjennom stemmegivning eller partistøtte, eller gjennom nye former for deltagelse som debattforum på nettet eller online protestgrupper. Katalysatoren for økt deltagelse, og det som gir dem grunn til å tro at internett vil endre en relativt konstant skjevfordeling, er en kombinasjon av de enorme mengdene med informasjon som finnes der ute, samt den relativt lave kostnaden med å delta, organisere og mobilisere likesinnede.

Pessimistene frykter derimot at internett kun vil forsterke den dominerende posisjonen til de som allerede er aktive og godt koblet til de tradisjonelle nettverkene (Norris, 2001: 218). De frykter at internett sin kompleksitet vil favorisere de velutdannede siden de har de kognitive evnene, interessen og de tekniske mulighetene til å utnytte de nye formene for kommunikasjon fullt ut. De peker særlig på at internett tilbyr så mye informasjon at det kreves mye ressurser og interesse for å kunne nyttiggjøre seg av denne informasjonen. Kort fortalt mener de at det er naivt å tro at internett vil forandre dype og relativt konstante ulikhetsmønstre som gjøre seg gjeldende i de aller fleste sosiale sammenhenger.

Norris selv konkluderer med at til tross for at det finnes enkelte eksempler på at nye grupper har vist politisk engasjement på internett, så er forskjellene likevel store. Hun mener at årsakene til denne ulikheten i politisk deltagelse ligger i en dyp sosioøkonomisk stratifisering, som ikke bare kan forsvinne selv om man får flere mennesker online.

Et mer optimistisk bidrag kommer fra Gainous og Wagner i boka *Rebooting American Politics* (2011). De skriver tidligere bidrag i digitale skillelinjer-litteraturen, enten de har hatt optimistiske konklusjoner eller ikke, har hatt en for snever forståelse av internetts innflytelse.

Gainous og Wagner mener at man kun kan få full oversikt over internettets innflytelse ved å erkjenne at internett forandrer måten vi snakker sammen på og måten vi samler informasjon og lærer på. For dem er det ikke bare slik at internett endrer reglene i det politiske systemet, det forandrer hele det politiske spillet, og det representerer et nytt paradigme (Gainous & Wagner, 2011: 5). Særlig stiller de seg i opposisjon til etablerte ideer om at internett fører til en svekkelse av sosial kapital og en nedgang i politisk deltagelse. Snarer hevder de at internett representerer løsningen på disse to problemene. Gainous og Wagner er enig med skeptikerne at sosial kapital er en forutsetning for velfungerende demokrati. Således er de enig i at en svekkelse av den sosial kapitalen kan brukes som forklaring på nedgangen i politisk deltagelse. Men i motsetning til skeptikerne, som hevder at sosiale arenaer hvor man møtes ansikt til ansikt er den eneste måten å redde demokratiet på, hevder forfatterne av denne boka at internett tilbyr nye muligheter til å akkumulere sosial kapital gjennom sosiale nettverk som har en hastighet og en interaktivitet man aldri tidligere har sett. Konklusjonen til forfatterne er at ved å delta i sosiale nettverk på internett, så øker sannsynligheten for å delta politisk. Dermed kan man tro at internett kan gjenskape en arena for akkumulasjon av sosial kapital, denne kapitalen legger igjen grunnlaget for politisk deltagelse og redder dermed demokratiet.

Tilhengerne av mobiliseringsteser ser på internett som en form for politisk lekegrind hvor folk kan prøve ut politiske aktiviteter og opparbeide seg kompetansen man trenger for å delta politisk (Enjolras et al., 2013: 93). De vektlegger at internett gir borgerne nye muligheter til å kommunisere med politikere direkte, men også å spre informasjon raskt og effektivt.

En innvending mot mobiliseringsteser kommer fra dem som stiller seg spørrende til hvor effektiv den politiske deltagelsen på nett er. Kritikerne frykter at internett fører til slacktivisme (Morozov, 2009). Slacktivisme er et begrep sammensatt av ordet slack, på norsk slapp, og activism, og viser til en slapp, nærmest likegyldig, aktivisme hvor folk sitt engasjement ikke strekker seg lengre enn til godstolen (Enjolras et al., 2013: 92). Man frykter at denne slacktivismen vil erstatte ekte og handlingsrettet engasjement og vil fortrenge offline aktivisme, slik som i KONY 2012-eksempelet.

Slacktivisme-hypotesen har blitt empirisk tilbakevist av en rekke studier. Tolbert og Mcneal fant at sannsynligheten for å avgi stemme ved de amerikanske presidentvalgene i 1996 og 2000 var langt større fordi de hadde tilgang til internett enn de som ikke hadde det (Tolbert & Mcneal, 2003). Vissers og Stolle har forsket på om bruken av Facebook kun forsterker graden av politisk deltagelse blant dem som allerede er politisk aktive, eller om

mediet mobiliserer nye grupper som ellers ikke ville vært aktive, eller om Facebook ikke har noe effekt i det hele tatt. De konkluderer med at Facebook både har en forsterkningseffekt, hvor de som allerede er politisk aktiv blir mer politisk aktiv, og mobiliseringseffekt, hvor bruk av mediet har fått folk som ellers ikke ville deltatt politisk til å gjøre det (Vissers & Stolle, 2013). Dette er sammenfallende med hva Enjolras og hans kolleger har funnet i liknende studier (Enjolras et al., 2013: 109). Garcia-Castañon, Rank og Barrieto har tatt tak i den vanlige bekymringen om at internett er så ressurskrevende at det kun vil øke forskjellene i politisk deltagelse og finner ikke noe empirisk grunnlag for den. De har gjennomført en undersøkelse hvor de ser om internett kan fungere som en bro som klarer å engasjere grupper hvor den politiske deltagelsen normalt er lav, nemlig blant unge og etniske minoriteter. De konkluderer med at alle former for online politisk deltagelse øker sannsynligheten for offline politisk deltagelse også blant etniske minoriteter. De finner også at unge mennesker engasjerer seg online og at det således ser lovende ut for fremtidige generasjoner med tanke på å utjevne ulikhetene i politisk deltagelse (Garcia-Castañon, Rank & Barreto, 2011).

En langt mer omfattende kritikk av mobiliseringstilhengernes optimisme kommer fra tilhengerne av forsterkningsteser. En av de fremste representantene for denne tesen er amerikaneren Matthew Hindman. I boka *The Myth of digital democracy* sier Hindman (2009) at den tidligere forskningen på internettets påvirkning på demokratiet har vært for positiv. Han stiller seg blant annet kritisk til påstandene om at internett gjør offentligheten bredere. Han mener at internett skaper nye ekskluderingsmekanismer som like effektivt som tradisjonelle medier stenger store grupper ute av den offentlige debatten. Selv om kanskje de tradisjonelle portvokterne ikke gjør seg like gjeldende på internett som i tradisjonelle medier, så er det nye, og minst like effektive, portvoktere som kontrollerer informasjonsstrømmen på internett. Viktigst av disse portvokterne er søkemotorene som *Google* og *Yahoo*. Hindman sitt resonnement konkluderer med at han mener den nye formen for eksklusivitet på internett ikke lenger er ved produksjonen av informasjon, det kan hvem som helst gjøre, men ved filtreringen av denne informasjonen. Han mener at det er særlig to ting som er viktig for å forstå disse nye ekskluderingsmekanismene på internett: det ene er internetts infrastruktur og det andre er forskjellen på det å snakke og det å bli hørt.

Infrastrukturen på internett gjør at trafikken sentreres rundt noen sentrale bidragsytere, mens flertallet forblir i en stor og uoversiktlig periferi. Særlig er det hvordan søkemotorer som *Google* og *Yahoo* rangerer linker som er med på å skape denne effekten. Hindman mener

altså at selv om det i utgangspunktet er rom for uendelig mange stemmer på internett, så gjør en kombinasjon av infrastrukturen på nettet og folks generelt dårlige søkeferdigheter at trafikken sentrerer rundt noe få sentrale bidragsytere.

Hindman hevder altså at det ikke er grunn til å tro at internett bidrar til en utjevning av hvem som leses. Man kunne jo tenke seg at selv om det bare var en liten andel som ble lest, så var den sosiale sammensetningen av den andelen jevnere enn tidligere, men det er det altså ingen grunn til å tro i følge Hindman. Gjennom en studie av politiske blogger i USA finner Hindman at veldig mange med ulik sosial bakgrunn skriver politiske blogger, men de som blir store og leses av mange er utelukkende velutdannede bloggere. Det er her poengteringen av forskjellen mellom det å snakke og det å bli hørt kommer inn, for det er altså veldig mange som snakker, men kun et fåtall som har en betydelig mengde lyttere. Dette mindretallet består i tillegg av folk som uansett ville hatt stor innflytelse i samfunnet. Her ser vi altså at medborgernes forsøk på å engasjere seg ikke blir hørt, mens eliten har fått enda en plass til å uttrykke sine meninger.

Også Schlozman, Verba og Brady har gjort empiriske funn som undergraver troen på at internett kan utjevne de sosiale forskjellene i politisk deltagelse. De har hentet data fra en representativ undersøkelse gjennomført i USA av *Pew internet og American Life Project* fra 2008 og stilt seg spørsmålet: dersom det er slik at internett bringer nye mennesker inn i politikken, klarer det å bringe nye typer av mennesker inn i politikken? Konklusjonen var at internett ikke utgjorde noen form for utjevning av de sosioøkonomiske forskjellene i politisk deltagelse, enten det kom til produksjon og distribusjon av politisk materiale, deltagelse i politiske diskusjoner eller politisk rekruttering (Schlozman, Verba & Brady, 2010).

Så langt har vi sett at forskning på hvordan internett påvirker graden av politisk deltagelse og interaksjonen mellom politikere og folket gir noe sprikende resultater. Hva så med Twitter? Som vi så i innledningskapittelet har Enjolras (Institutt for samfunnsforskning, 2014) og Johnsen (2012) funnet ut at henholdsvis politikere og politiske kommentatorer, altså noen av de fremste representantene fra den tradisjonelle offentlighetseliten i liten grad interagerer med folket. Vi så også at Twitter har en overrepresentasjon av folk med relativt høy sosioøkonomisk status (Enjolras et al., 2013: 174). Disse funnene indikerer at Twitter ikke klarer å rekruttere nye grupper til politisk deltagelse, og at Twitter ikke lykkes med å legge til rette for mer direkte demokrati gjennom økt kontakt mellom politikere og folket.

Dette blir underbygget av Parmelee og Bichard som i boken *Politics and the Twitter Revolution* har gjort tilsvarende funn. De har vært særlig interessert i å se hvordan Twitter influerer forholdet mellom politiske ledere og folket. Konklusjonen deres er at mens politiske ledes tweets har stor innflytelse på deres følgere, så er det ingen gjensidighet i dette forholdet. Kommunikasjonen mellom politikere og folket på Twitter er nesten utelukkende en enveiskommunikasjon, hvor kun et lite fåtall får muligheten til en toveiskommunikasjon (Parmelee & Bichard, 2013: 106). Samtidig finnes det studier som indikerer at Twitter kan øke det politiske engasjementet. Bekafigo og McBride har forsøkt å finne ut hvem som tvitrer om politikk gjennom en innholdsanalyse av Twitter før guvernørvalget i USA i 2011. Konklusjonen var at selv om hovedvekten av de som engasjerte seg var de samme som engasjerer seg offline, så fant de at Twitter har potensiale til å engasjere tradisjonelt uengasjerte folk i politikken (Bekafigo & McBride, 2013).

Forskningslitteraturen gir altså både grunn til optimisme og skepsis på veiene av internett og Twitter sin evne til å engasjere folk i politikken og å gjøre avstanden mellom elitene og folket mindre. Men vi ser også at flere studier indikerer at elitene i liten grad inngår i interaksjoner med folket på Twitter. Ingen av de studiene jeg har vist til her forsøker å gi en god forklaring på hvorfor det er slik. I min oppgave ønsker jeg derfor å komme nærmere inn på holdningene og tankene til personer som befinner seg innenfor de gruppene som dominerer Twitter. Gjennom å få en dypere forståelse for dette, vil det være lettere å se hva slags effekt Twitter kan ha på politisk deltagelse og forholdet mellom politikere og folket.

2.3 Bourdieu

Det teoretiske rammeverket jeg vil benytte meg av er hentet fra den franske sosiologen Pierre Bourdieu. Han har utviklet et bredt spekter av begreper og teorier for å kunne gripe den sosiale verden. I min oppgave vil de mest sentrale begrepene være hans begreper om kapital, sosiale felt, en sans for spillet, doxa og symbolsk makt.

Å bruke Bourdieu som teoretiske rammeverk medfører at analysen vil dreie seg om å forsøke å avdekke makt og dominansforhold som virker ekskluderende. Underliggende for et slikt valg av teori er altså en antagelse om det finnes slike ekskluderingsmekanismer på Twitter som stenger store grupper helt eller delvis ute av interaksjonen. Bourdieu tilhører den etter hvert så innholdsrike konfliktteoretiske tradisjonen. Hans prosjekt er å avdekke ikke-

erkjente og miserkjente former for makt og dominans i den sosiale verdenen (Aakvaag, 2008: 148).

Det er to grunner til valget av Bourdieu. For det første handler det om mitt samfunnsvitenskapelige syn. Jeg mener at en av samfunnsvitenskapens viktigste oppgaver nettopp er å avdekke sosiale stengsler for individets frihet og selvutfoldelse, akkurat som Bourdieu (Aakvaag, 2008: 148). For det andre mener jeg at det vil være interessant å bruke Bourdieu sin feltteori for å analysere hvorvidt Twitter muliggjør en herredømmefri samtale som det deliberative idealet forutsetter. En kritisk innvending som ofte rettes mot dette idealet er hvorvidt offentligheten faktisk er preget av en herredømmefri dialog (Aakvaag, 2008: 197). Bourdieu sitt analytiske verktøy gjør det mulig å avdekke underliggende og ubevisste maktstrukturer og konflikter som står i veien for en slik herredømmefri offentlighet. Bourdieu har uttalt at hans begreper ikke er ment som ontologiske avgrensninger, men som verktøy for empirisk analyse av den sosiale virkeligheten (Høstaker, 2006). Hva som legges i begrepene må derfor til en hver tid tilpasses forskerens problemstilling og data (Esmark, 2006). Denne utfordringen vil løses ved at jeg eksplisitt viser til hva jeg mener med begrepet i min oppgave.

2.3.1 Sosiale felt

For Bourdieu består samfunnet av en rekke sosiale felt. Et sosialt felt er en arena eller en sfære innenfor samfunnet hvor det har utkrystallisert seg en særegen kapitaltype. Et felt er en objektiv struktur av sosiale posisjoner rangert hierarkisk etter hvor mye av den feltspesifikke kapitalen aktørene har akkumulert (Aakvaag, 2008: 155). Med andre ord er felt en arena hvor det har utviklet seg en rekke goder og interesser som aktørene ønsker å få tak på, og som ikke kan reduseres til goder og interesser i andre felt (Bourdieu, 1991a: 131-132). At ikke interessene og godene som et felt tilbyr kan reduseres til interesser og goder i andre felt betyr at et felt har en relativ autonomi. Det innebærer at handlingsstrategiene til aktørene i feltet kun kan forstås som et ubevisst ønske om å akkumulere den feltspesifikke kapitalen, og ikke som et resultat av andre interesser, som økonomiske eller politiske.

Den feltspesifikke kapitalen er ulikt fordelt mellom feltets aktører, og legger således grunnlaget for et hierarki av dominerende og dominerte. Videre er feltene preget av en kontinuerlig kamp mellom aktørene om å holde de beste posisjonene i feltet. Disse kampene har et tosidig preg. På den ene siden forsøker aktørene å akkumulere mest mulig av den feltspesifikke kapitalen, mens på den andre siden forsøker de å redefinere denne kapitalen i

ens egen favør (Høstaker, 2006). Feltets struktur er ikke noe gitt eller varig, men kun et øyeblikksbilde av fordelingen av den feltspesifikke kapitalen mellom aktørene.

Selv om feltene er preget av en latent og kontinuerlig kamp mellom aktørene om knappe goder og ressurser, er også feltene preget av en grunnleggende enighet kalt *doxa*. Doxa, som betyr tro, dreier seg om en grunnleggende og taus enighet om spillets regler og hva som skal gjelde som kapital i feltet (Aakvaag, 2008). På samme måte som at Durkheim påpekte at konsensus kommer før kontrakt, påpeker Bourdieu at en grunnleggende, men gjerne ubevisst nettopp fordi den er så grunnleggende, enighet må ligge til grunn for kampene innad i et felt. I en fotballkamp er lagene motstandere og de ønsker å vinne over hverandre, i kampen om seieren er de beredt til å benytte seg av alle lovlige virkemidler for å oppnå det. Men det er nettopp det, lovlige virkemidler, som er poenget til Bourdieu. Selv om lagene gjør hva som helst for å vinne, så velger de sine virkemidler innenfor en begrenset ramme som er forutbestemt og anerkjent av alle deltagerne. Alle spillerne er innerforstått med at man skal bruke beina og ikke henda, de anerkjenner dommeren som kampleder, og gjør som hun sier, selv om de ikke er enige. Dette er bare noen av en rekke underforståtte regler og væremåter som man må anerkjenne og etterfølge for å kunne oppnå suksess i et felt. Dessuten er det et siste viktig poeng med den underliggende enigheten med kampene i et felt: ved å møte opp og delta i kampene anerkjenner aktørene verdien av å vinne kampene. Dersom et lag møter opp til en fotballkamp og taper, så har de erkjent at det å vinne kampen har noe verdi. Et felt er derfor like avhengig av sine tapere som sine vinnere, fordi taperne gir vinnernes seiere verdi, og således er de med på å reprodusere feltets eksistens.

Doxa er likevel i varierende grad utfordret av en heterodoksi som stiller seg i opposisjon til det etablerte i feltet (Aakvaag, 2008: 157). Heterodoksien knytter seg til et forsøk på å redefinere hva som skal telle som kapital i feltet, i sin mest kontroversielle form forsøker den til og med å endre spillets regler. Heterodoksien er gjerne sterkest blant dem med lite feltspesifikk kapital, eller blant de helt nyeste i feltet. Den finnes der som en latent trussel mot doxa, men den har særlig gode kår når doxaen opplever en krise. Da kan heterodoksien tvinge de etablerte til å forsvare sin, til nå, naturlige dominerende posisjon. Doxa blir nå omformet til ortodoxa og de tause og implisitte reglene blir uttalte og de må forsvares. Da mister doxa sin naturgitte status og man kan risikere å få et maktskifte i feltet.

Nykomlingene i et felt blir altså ofte henvist til en strategi preget av en undergravende heterodoksi. Likevel må de betale en inngangsavgift for å være med. Denne avgiften består i å

gi feltet og dets regler og kapital anerkjennelse, dermed vil deres heterodokse strategi til en hver tid bevege seg innenfor visse grenser. Deres strategier vil aldri lykkes dersom de setter spørsmålsteget ved feltets mest grunnleggende sannheter, da vil de bare kastes rett ut.

Bourdieu peker selv på at ofte argumenterer de heterodokse nettopp for at feltet har beveget seg for langt vekk fra utgangspunktet, at det må tilbake til sannheten (Bourdieu, 1991a: 134). På den måten kan en si at ofte er det de heterodokse som egentlig er de mest ortodokse.

I min oppgave ønsker jeg å analysere Twitter i lys av feltbegrepet. Det innebærer at jeg vil se på Twitter som et felt med sin egen doxa og sin egen kapital. For Bourdieu er det å avgjøre hva som er feltet i det empiriske arbeidet det samme som å finne ut hva som er kapital i feltet (Bourdieu & Wacquant, 1995: 84). Videre sier Bourdieu at siden tilgangen til feltet er en sosialt gitt tilgang, og ikke en formell eller en juridisk tilgang, så er det ikke mulig å tegne feltets grenser a priori (Bourdieu & Wacquant, 1995: 85-86). Kun gjennom empirisk forskning, hvor man kartlegger grensene for hva som er akseptabelt og hva som ikke er akseptabelt i henhold til feltets rådende doxa vil man kunne tegne opp feltets grenser. Disse to poengene betyr at min analyse i stor grad vil fokusere på å avdekke Twitter-feltets kapital og doxa. Gjennom å avdekke feltets kapital vil jeg kunne få innblikk i feltets struktur og gjennom å avdekke feltets doxa vil jeg kunne få innblikk i grensedragninger i feltet.

2.3.2 Kapital

Å avgjøre hva som inngår i en Twitter-kapital blir dermed et viktig poeng i min analyse. I artikkelen *Kapitalens former* (Bourdieu, 2006a) skriver Bourdieu at dette begrepet er den eneste måten å gripe forutsetningene for den sosiale verden. Kapitalbegrepet, sier Bourdieu, gjør samfunnets spill til noe annet enn et tilfeldig sjansespill. Kapital er akkumulert arbeid, og forutsetningene for å lykkes med sin handlingsstrategi er ikke likt fordelt mellom aktørene, men er et resultat av akkumulert kunnskap og ressurser gjennom historien av alle sosiale interaksjoner man har vært igjennom. For Bourdieu er motsatsen til kapital rulett. I rullet er hver runde uavhengig av den foregående, og dermed har aktørene like stor sjans for lykkes i en ny runde uavhengig av hva resultatet ble i foregående runde.

Inspirasjon for kapitalbegrepet henter Bourdieu fra økonomisk teori, men han skiller seg fra økonomene ved at han mener at de, gjennom å redusere all menneskelig motivasjon til økonomi, umuliggjør en reduksjon av de praksiser som legger det egentlige grunnlaget for de dominerende klassenes dominans (Bourdieu, 2006a: 7). Bourdieu ønsker å reintrodusere

kapitalbegrepet for å vise at ikke-økonomiske aktiviteter også er preget av ujevn akkumulasjon av kunnskap og ressurser, som gir ulike muligheter for å lykkes med aktiviteten. Han ønsker også å vise at vi mennesker er minst like motivert for å akkumulere disse ikke-økonomiske kapitalformene som de økonomiske, og at økonomisk kapital er bare en av flere kapitalformer som vi mennesker har en egeninteresse av å akkumulere. Økonomismen (som Bourdieu kaller det) muliggjør en tanke om at rene og interessefrie handlinger er mulig, men Bourdieu mener at dette er en umulighet (Bourdieu, 1996).

Bourdieu operer med de tre generelle kapitaltypene økonomisk, kulturell og sosial. Disse tre gjør seg gjeldende i alle felt, men den relative verdien deres varierer mellom feltene (Bourdieu & Wacquant, 1995: 83). Det som legger det egentlige grunnlaget for strukturen i feltet er ikke disse generelle kapitaltypene, men altså den feltspesifikke kapitalen. Et felt kan sammenlignes med et spill hvor feltkapitalen er forskjellige spillkort og hvor posisjonen aktøren har i feltet og også hennes strategi er avhengig av det totale volumet på hennes spillkort og i strukturen av spillkortene (Bourdieu & Wacquant, 1995: 84). For eksempel vil man i fotballfeltet oppleve at det å være flink til å score mål vil gi høyere posisjon enn det å være flink i forsvar. En som da er flink til å score mål vil ha en strategi som underbygger den rådende kapitalen, mens en som er god i forsvar vil forsøke å heve verdien den egenskapen gir relativt til egenskapen å score mål.

Den feltspesifikke kapitalen definerer Bourdieu som alt som gir innflytelse i feltet (Aakvaag, 2008: 155). Den vil, i likhet med kulturell kapital, fremstå i tre former: kroppsliggjort, institusjonalisert og objektivert. Den kroppsliggjorte henger tett sammen med en sans for spillet som jeg skal komme inn på senere. Den er et resultat av en langvarig og ressurskrevende prosess, hvor man i varierende grad har lært seg å beherske feltets logikk. At kroppsliggjøringen av kapitalen er en tidkrevende prosess innebærer at aktøren integrerer feltets logikk som en del av seg selv. Dette fører igjen til at prosessen med å tilegne seg kapitalen i stor grad er oss ubevisst. I sum gjør det at det som egentlig er et uttrykk for kroppsliggjort kapital ofte blir miserkjent som unike egenskaper ved personen (Esmark, 2006). På den måten klarer vi ikke å bli bevisst de maktstrukturene som legger grunnlaget for dominansen i feltet.

Den andre formen, kapital i objektivert tilstand, dreier seg om besittelse av høytstående objekter i feltet. Denne objektiverte tilstanden henger tett sammen med den kroppsliggjorte tilstanden. Selv om objektene lett kan overføres fra ett individ til et annet, så er det kun det

juridiske eierskapet som overføres. Objektene har minimal til ingen verdi dersom man ikke vet hvordan man skal konsumere eller bruke dem (Bourdieu, 2006a). Så selv om en nyrik person kan kjøpe seg en stor kunstsamling, så gir denne samlingen liten eller ingen legitimitet innad i kultureliten dersom ikke vedkommende også vet hvordan kunsten skal konsumeres. På Twitter kan slike høytstående objekter for eksempel være antall følgere eller det å bli fulgt og retvitret av spesielt høytstående personer.

Den siste formen, kapital i institusjonalisert tilstand, viser til kapital som er knyttet til en institusjonell posisjon. Som eksempel har man akademiske eller adelige titler, profesjonsbetegnelser og liknende. Denne institusjonaliserte formen for kapital nøytraliserer noen av problemene knyttet til kroppsliggjort kapital. Den kroppsliggjorte kapitalen kan være vanskelig å sammenligne objektivt, da verdien av den er flyktig og aktørene må hele tiden bevise sin kapital gjennom konkrete handlinger. Utdanningstitler og andre formaliserte og institusjonaliserte posisjoner viser til en statlig garanti for din kroppsliggjorte kapital (Esmark, 2006: 90). Denne posisjonen fritar aktøren fra å måtte igjen og igjen bevise sin kompetanse, og setter dermed aktøren i en varig dominerende posisjon over de som ikke har den tittelen. Denne institusjonaliseringen av kapitalen sikrer således kapitalens eksklusivitet en tidløshet og gjør at aktøren kan ha en dominerende posisjon i et felt selv om vedkommende egentlig er utdatert for lenge siden.

På Twitter finnes det ikke formelle posisjoner man kan inneha og som kan fungere som institusjonalisert kapital, derimot kan aktørene på Twitter dra med seg sin formelle posisjon utenfor Twitter og bruke den som grunnlag for institusjonell kapital på Twitter. Når man lager seg en Twitter-profil har man muligheten til å skrive noe om seg selv, såkalt Twitter-bio. Der står man fritt til å skrive hva som helst, men ofte velger folk å skrive hva som er ens yrke, utdanning og interesser. På den måten kan yrkes- og utdanningstitler på utsiden av Twitter gjøre seg gjeldende som kapital også på Twitter.

2.3.3 En sans for spillet

I tillegg til en feltspesifikk kapital, så har feltene også en feltspesifikk habitus som er en sans for spillet (Bourdieu, 1996: 137). Habitus blir definert som «et integrert system av varige og kroppsliggjorte disposisjoner som regulerer hvordan vi oppfatter, vurderer og handler i den fysiske og sosiale verden» (Aakvaag, 2008: 160). Dette betyr at habitus er handlingstilbøyeligheter eller handlingsdisposisjoner som legger rammene for hvordan vi

tenker, hva vi tenker på og hvem vi er. Bourdieu sier at habitus er et produkt av betingelsene som er forbundet med en bestemt klasse av eksistensbetingelser (Bourdieu, 2006b: 54). Det vil si at habitus er handlingsbetingelser som er et produkt av aktørens sosiale bakgrunn. Folk fra forskjellige sosiale lag er disponert til å tenke og handle forskjellig fra hverandre i forskjellige kontekster.

Hovedfunksjonen med habitusbegrepet, sier Bourdieu, er å skille lag med subjektivismen, og da spesielt rasjonell valgteori, på den ene siden og objektivismen på den andre (Bourdieu & Wacquant, 1995: 105-106). Bruddet med subjektivismen kommer gjennom å omtale habitus som en strukturert struktur som er regelstyrt uten å være regeladlydende (Bourdieu, 2006b: 54-55). I det ligger det at våre handlingsdisposisjoner er tilpasset en objektiv struktur som gjør det mulig for oss å handle og samhandle uanfektet og effektivt innenfor rammene av denne objektive strukturen uten at det er en klart definert dirigent som reguler denne samhandlingen. Det vil si at habitus utstyrer oss med disposisjoner til å inngå i og reproducere en strukturert hverdag uten at noen aktivt griper inn og skaper denne strukturen. Bruddet med subjektivismen og rasjonell valgteori ligger i at slike teorier forutsetter at aktøren på en bevisst og refleksiv måte legger en handlingsstrategi for nåtiden som kun er et middel for å oppnå et mål i fremtiden. For Bourdieu dreier dette seg om en misforståelse. I realiteten har aktøren kun handlet i henhold til sin kroppsliggjorte habitus, at strategiene fremstår som foregripelser av deres konsekvenser er kun fordi de utøves innenfor den objektive strukturen som har lagt grunnlaget for dem. Bourdieu sier at habitus er «årsaken til sammenkjedingene av de tilfellene som er objektivt organisert som strategier uten å være produkter av virkelig strategisk intensjon» (Bourdieu, 2006b: 68-69).

Akkurat som ved feltpkapitalen, så ser vi også her at begrepet kroppsliggjøring er en vesentlig del av habitus. Dette poenget innebærer at våre handlinger ikke først og fremst er basert på refleksjoner og rasjonelle kalkyler, i stedet er de basert på en førrefleksiv, nærmest instinktiv forståelse av hva vi må gjøre i en situasjon. Vi bare vet hva som er riktig (Aakvaag, 2008: 160). Bourdieu sier: «verden omslutter meg, men jeg skjønner verden nettopp fordi den omslutter meg» (Bourdieu & Wacquant, 1995: 113). Sammenfallet mellom sansen for spillet (habitus) og spillet (feltet) fører til at agenten gjør det hun må gjøre uten at det som må gjøres stilles opp som et eksplisitt mål (Bourdieu & Wacquant, 1995: 114).

Bruddet med objektivismen ligger i at habitus i tillegg til å være strukturerte strukturer også er strukturerende strukturer. Som vi allerede har sett er det habitus som muliggjør sosial

deltagelse, det er habitus som utstyrer oss med kompetansen vi trenger for å kunne fungere i den sosiale verden. Målet med habitusbegrepet er å overskride tidligere teoretiske dikotomier som struktur eller aktør, frihet eller determinisme. Bourdieu sier: «habitus er en uendelig evne til i full frihet å frembringe produkter – tanker, oppfatninger, uttrykk, handlinger – innenfor grensene de historiske og sosiale situerte betingelsene for dens produksjon setter» (Bourdieu, 2006b: 58). Med dette mener han at habitus setter en ytre ramme for hvilke handlinger vi anser som mulige og hvilke vi ikke en gang vurderer. Innenfor denne rammen står likevel individet fritt til å velge mellom forskjellige handlingsalternativer.

I min analyse vil habitusbegrepet brukes for å komme på sporet av en sans for spillet. Som vi så i delen om kapital så er kapital altså forskjellige former for kompetanse og ressurser, men kapitalen har liten eller ingen verdi dersom man ikke har internalisert en sans for spillet. Kapitalen ligger der som et potensial, men uten riktig kjennskap til hvordan man utnytter dette potensialet, vil kapitalen kun forbli et uutnyttet potensiale. I min søken etter en sans for spillet vil jeg forsøke å komme på sporet av Twitters ikke-utalte og ofte ubevisste regler for handling og samhandling.

2.3.4 Symbolsk makt

Et viktig poeng hos Bourdieu er at den skjevfordelingen av kapital som legger grunnlaget for hvem som har makt og innflytelse i feltet og hvem som ikke har det er vilkårlig eller tilfeldig (Aakvaag, 2008: 157). For å forstå hva som menes med dette må man tenke hva som er det motsatte av tilfeldig, det er nemlig naturlig eller naturgitt. Dersom noe er naturgitt er det ikke tilfeldig fordi det er naturlige prosesser som har ført til det, det er på mange måter utenfor menneskets kontroll. Dette er et så viktig poeng for Bourdieu fordi et av hans aller viktigste prosjekter er å avdekke at en rekke ting som tas som en selvfølge at det må være slik, egentlig ikke er det. Veldig mye som anses som naturgitt er egentlig kulturgitt.

Men dersom denne skjevfordelingen er vilkårlig, hvorfor finner de upriviligerte seg så uproblematisk i denne vilkårlige og urettferdige fordelingen av goder? Svaret på det spørsmålet ligger i naturgjøringen av kulturen. Gjennom at disse vilkårlige fordelingene blir oppfattet som det motsatte, nemlig naturlige og selvfølgelige, så vil ikke de upriviligerte finne noen grunn til å problematisere dette, tvert om vil de heller ganske ofte bejuble og tilbe systemet som legger grunnlaget for denne skjevfordelingen. Bourdieu trenger altså et begrep

om noe som forvandler noe kulturelt betinget om til noe som oppfattes som naturlig betinget, dette begrepet kaller han for symbolsk makt.

Vi mennesker danner oss en felles forståelse av virkeligheten gjennom symbolsk interaksjon. Disse symbolene er altså instrumentene for sosial integrasjon, de muliggjør en konsensus om den sosiale virkeligheten. Denne konsensusen, sier Bourdieu, bidrar fundamentalt til reproduksjonen av den sosiale ordenen (Bourdieu, 1991b: 166). Dersom man klarer å kontrollere denne symbolske produksjonen, så klarer man også å kontrollere folks oppfattelse av virkeligheten, og således har man oppnådd den mest effektive form for makt man kan tenke seg. Bourdieu hevder at den dominerende kulturen utvikler ideologier. Disse ideologiene forsvare enkelte interesser hos de dominerende som blir presentert som universelle interesser for hele gruppa. Disse ideologiene bidrar til å integrere de dominerende gruppene som dominerende, de bidrar til å konstruere den falske bevisstheten hos de dominerte gruppene og til sist, og kanskje aller viktigst, så bidrar de til å legitimere den etablerte ordenen gjennom å utvikle distinksjoner og legitimere disse distinksjonene (Bourdieu, 1991b: 166).

Disse ideologiske effektene oppnås gjennom at ulikhetene gjemmes under språket. Språket er den fremste formen for symbolsk utveksling og er således det viktigste middelet for å skape en felles forståelse. Språket, som da altså er så viktig for å forene en kultur er også det middelet som splitter en kultur gjennom at det skaper og legitimerer distinksjoner (Bourdieu, 1991b: 166). Den symbolske makten er altså en usynlig makt som utøves med de som er underlagt den sin fulle deltagelse.

Å få tak i den symbolske makten i et felt handler om å få tak i det som gjør at de privilegerte sin dominerende posisjon blir legitimert og akseptert av alle parter, også blant de dominerte i feltet. I min analyse vil det handle om å få tak i hvordan informantene legitimerer sine handlinger. Det å komme på sporet av den symbolske makten kan ofte være krevende fordi man selv er et produkt av det samfunnet hvor makten gjør seg gjeldende, dermed vil man lett oppfatte begrunnelsene for handlinger som helt legitime argumenter uten å tenke noe mer over det. Som følge av dette krever en slik analyse at man forsøker å innta et særlig kritisk blikk.

2.3.5 Twitter som felt

Hva er det som gjør Twitter interessant som felt? Hovedsakelig vil jeg si at Twitter mest er å regne som et underfelt av det større offentlighetsfeltet, men det finnes trekk ved Twitter som gjør det interessant å behandle som et selvstendig felt. For det første så er, som vi så i innledningskapittelet, Twitter dominert av en relativt ny elite. Selv om denne eliten har en rekke felles kjennetegn, så er den noe yngre enn den klassiske offentlighetseliten. For det andre er Twitter et relativt autonomt felt. Selv om mange debatter er overlappende, så finnes det også debatter som foregår i den tradisjonelle offentligheten som ikke foregår på Twitter og motsatt finnes det debatter som foregår på Twitter som ikke foregår i den tradisjonelle offentligheten (Enjolras, Steen-Johnsen & Karlsen, 2014: 68). For det tredje tilbyr Twitter unike teknologiske handlingsmuligheter, så kalt *affordances* (Boyd & Crawford, 2011), som gir nye muligheter for samspill mellom mennesker og teknologi.

I sum er det interessant å se om denne relative autonomien, som er en viktig forutsetning for et felt, den relativt nye eliten og de nye teknologiske handlingsmulighetene kan legge grunnlaget for en ny kapital som således betyr et nytt felt. Selv om Twitter-kapitalen sikkert vil ha mange fellestrekk med den tradisjonelle offentlighetskapskapitalen, så er det grunn til å tro at kombinasjonen disse tre fenomenene gir vil skape en kapital som har sitt eget særtrekk.

Som jeg skrev i innledningen til dette kapittelet mener jeg at feltteorien til Bourdieu kan gi gode innsikter til hvor vidt Twitter lykkes med å styrke mulighetene for deliberasjon i offentligheten, og da særlig kravet om en herredømmefri dialog. Gjennom å analysere Twitter som et felt i Bourdieus forstand, vil det være mulig å avdekke hva som ligger i veien for en herredømmefri dialog.

3 Metode

3.1 Innledning

Forskningen har som mål å akkumulere kunnskap som strekker seg utover hverdagskunnskapen, men for å kunne gjøre det må man ha systematiske metoder. Samfunnsvitenskapelig metode dreier seg nettopp om systematikk, grundighet og åpenhet (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010: 29). Målet med dette kapittelet er å åpent vise hvordan jeg systematisk og grundig har gått fra et vidt og diffust sosiologisk tema til endelige konklusjoner. Åpenhet om fremgangsmetodene i et forskningsprosjekt er viktig både for å muliggjøre kritiske innspill til prosessen som har ført til en konklusjon, og, som Hellevik påpeker, for å bygge på hverandres erfaringer, slik at forskningsfeltet slipper å finne opp kruttet på nytt hver gang (Hellevik, 2002: 17).

I denne oppgaven har jeg valgt kvalitative intervjuer som metode. Noe av det særegne med kvalitative intervjuer er at datamaterialet skapes i en interaksjon mellom informant og forsker, og vil dermed være unik for akkurat den interaksjonen. Videre er det derfor ofte vanskelig for noen andre enn forskeren å tolke og analysere datamaterialet. I en slik situasjon mener jeg det er svært viktig at metodekapittelet redegjør for hvordan forskeren tenker og hvilke valg forskeren har gjort underveis, da disse faktorene vil påvirke hva slags data man har og hvordan disse tolkes. Med dette kapittelet ønsker jeg å vise hvorfor jeg har valgt kvalitative metoder, hvordan jeg har rekruttert informanter, hvordan jeg har gjennomført datainnsamlingen, opplevelser fra datainnsamlingen og hvordan jeg har analysert materialet.

3.2 Hvorfor kvalitative intervjuer?

Hvorfor har jeg valgt intervju som metode? Alternativer som innholdsanalyse og fokusgruppeintervjuer kunne også ha bidratt med nyttig informasjon som jeg ikke får gjennom intervjuene. Hovedgrunnen til at jeg likevel har valgt intervju er at jeg er spesielt interessert i folks tanker og opplevelser, dermed utelukkes innholdsanalyse som metode, da dette i all hovedsak er, som navnet tilsier, en analyse av innholdet på Twitter. Opplevelsene til folk vil jeg best få tak i gjennom å møte brukerne av Twitter.

Et slikt møte ville jeg kunne ha fått med fokusgruppeintervjuer. Fokusgruppeintervjuer egner seg spesielt til å få frem en bredde av synspunkter og det kan skapes fruktbare diskusjoner mellom disse synspunktene (Johannesen et al., 2010: 151). Utfordringene med fokusgruppeintervju er derimot at man risikerer sosial konformitet. Jeg kan risikere at informantene, bevisst eller ubevisst, er enig med hverandre av ren høflighet eller av redsel for å skille seg ut. En annen bekymring med fokusgruppeintervjuer, som henger sammen med den første, er at maktrelasjonene som finnes på Twitter kan dras med inn i intervjuet, slik at det hele tiden blir en gruppe som blir premissleverandør for hva gruppa mener.

Det ideelle hadde kanskje vært en kombinasjon av innholdsanalyse og intervjuer. Da ville jeg både ha fått kunnskap om folks opplevelser og tanker, samtidig som jeg kunne observert hvordan interaksjoner foregikk i praksis. En masteroppgave setter likevel enkelte begrensinger for hvor mye tid man har til rådighet og jeg tenker derfor at en intervjusituasjon mellom meg som forsker og én informant er den beste metoden for min oppgave. Videre er intervjuer den enkleste metoden for å rekruttere informanter. Fokusgruppeintervjuer krever at jeg får avtalen til å klaffe med flere forskjellige mennesker, mens en intervjusituasjon krever at det må klaffe med én person. I et intervju kan jeg også tillate meg å være den fleksible parten, mens i et fokusgruppeintervju kreves det fleksibilitet og velvilje fra alle parter.

3.3 Forberedelser

3.3.1 Utvalg

Kvalitative undersøkelser baserer seg på strategiske utvalg som innebærer at vi velger informanter som har egenskaper som egner seg til å utforske forskningsspørsmålet (Thagaard, 2010: 55). I mitt tilfelle var det helt avgjørende at jeg gjorde intervjuer med folk med rikelig Twitter-erfaring. Dette kan kanskje virke banalt, men når man skal gjøre sine utvelgelser byr det likevel på noen utfordringer, for hvem er det egentlig som kan gi meg best forutsetninger for å svare på mine forskningsspørsmål?

I mitt prosjekt var jeg spesielt interessert i å komme i kontakt med folk som faller innenfor den gruppa av unge, høyt utdannede og politisk interesserte som dominerer på Twitter. Ideen var at dette var en gruppe som har lyktes på Twitter, både gjennom å bygge seg opp et relativt stort nettverk og gjennom å inngå i dialoger med sentrale personer fra den

tradisjonelle offentlighetseliten. Samtidig er dette en gruppe som ikke helt passer inn i den klassiske offentlighetseliten, deres unge alder tatt i betraktning. På den måten kan det tenkes at de befinner seg i en mellomposisjon som gjør at de har et langt mer bevisst forhold til normene som regulerer samhandlingen på Twitter. Som vi har sett er et sentralt poeng hos Bourdieu at sansen for spillet er kroppsliggjort. Men samtidig innebærer kroppsliggjøringen at man forholder seg mindre bevisst til spillets regler, fordi man har de så internalisert, faktisk er det slik at jo mer kroppsliggjort, og således jo mindre bevisst, strategien er, jo større sjans har man for å lykkes (Elster, 1981: 5). Således er det grunn til å tro at denne gruppen som her er skissert vil ha større bevissthet om Twitters normer, og at det dermed vil være lettere å få kunnskap om dem gjennom å intervju denne gruppen. For å treffe denne gruppa måtte jeg sette opp noen kriterier som informantene mine måtte tilfredsstille.

For uten at informantene måtte tilfredsstille kravende om å være ung, politisk engasjert og ha høyere utdannelse, så hadde jeg som et krav at informantene skulle være relativt erfarne og aktive samfunnsdebattanter på Twitter. Det er grunn til å anta at disse individene sitter med best kompetanse om hva Twitter er og dessuten er det mange som er på Twitter som ikke deltar i samfunnsdebatter, men de faller utenfor denne oppgavens interessefelt.

Det siste kriteriet mitt handler om informantens nettverk, hvor jeg valgte å rekruttere informanter med litt forskjellig antall følgere for å få noen nyanser i rekrutteringen. Jeg delte inn i to grupper som begge må sies å ha relativt mange følgere, i en norsk målestokk i alle fall. Den ene halvparten av informantene mine skulle ha over 5000 følgere, mens den andre halvparten skulle ha mellom 500 og 1000 følgere. Disse tallene kan virke tilfeldig valgt, men, som jeg vil komme tilbake til under delen om rekruttering, så brukte jeg en nettside som rangerer brukere innenfor en geografisk region etter hvor mange følgere de har. Ut fra den siden kunne jeg konkludere med at det å ha mellom 500 og 1000 følgere og bruke mye av aktiviteten sin på Twitter til samfunnsdebatter er å regne som relativt mange følgere. Har man over 5000 følgere, så må det anses som veldig mange, dersom aktiviteten du hovedsakelig bedriver er samfunnsrelatert. Dette er likevel ikke en oppgave hvor det å sammenligne disse to gruppene er et sentralt poeng. I grunn vil jeg si at min utvalgsstrategi minner mer om det Johannessen og kolleger kaller for homogent utvalg enn det de kaller for utvalg med maksimal variasjon (2010: 107-108). Selv om målet med denne differensieringen er å få belyst et fenomen fra forskjellige ståsteder, så vil jeg si at likheten mellom mine informanter

er mer slående enn ulikheten. Alle er de ressurssterke og engasjerte mennesker, som interesserer seg for politikk og samfunn. Derfor er det viktig å påpeke at dette er gjort fordi jeg tenker at det kan være en interessant nyanse i analysen.

3.3.2 Rekruttering

Det aller viktigste rekruteringsredskapet jeg brukte var internettsiden www.twopcharts.com. Denne siden rangerer Twitter-brukere etter hvor de bor og hvor mange følgere de har. På den måten ble det mye lettere for meg å målrettet kunne plukke ut aktuelle informanter.

Underveis i rekrutteringsarbeidet oppsto enda et kriterium: informantene mine måtte ha tilhørighet til Osloregionen, da lange reiser ville koste mer tid og penger enn jeg hadde til rådighet. Dette medfører at utvalget mitt beveger seg enda litt lenger vekk fra idealutvalget og enda nærmere det Thagaard kaller for tilgjengelighetsutvalg (2010: 56). For øvrig kan det være greit å nevne at mange av informantene mine ikke opprinnelig er fra Oslo, men har kommet dit i forbindelse med jobb eller studier, dermed er andre kanter av landet for så vidt representert i oppgaven også.

Hvordan skulle jeg så oppnå kontakt med informantene? Hovedideen var å kontakte dem gjennom direktemeldingsfunksjonen på Twitter. Dette skulle vise seg å være fånyttet da man i så tilfelle var avhengig av å bli fulgt av vedkommende. Andre alternativer som Facebook ble forkastet da jeg føler at Facebook er mer privat. Løsningen ble derfor å kontakte informantene mine på mail. Mail tilfredsstiller kravene om å være passe uprivat, passe formelt, ubegrenset med plass, muligheter for vedlegg og jeg tenkte at mail også føles noe mer forpliktene enn Facebook og Twitter. Mail medførte dog en ny utfordring: jeg måtte jo ha mailadressen. Dette resulterte i at jeg måtte avskrive flere aktuelle da jeg ikke fant noen mailadresse.

De aller fleste informantene mine ble rekruttert på denne måten, men det var to unntak hvor strategien minnet mer om det som kalles for snøballmetoden (Johannessen et al., 2010: 109). Den første informanten min ble jeg anbefalt av veilederen min, det var også hun som tok den første kontakten med vedkommende, hvorpå jeg sendte en informasjonsmail etter at vedkommende hadde samtykket til å delta. En annen informant, som jeg hadde stor interesse av å få tak i, hadde ikke svart på mailen jeg hadde sendt. Men jeg hadde registrert at vedkommende hadde kommunisert med en annen av mine informanter på internett, derfor

spurte jeg den andre informanten om det kunne være aktuelt å videresende en invitasjon. Det ble gjort, og jeg fikk intervjuet. Disse to informantene tilfredsstilte alle kriteriene mine, og skilte seg således ikke nevneverdig fra de andre.

3.3.3 Intervjuguide

Inspirert av Thagaard vil jeg her ta for meg to viktige ting i utformingen av et kvalitativt intervju. For det første må en ha klart for seg hvordan man presenterer gode spørsmål og for det andre må en ha reflektert gjennom hvilke prinsipper en baserer seg på i oppbygningen av intervjuet (Thagaard, 2010, s. 88-89). I min intervjuguide (vedlegg 1) kan man få inntrykk av at den er ganske strukturert, med mange ferdig utformede spørsmål. Til tross for dette var faktisk idealet mitt et intervju med en dynamikk langt nærmere en samtale mellom to likestilte individer enn et standardisert spørreskjema. I utarbeidelsen av en intervjuguide er en av de største utfordringene nettopp å overkomme spenningen mellom struktur og åpenhet.

Mange vil nok oppleve en interaksjon som blir styrt av en forutbestemt struktur som forstyrrende og begrensende. Kvale og Brinkmann skriver blant annet at fordelene med spontanitet og åpenhet i intervjuene er at man da øker sannsynligheten «for å innhente spontane, levende og uventede svar fra intervjuede» (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 144). Men en intervjusituasjon uten en form for struktur kan fort bli uinteressant hverdagsprat. Jacobsen vektlegger spesielt to argumenter for hvorfor man bør ha en viss struktur på intervjuene. For det første kan et strukturløst intervju føre til data så komplekse at det nesten er umulig å analysere. For det andre vil man alltid ha en viss prestrukturering og visse forutinntattheter, bevisst eller ubevisst, før man starter intervjuet. Ved å utforme en intervjuguide vil man gjøre dette eksplisitt både for forskeren og leserne, slik at undersøkelsens fundament kommer klarere frem (Jacobsen, 2005, s. 144).

Etter hvert som jeg ble varmere i intervjuerrollen, ble jeg mer uavhengig av guiden og til slutt var der bare temaene som gikk igjen. Men også temaene kunne variere fra gang til gang og intervjuene mine var preget av det Rubin og Rubin (2005) kaller for elv med sidestrømmer. Elv med sidestrømmer-modellen viser til at forskeren har et hovedtema, men hvor deltemaene dukker opp underveis. I mitt tilfelle hadde jeg altså en del forutbestemte deltemaer, men hvert enkelt intervju hadde sin egen dynamikk og fikk forskjellige fokusområder etter hva informantene vektla i sine svar.

Et siste punkt er selve rekkefølgen på spørsmålene. Kvale og Brinkmann sier at spørsmålene burde være korte og enkle, og innledningsspørsmålene kan med fordel dreie seg om noe konkret (2010: 146). I min intervjuguide valgte jeg, etter å ha presentert prosjektet, å starte med noen enkle spørsmål om eget bruk. Deretter fulgte jeg opp med noen spørsmål om hvordan informanten opplevde de andre på Twitter, før jeg kom inn på hoveddelen om deres egne motiver og opplevelser. På den måten håpet jeg på å bygge tillit og skape en god og naturlig interaksjon.

Avslutningen på en interaksjon er potensielt sårbar, og noe som kan kreve at man opptrer spesielt taktfullt (Aakvaag, 2008: 73). Johannessen og kolleger skriver at et intervju må avrundes på en ryddig måte, blant annet ved å informere informanten om at intervjuet snart er ferdig (2010: 142). Det pekes også på at det kan være lurt å sjekke om informanten sitter inne med noen avsluttende kommentarer eller spørsmål. Jeg valgte å avslutte intervjuene med noen litt større refleksjoner da jeg tenkte det kunne være greit å løfte perspektivet litt og å samle trådene i en slags konklusjon.

3.4 Opplevelser fra intervjuene

Thagaard peker på at faktorer som kjønn, personlige egenskaper og sosial bakgrunn kan påvirke intervjuinteraksjonen, videre peker Johannessen og kolleger på at forskerens evne til å legitimere prosjektet og rammen for intervjuet også kan påvirke, dessuten vil jeg hevde at også min unge alder også kan være av betydning. I denne delen ønsker jeg å diskutere noen dilemmaer og utfordringer jeg møtte i løpet av intervjuene og hvordan jeg løste dem.

Hva gjelder rammene for intervjuet, så lot jeg i stor grad informantene bestemme dette selv. Johannessen og kolleger peker på at det viktigste er at intervjuet gjøres et sted hvor informanten kan slappe av, ikke blir forstyrret og at det ikke er kronglete for informanten å ta seg dit (2010: 142-143). Ved at informanten selv fikk velge tid og sted kunne slike perspektiver ivaretas, med det resultat at de fleste intervjuene ble gjort på forskjellige kafeer. Slike setninger er ikke ideelle, da det ofte er mange uromomenter, men dersom informanten var mest komfortabel med det, så var det det viktigste. Det største bekymringsmomentet var lyd kvaliteten, men det viste seg heldigvis ikke å være noe problem, og generelt opplevde jeg kafeer som helt greie intervjuarenaer. Likevel, det ideelle var nok de intervjuene jeg

gjennomførte på informantens arbeidsplass. Der var det en rolig tone, som gjorde det enklere å fokusere fullt ut på interaksjonen.

Når det kommer til min alder og min sosiale bakgrunn, i den grad informantene har fått noe kjennskap til den, tror jeg det kan ha vært positivt for intervjuet og jeg tror det kan ha vært med på å skape en nærmere og mer gjensidig interaksjon. De aller fleste av informantene er omtrent på min alder. Alle sammen har de også enten ganske nylig gjennomført en høyere utdanning, eller de er studenter. Dermed tror jeg at de lettere vil kunne identifisere seg med meg. Men, som både Johannessen og kolleger (2010: 143) og Thagaard (2010: 106-108) peker på, kan forskjeller også være ønskelig, dersom ikke denne forskjellen skaper utrygghet hos informanten. Siden intervjuer og informant da ikke har samme referanser kan det tvinge informanten til å måtte forklare oppfatninger og påstander som ellers kunne blitt tatt som selvfølgeligheter. Dette kan skape nye refleksjoner og kan ta samtalen til et nytt nivå.

Dessuten kan for stor likhet være en medvirkende faktor til en annen utfordring man står ovenfor som intervjuer, nemlig om informanten svarer konformt eller kun svarer det informanten tror forskeren vil vite. Dette er et problem som kan oppstå i begge ytterpunkter av forsker og informantrelasjonen. Som Thagaard peker på (2010: 105) kan dette være et problem der informanten opplever seg selv som særlig underlegen forskeren. Da har man kanskje en idé om hva forskeren ønsker å vite, og svarer i henhold til det. I mitt tilfelle tror jeg ikke dette var et stort problem, derimot kan kanskje opplevelsen av likhet ha fremprovosert denne utfordringen. Etter hvert som jeg merket at informantene mine var kunnskapsrike kunne det hende at jeg ble litt for ivrig og brukte enkelte fagbegreper. Ved et tilfelle resulterte dette, heldigvis, i at informanten stilte seg spørrende til hva jeg mente med det. Selv om jeg stort sett forsøkte å unngå dette, så skjedde det flere ganger, de andre gangene ga ikke informanten uttrykk for ikke å vite hva jeg snakket om. Forhåpentligvis var det fordi de skjønnte det, men jeg kan ikke avskrive muligheten for at de bare nikket gjenkjennende uten egentlig å forstå hva jeg mente.

En annen ting var vanskelighetene knyttet til det på den ene siden å være så konkret som mulig, slik at jeg fikk svar med substans, mens på den andre siden å unngå ledene spørsmål. Thagaard skriver at ledende spørsmål er ugunstig dersom spørsmålene ikke er forankret i informantens forståelse, men det kan være gunstig hvis det tar utgangspunkt i informantens fortelling (2010: 95-96). Min generelle strategi var å starte åpent, slik at jeg kunne la informanten legge rammene for svaret selv, før jeg ble mer presis etter hvert, gjerne

med å vise til hva andre hadde svart på samme spørsmål. Ulempen med denne fremgangsmåten var de gangene jeg spurte informanten om ting de ikke hadde reflektert noe særlig om på forhånd, i de tilfellene fikk jeg særlig inntrykk av at de styrte svarene sine etter hva andre hadde svart.

Dette fører meg så over til et tredje dilemma under intervjuene: ønsket om å balansere en god og vennskapelig tone med å gjøre informantene oppmerksomme på selvmotsigelser og andres oppfattelser av det samme temaet. Kvale og Brinkmann skriver at konfronterende intervjuer kan være fruktbart om man intervjuer folk med stor selvtillit, som for eksempel elitepersoner. Da kan konfrontasjonene være med på å skape en dynamisk og likeverdig relasjon (2010: 171). Selv om mine informanter kanskje ikke bar preg av å være typiske elitepersoner, så var det i alle fall ressurssterke personer som sikkert trives med en intellektuell utfordring. Likevel fant jeg det vanskelig å være for konfronterende da jeg opplevde det som ubehagelig, kanskje litt respektløst, og jeg var redd for å ødelegge den gode relasjonen til informanten.

Et fjerde dilemma var ønsket om å lytte mot behovet for å drive intervjuet fremover. Thagaard skriver at en lyttende holdning handler om at forskeren retter fullt fokus mot informanten, og viser engasjement og interesse gjennom å gi respons til hva informanten sier (2010: 97). Målet er å stimulere informantens ønske om å dele erfaringene sine. Utfordringen som jeg erfarte, og som også Thagaard peker på, er å klare å kombinere denne holdningen med en pågåenhet for å drive intervjuet fremover. En slik pågåenhet er nødvendig for at forskeren skal kunne klare å få et overkommelig datamateriale og for at intervjuet skal klare å fullføres innen rimelighetens tid. Men samtidig kan det å avbryte informanten oppfattes som frekt og som en manglende interesse fra forskeren, som igjen kan ødelegge dynamikken i interaksjonen.

Dette var en utfordring for meg spesielt i det første intervjuet, som var med den eldste og muligens den mest innflytelsesrike informanten. På forhånd hadde jeg bestemt meg for å la informanten i stor grad snakke fritt. Dette resulterte i at intervjuet varte i over tre timer. Mye av grunnen til at dette intervjuet ble langt var min manglende evne til å ta regien i intervjuet. Dette ble jeg flinkere til etter hvert slik at ingen av de andre intervjuene ble så lange. Stort sett klarte jeg å holde meg innenfor en og en og en halv time.

En femte og en relatert utfordring var hvordan dataene skulle registreres underveis. For meg var det egentlig aldri et alternativ å ikke bruke lydopptaker, da jeg ville hatt store problemer med å kunne gi informanten tilstrekkelig oppmerksomhet dersom jeg skulle ha notert. Likevel, som Thagaard påpeker, er det visse fordeler med å kombinere notatskriving med lydopptak (2010: 102). For det første kan notatskrivingen virke som en sikkerhet dersom teknologien svikter, for det andre kan det muliggjøre en slags forberedende analyse gjennom at forskeren noterer seg noen hovedpunkter underveis, i tillegg til dette kan de små pausene som oppstår underveis i noteringen gi informanten tid til å tenke seg om. Sammen med disse fordelene vil jeg også nevne at notering kan hjelpe forskeren til å huske oppfølgingsspørsmål som en kommer på underveis mens respondenten svarer.

Spesielt det siste poenget fikk jeg smertelig erfare ved et par anledninger. Mens informantene snakket hendte det flere ganger at jeg kom på gode oppfølgingsspørsmål som jeg hadde glemt da informanten var ferdig med å snakke. Derfor valgte jeg etter hvert, i de siste intervjuene, å ha penn og notatark tilgjengelig. Likevel var det i svært begrenset omfang at jeg benyttet meg av det, da jeg merket at jeg hadde problemer med å notere samtidig som jeg fulgte med på hva informantene svarte. Dessuten fikk jeg en følelse av at informantene ikke trivdes med at jeg noterte underveis.

I det store og det hele var intervjuarbeidet en fantastisk morsom og utviklende erfaring. Sjeldent har jeg vel hatt en brattere læringskurve, og den usikkerheten jeg følte forsvant fort. Etter kun et par intervjuer var jeg nesten ikke nervøs, i stedet synes jeg intervjuene var veldig givende både faglig og personlig. Jeg opplevde at jeg fikk god kjemi med alle mine informanter, og jeg endte opp med å se frem til neste intervju. Jeg har virkelig fått erfare at Kvale og Brinkmann har rett når de sier at intervjufasen av et forskningsprosjekt er den mest engasjerende fasen.

3.4.1 Når er datainnsamlingen ferdig?

Ideelt sett er sluttpunktet for datainnsamlingen når man har nådd et metningspunkt (Thagaard, 2010: 59), det vil si at man har nådd et punkt hvor man ikke får ny informasjon. Men også her må man gjøre pragmatiske valg. Johannessen og kolleger peker på at det har utviklet seg en tommelfingerregel om 10-15 intervjuer ved mindre prosjekter. Men dersom man jobber med for eksempel studentprosjekter setter ressursene grenser for hvor mange intervjuer man kan

gjøre, og man må kanskje begrense intervjuene til færre enn 10 (Johannessen et al., 2010: 104).

En viss usikkerhet om hvem jeg ønsket å intervju gjorde at jeg kom ganske sent i gang med intervjuene. Da jeg kom i gang viste det seg som nevnt at det første skulle vare i over tre timer, som gir et stort datamateriale å bearbeide. I tillegg møtte jeg enkelte utfordringer med å rekruttere informanter. Det var egentlig ikke så mange som avslo, av alle invitasjoner jeg sendte ut var det kun to som takket nei og én som ikke svarte, problemet var heller at twopcharts.com ikke var spesielt oversiktlig. Det å finne ut om noen var politisk engasjerte var ikke bare enkelt, da jeg måtte gå inn på profilen deres og se hva de engasjerte seg i. Dessuten, når jeg da endelig hadde funnet noen som var interessante, så startet jobben med å finne mailen deres.

En siste ting som gjorde at rekrutteringen tok tid var at jeg ikke ønsket å sende ut for mange invitasjoner på en gang. I samråd med veilederen min kom jeg frem til at det kunne være greit å rekruttere informanter samtidig som jeg gjorde intervjuer, slik at jeg kunne tilpasse rekrutteringen dersom det kom frem noe interessant som ville legge føringer for hvem jeg kunne ha interesse av å snakke med. Nå var riktig nok de aller fleste informantene raske til å svare, men med noen tok det litt lengre tid, og jeg vegret meg for å spørre nye før jeg hadde fått et tilsvarende svar.

Resultat ble en datainnsamlingsperiode som varte fra oktober til februar hvor 8 intervjuer ble gjennomført, 4 med over 5000 følgere og 4 med mellom 500 og 1000 følgere (oversikt over informantene i vedlegg 3). Totalt har jeg 13 timer og 28 minutter med opptak fra intervjuene og 190 sider med transkripsjoner. Thagaard (2010: 59-60) viser til at dersom man har flere grupper med informanter hvor målet er å sammenligne disse gruppene, så bør man ha flere enn 10 intervjuer totalt. På en måte kan man si at jeg har to kategorier, men, som nevnt tidligere, det er ikke et utpreget mål for meg å sammenligne disse to kategoriene, i stedet har jeg valgt dette mer for å belyse fenomenet Twitter fra litt forskjellige synsvinkler. Jeg føler derfor at jeg kan forsvare valget av 8 intervjuer selv om jeg da opererer med to kategorier.

3.5 Analyse

Inspirasjonen for datareduksjonen og den meningsbærende analysen fant jeg i det Thagaard kaller for temasentrert analyse. Dette er en analytisk tilnærming hvor temaene står i fokus. På den måten blir det lettere å skaffe seg oversikt over hva datamaterialet gir av informasjon om det aktuelle temaet, noe som gjør det lettere å sammenligne svarene fra informantene. En vanlig måte å organisere materialet på i slike tilnærminger er ved å lage seg temabaserte matriser (Thagaard, 2010: 173). En matrise er en tabell hvor man setter intervjuutdragene i én rubrikk, mens man i rubrikken ved siden av trekker ut noen nøkkelord slik at man lett kan få oversikt over meningsinnholdet i utdraget. Ved hjelp av disse matrisene kan man på en ganske effektiv måte klare å få et meningsfortettet materiale.

Et spørsmål som raskt meldte seg var hva er det egentlig jeg ser etter? Med hjelp av denne tilnærmingen kom jeg likevel i gang, og etter hvert ble matrisene mer presise og det dannet seg et bilde av aktuelle temaer. Totalt endte jeg opp med fem matriser med titlene: representativitet og Twitters demokratiske potensial, sanksjoner og reaksjoner, normer, kompetanse og ressurser, bruksområder, og til sist aspirasjoner. I hver matrise samlet jeg aktuelle spørsmål med tilhørende direkte sitat fra informantene. I tillegg til dette hadde jeg en egen rubrikk hvor jeg skrev nøkkelord og umiddelbare tolkninger av sitatene.

Thagaard skiller mellom beskrivende matriser, som er meningsfortetting, og tolkende matriser, hvor man tolker informasjonen fra den beskrivende matrisen. I min oppgave har jeg ikke praktisert det på den måten, i stedet har jeg på bakgrunn av mine fem matriser begynt å skrive et utkast til analysekapittelet. Den substansielle tolkningen er altså ikke konsentrert i en matrise, men er heller et resultat av en sammensatt prosess, fra da jeg plukket ut sitatene til matrisen til jeg begynte å skrive analysekapittelet.

En potensiell fallgrube ved temasentrerte tilnærminger er at man, ved å fokusere på isolerte utdrag av hva informanten har sagt, fort kan miste helhetsinntrykket og i verste fall risikere at noe informanten bare har sagt i forbifarten bli stående som et sentralt element i analysen, mens hovedpoenget til informanten egentlig var noe annet. Derfor er det viktig å ikke glemme helheten i informantens svar (Thagaard, 2010: 171). For å ivareta helheten har jeg skrevet hvilke spørsmål som har fått informanten til å svare som de har i de situasjonene jeg har følt at det har vært nødvendig. På den måten er det lettere for leseren å forstå hva slags kontekst som har frembragt utsagnene til informantene.

3.6 Forskningsetiske betraktninger

Selv om min oppgave ikke byr på særskilte etiske problemstillinger, så er man som forsker forpliktet til å ivareta sine informanternes integritet, og man er nødt til å forholde seg til visse etiske standarder. I denne delen vil jeg derfor kort gå igjennom de etiske vurderingene jeg har gjort i forbindelse med denne oppgaven.

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsforskning og humaniora (NESH) har vedtatt forskningsetiske retningslinjer som kan sammenfattes i tre typer hensyn som en forsker må ta: informantens rett til selvbestemmelse og autonomi, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og forskerens ansvar for å unngå skade (Johannesen et al., 2010: 91).

Det første punktet innebærer at informanten «skal gi uttrykkelig informert og frivillig samtykke til å delta og skal på et hvilket som helst tidspunkt kunne trekke seg uten å begripe det» (Johannesen et al., 2010: 91). I min datainnsamlingsprosess har jeg løst dette ved å sende en invitasjonsmail hvor jeg kort beskriver hvem jeg er og hva jeg gjør. Vedlagt i mailen sendte jeg et utfyllende informasjonsbrev (vedlegg 2). I tillegg til dette startet jeg hvert intervju med en kort presentasjon av prosjektet, her informerte jeg også om retten til når som helst å kunne trekke seg uten å måtte oppgi grunn. Informanten ble også spurt om det var greit om jeg brukte lydopptaker og at dette opptaket ville bli slettet så fort oppgaven ble ferdigstilt. Informert samtykke ble gitt da informantene valgte å delta på bakgrunn av denne informasjonen.

Det andre punktet handler om at informanten skal være sikker på at forskeren ivaretar konfidensialiteten og ikke gjør det mulig å identifisere personen. I min oppgave har jeg valgt å anonymisere informantene mine fordi jeg tror det gjør det lettere for dem å snakke fortrolig og åpent. Men det å anonymisere informanter fra Twitter er ikke bare lett, da det ikke så mange med så mange følgere som det mine informanter har og det skal således ikke mye informasjon til før man klarer å identifisere informantene. Derfor holder jeg tilbake informasjon som navn, alder, yrke, sosial bakgrunn og antall følgere. I stedet vil jeg referere til informantene med nummer og de andre egenskapene vil kun refereres til i løse termer. Hva gjelder interesseområder og liknende, så vil jeg bare si noe om det der det er helt nødvendig for et analytisk poeng.

Hva gjelder det siste punktet, så kan jeg i min oppgave risikere å utlevere mine informanter og således skade deres renommé. Men så lenge anonymiteten til informantene mine er ivaretatt, tror jeg ikke mitt prosjekt vil påføre mine informanter noen form for skade.

For øvrig må det nevnes at prosjektet er meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og at jeg har fått tillatelse til å gjennomføre prosjektet (svaret fra NSD er lagt ved i vedlegg 4).

3.7 Reliabilitet og Validitet

Disse to kvantitative begrepene for vurdering av kvalitet er i utgangspunktet ikke uproblematisk å benytte til å vurdere kvalitative forskningsopplegg. Derfor er det ikke uvanlig å bruke begrepet pålitelighet i stedet for reliabilitet og troverdighet i stedet for validitet (Johannessen et al., 2010: 229-230). Reliabilitet eller pålitelighet knytter seg til undersøkelsens data og i utgangspunktet er det sentrale spørsmålet om en annen forsker ville kommet frem til de samme resultatene gjennom å bruke de samme metodene (Thagaard, 2010: 198). Dette spørsmålet blir mer komplisert i kvalitative studier, da dataene oppstår i en interaksjon mellom forsker og informant, som umulig kan gjenskapes av andre. Påliteligheten til et kvalitativt forskningsopplegg vurderes gjennom at forskeren i metodekapittelet gir leseren en inngående beskrivelse av fremgangsmåten i hele forskningsprosjektet (Johannessen, 2010: 230) og at man i analysekapitlene skiller klart mellom hva som er primærdata, informantenes sitater, og hva som er forskerens tolkninger (Thagaard, 2010: 199).

I min oppgave har jeg forsøkt å styrke påliteligheten ved at jeg i metodekapittelet har prøvd å gi en detaljert beskrivelse av fremgangsmetoden, jeg har forsøkt å vise hvordan jeg har stilt meg til en rekke dilemmaer som har dukket opp i datainnsamlingsprosessen og jeg har forsøkt å formidle hvordan jeg selv har opplevde situasjonen underveis, dessuten har lydopptakene fra intervjuene bidratt til at jeg kan dobbeltsjekke at informantene er riktig sitert. Alt dette har blitt gjort i et forsøk på å beskrive konteksten som dataene er produsert i, slik at det blir lettere å vurdere hvor styrkene og svakhetene i min fremgangsmåte ligger. I tillegg til dette har jeg i analysekapitlene tydelig skilt mellom hva som er informantenes ord og hva som er mine. Sitater fra informantene står alltid i kursiv, og dersom de er på lengre enn 40 ord står de også adskilt fra resten av teksten. Dessuten, for å unngå faren for å manipulere

dataene, er sitatene gjengitt så ordrett det lar seg gjøre, og jeg har kun redigert dem der det ville vært mulig å identifisere informantene.

Validitet eller troverdighet handler om hvorvidt en undersøkelse undersøker det den har til hensikt å undersøke (Johannessen et al., 2010: 230). Valideringen er ikke knyttet til en spesiell fase i undersøkelsen, men gjennomsyrrer hele forskningsprosessen (Kvale & Brinkmann, 2010: 253). Viktige momenter er at man i forberedelsene setter seg godt inn i den eksisterende litteraturen på feltet og at man redegjør for hva intensjonen med oppgaven er. Underveis i intervjuene er det essensielt at forskeren forsøker å komme til bunns i meningen med det informanten sier blant annet gjennom hele tiden å dobbeltsjekke at man har forstått informanten rett. I transkriberingen må forskeren kontinuerlig reflektere over hvordan man best mulig omformer noe muntlig til noe skriftlig, hvor informantens integritet bli bevart samtidig som det som faktisk sies kommer frem. I analysen er det som vi har sett viktig at data og tolkninger lett kan skilles fra hverandre og at fortolkningene er logiske. Til sist er det viktig å se på helheten, hvor et sentralt spørsmål vil være hvorvidt oppgaven gir en valid beskrivelse av hovedfunnene i studien (Kvale & Brinkmann, 2010: 253-254). Alle disse momentene har jeg forsøkt å forholde meg til i min oppgave.

Ved å bruke Bourdieu sitt teoretiske rammeverk for en analyse er det en uunngåelig utfordring som alltid melder seg. Som vi har sett hevder Bourdieu at aktørene i et felt handler strategisk, men ubevisst. Dette synet på handlinger er problematisk på flere måter. For det første, som vi skal se i det siste kapittelet, er det flere som stiller seg spørrende til om det i det hele tatt er mulig å handle strategis men ubevisst. Denne diskusjonen skal jeg altså gå mer inn på i det siste kapittelet, men det er i alle fall en klar utfordring med Bourdieu. For det andre, som jeg også vil ta opp i det siste kapittelet, innebærer denne handlingsteorien at man ilegger de man snakker med meninger og intensjoner som de ikke selv har uttalt og som de også kanskje vil benekte. Spørsmålet blir om man, på bakgrunn av disse to innvendingene, kan snakke om at Bourdieu gir troverdige redskaper til å analysere virkeligheten med. Min mening er at selv om dette virkelig er gode og velbegrunnede innvendinger, så er det viktig å forsøke å sette sitatene man får fra et intervju i en større sammenheng. Dersom man bare skal forholde seg til det som blir sagt vil man ikke være i stand til å komme på sporet av ubevisste og underliggende maktstrukturer, dermed er det min mening at man må forsøke å løfte blikket litt over det som faktisk sies noen ganger. Samtidig er det viktig å ikke mistenke informanten

for å lyve, og det er også viktig å påpeke at Bourdieu sine analytiske redskaper krever at man har særst godt grunnlag for å trekke de konklusjonene man trekker.

4 Kapital og en sans for spillet

4.1 Innledning

I dette analysekapittelet vil jeg ta for meg den første av de to underproblemstillingene som omhandler ressurser og ferdigheter som blir verdsatt på Twitter. Jeg vil se nærmere på fire former for ressurser og kompetanser som inngår i en Twitter-kapital dersom de utnyttes på riktig måte av aktørene. Dette vil bli analysert i lys av Bourdieu sitt begrep om feltkapital og en sans for spillet. I teorikapittelet så vi at feltkapitalen legger grunnlaget for strukturen i feltet. Aktørens posisjon i feltet er basert på deres totale akkumulasjon av kapital, og de bruker denne kapitalen til å styrke sin posisjon i feltet. Således er altså feltkapitalen både målet og middelet i feltet. Vi så også at det å ha internalisert en sans for spillet er en forutsetning for å lykkes med sine handlingsstrategier.

4.2 Autoritet gjennom formelle titler

Flere av informantene opplever at de blir hørt og akseptert gjennom at de representerer et spesielt fagfelt, eller på en eller annen måte har en spesiell rolle i denne samtalen. Dette fører til en følelse av en forventning om å leve opp til denne rollen, og at de således i liten grad involverer seg i temaer som går utover den.

Informant 2 føler at hun representerer jobben og sitt fagfelt, og sier dette om sin egen deltagelse: jeg tvitrer i veldig liten grad om noe som ikke er på en eller annen måte jobbrelevant... i og med at man representerer en organisasjon, selv om man ikke nødvendigvis gjør det, så blir man oppfattet som det. Også informant 6 føler på dette presset:

Det er en forventning der som gjør at jeg skal skrive om ting som berører min bakgrunn... den er ikke til å komme unna, man taper jo følgere, det opplever jeg jo, og det er sikkert fordi: hei her trodde jeg du skulle være A, men så var du B.

Mens informant 2 føler en så sterk forventning om å tvitre noe som tilhører hennes fagfelt, at hun selv avstår fra å gå utover disse grensene, så har informant 6, som har bygget seg opp gjennom å engasjere seg i temaer som har med hennes bakgrunn å gjøre, opplevd å bli sanksjonert dersom hun utvider sitt engasjement. Informant 5 har også virkelig fått føle disse sanksjonene på kroppen. Han har endret sin rolle på Twitter ved at han først hadde en jobb

som gjorde at han engasjerte seg i ett spesielt politikkfelt, deretter skiftet han jobb som medførte et mindre fokus på dette temaet. Dette har gått utover oppmerksomheten han får:

Jeg opplever at jeg har mange følgere som er opptatt av det jeg tvitret mye om før... jeg merker nå at jeg får større respons på ting jeg tvitrer om det gamle temaet, for jeg har på en måte bygget meg opp en følgerskare som er mer opptatt av det.

Det fremkommer i intervjuene at dersom man går utenfor sin tilmålte rolle, så velger man en mye mer forsiktig fremtoning enn når man er innenfor rollen sin:

Jeg passer meg for å mene så veldig mye om områder som jeg ikke er så god på, for jeg vet at det er ikke mitt fagfelt, der er det andre som kan noe bedre. Da er jeg forsiktig med å gå ut å mene bastante ting, for du vet jo at du blir jo fort arrestert da, av de som sitter med kunnskap om noe. Men like mye fordi du vet at det ser jævlig dumt ut og, hvis du blir tatt med buksa nede når du går ut alt for tøft og friskt og egentlig ikke vet hva du snakker om (Informant 3).

Vi ser at brudd på rolleforventningene kan medføre statustap som tap av følgere, eller rett og slett å bli dummet ut i offentlig påsyn. Autoriteten man har innenfor sin rolle kan altså ikke direkte overføres til en annen situasjon, den er begrenset til en viss type temaer. Ønsker man å beholde denne autoriteten bør man velge sine kamper med omhu.

Rolletildelingen er likevel slett ikke bare en begrensning. Som sagt er denne rolletildelingen et helt avgjørende premiss for at de i det hele tatt blir inkludert. Dessuten gir rollen autorisasjon, den gir legitimitet til å bryte inn i debatter og kommer med faktaopplysninger. Særlig informant 3 peker på dette:

Hvis jeg ser at det er en tråd mellom personer som jeg over hodet ikke kjenner, om et tema som jeg faktisk kan noe om... så kan jeg av og til, hvis jeg har overskudd til det, føle meg fristet til å gå inn der, ikke nødvendigvis for å gå inn i en diskusjon om noe som helst, men for å gå inn å korrigere litt.

Rolletildelingen er altså både begrensende og den er bemyndigende ved at man gjennom sin rolle opparbeider seg autoritet og innflytelse. Dette er sammenfallende med et sentralt poeng hos Bourdieu, nemlig at innflytelsen til en person er en delegert innflytelse som er knyttet til personens posisjon i feltet og kun har gyldighet innenfor denne posisjonens yttergrenser. For Bourdieu kan denne innflytelsen kun utøves av en legitim person, «the holder of the skeptron», i en legitim situasjon og i legitime former (Bourdieu, 1991b: 113). På Twitter er det ikke en dirigent som delegerer den innflytelsen, den er et resultat av Twitter-

spillet indre struktur og dynamikk. Likevel ser vi at de formelle autorisasjonsinstitusjonene som legger grunnlaget for autoritet i samfunnet for øvrig også gjør seg gjeldende på Twitter gjennom at yrkes- og utdannelsesbakgrunn blir ilagt verdi og inngår i Twitter-feltets kapital. Som vi har sett i denne delen er dette en innflytelse som kun kan utøves innenfor rollens grenser, dermed må man ha internalisert en sans for spillet hvor man utspiller sin rolle innenfor gitte rammer, for å kunne nyte godt av denne anerkjennelsen.

4.3 Språkfokus som ressurs

Alle som har forsøkt å formidle noe substansielt på 140 tegn vet at det er en stor utfordring og en slik begrensning må uomtvistelig påvirke interaksjonen. Man kan tenke seg to potensielle effekter av denne begrensningen. En kritikk som ofte rettes mot forskere og andre intellektuelle er at de bruker for mange ord på å formidle sitt budskap, de blir kritisert for å gjøre ting vanskeligere enn de behøver å være. Med svært begrenset plass kan det tenkes at de blir nødt til å spisse formuleringene sine. Dette kan det føre til at samfunnsdebatten blir lettere og morsommere å følge, da språket og lengden blir mer overkommelig.

Men man kan også se for seg en annen effekt av denne begrensningen. Det å kunne formulere meningsbærende budskap med få ord er en kunst som krever stort vokabular. For eksempel har jo nettopp fagbegreper som mål å oppsummere mye mening i få ord. Det er slett ikke utenkelig at et sterkt behov for å formidle mye kombinert med liten plass gjør at man tyr til fagtunge begreper. Når Twitter i tillegg er dominert av en gruppe man kan forvente er innerforstått og belønner slik språkbruk, kan det fort være at språket på Twitter er enda mer begrepspreget enn i andre debattarenaer. I denne delen ønsker jeg å se nærmere på hvordan informantene forholder seg til språket på Twitter.

Den positive effekten av at språket blir spisset blir nevnt av de fleste informantene, men det er ikke alle som synes det egner seg å debattere på så liten plass, enkelte mener at liten plass gjør det vanskelig å diskutere og at dette tidvis fører til dårlige debatter. Informant 5 sier: *Jeg oppfatter det mer som en informasjonsarena, hvor man på en måte hamrer inn sine standpunkt, og det er på en måte det man får plass til også. Det skal mye til for å introdusere eller debattere noe substansielt.* Informant 7 sier noe i den samme gata:

Jeg syns den er vanskelig å diskutere på, men jeg syns det er veldig tydelig at den spisser folk, særlig de som, ja igjen da, de to eksemplene, norskrasisme og hvisjegvarhvit, at der er det

ganske, det er kraftfullt fordi det er så kort formulert og fordi det ikke bare er en tweet liksom, det kommer flere som du kan følge med på samme hashtagen... men som replikkveksling syns jeg det er ganske håpløst, for de aller fleste viktige ting trenger du mer enn 140 tegn for å diskutere, synes jeg.

#norskrasisme, som nevnt tidligere, og #hvisjegvarhvit (Jakobsen, 2013) referer til to Twitter-trender hvor unge ikke-etniske nordmenn tvitret om deres opplevelser med rasisme og fremmedfrykt i Norge. Informanten mener at dette kan tjene som eksempel på hva Twitter egner seg til, nemlig å få frem kraftfulle budskap og løfte de inn i offentligheten. Men det kommer altså frem at Twitter ikke egner seg til å ta den påfølgende debatten, til det er formatet for kort. Men de fleste av informantene mener at Twitter egner seg som en diskusjonsarena. Informant 1 sier dette på spørsmål om det er plass til resonnementer på Twitter:

Å ja da, det får man til, men det er ikke alltid det går like bra. Det hender at man må liksom «ok, det jeg sa i sted, da mente jeg egentlig at..» så man må ta noen omveier da, men hvis folk er flink til å spørre meg hva jeg mener, så får du som regel ryddet ganske bra opp, tror jeg.

Her ser vi at informanten mener at selv om liten plass kan by på utfordringer og misforståelser, så er det rom for resonnementer, og at debattkvaliteten avhenger mer av at folk er imøtekommende og nysgjerrige enn av hvor stor plass man har til å formulere budskap.

I løpet av intervjuene dukket det opp enkelte ting som kan tyde på at i jakten på å få et så presist budskap som mulig, tys det noen ganger til forkortelser og begreper som kan være med på å gjøre språket mindre tilgjengelig. Informant 2 utdyper dette: *Det er en del ting man må forkorte på Twitter... det er en del store ord innen akademia du da ikke kan bruke, for da har du ikke plass.* Som vi ser både brukes forkortelser for å få frem budskapet. Samtidig sier informanten at noen ord innen akademia tar for stor plass, derfor spurte jeg henne om hvordan hun forholdt seg til dette, førte det til at hun forkortet dem, eller droppet hun dem: *Jeg forkorter, høyere utdanning HU for eksempel.* Slike forkortelser trenger slett ikke være intuitivt lett å forstå for folk som kommer utenfra, dette erkjenner informant selv, og sier:

Man må snakke til noen som er innenfor den sjargongen man selv bruker. Altså, jeg vil tippe at mesteparten av mine følgere er folk innenfor høyere utdannelsessektoren. Så hvis jeg er på en konferanse og referer til LU, så skjønner de at det er lærerutdanning.

Her ser vi at det slett ikke er noe mål om å nå ut til folk flest med sine budskap, tvert om henvender informanten seg kun til folk som er innenfor den samme forståelseshorisonten. Videre ser vi at denne avstanden blir større ved at språket blir forkortet. Dette kan føre til at det utvikler seg et eget Twitter-språk som det er vanskelig og tidkrevende å sette seg inn i.

Når det gjelder fagbegreper, så sier de fleste av informantene mine at det ikke er veldig mye av det på Twitter. Likevel er det ikke fraværende heller, informant 1 sier for eksempel:

I dag brukte jeg for eksempel et veldig tungt begrep. Det var den beste måten jeg kunne oppsummere det, for det er veldig kortfattet, så av og til må man bruke sånn begrep bare for å få frem hva man mener.

Men det er ikke bare forkortelser eller begreper som kan gjøre språket utilgjengelig for folk flest. Informant 7 sier at språket generelt kan være av en akademisk karakter, som kan gjøre det enda vanskeligere å henge med:

De fleste jeg følger på Twitter, det spiller ingen rolle om du skriver noe på engelsk eller norsk, og da kan det til dels være akademisk engelsk, altså ganske tungt språklig, så selvfølgelig er det ikke alle som ville fått med seg det liksom.

Begrenset plass kan altså på sitt beste skape kraftfulle budskap, som oppsummerer mye mening med få ord. Men på sitt verste kan det, gjennom begreper og forkortelser, skape et vanskelig og kronglete språk, som er forbeholdt de som allerede er innenfor sjargongen. Men det er ikke bare når man skal orientere seg i debatten at tegnbegrensningen kan skape vanskeligheter, også når man ønsker å formidle et budskap kan den naturligvis skape utfordringer. Kanskje kan det tenkes at formuleringene blir enda viktigere når man har så liten plass, siden forskjellene kan bli så store i forhold til hvem som klarer å formulere seg og hvem som ikke klarer det. I alle fall sier informant 3 noe i den retningen:

Men du kan si Twitter krever jo en helt annen språklig presisjon fordi det er korte meldinger, og det ser man godt, hvem som sliter med å få frem poengene sine der fordi de ikke klarer å formulere seg presist nok. På Twitter er det liksom ikke helt, det er lov å skrive to, kanskje tre meldinger som henger sammen, men noe særlig mere enn det da blir det sånn gi deg, hvis du ikke klarer å si det kortere så dropp det.

Informanten vektlegger språklig presisjon som helt avgjørende for å lykkes på Twitter. Vi ser også at det trekkes en grense hvor det å la et budskap gå over flere tweets faller utenfor. Dette

kravet om språklig presisjon blir også understreket av informant 7, som svarer dette på et spørsmål om hvem som helst kan lykkes:

Det tror jeg virkelig ikke. Men jeg tror, ikke sant, de som har klart det er sånn som Warsan Ismail, hun somalieren, og, hva var det han het, han som startet den hvis jeg var hvit, altså det er velartikulerte, høyt utdannede folk det og, så, ja, det er jo folk som på en måte har en elitestatus blant minoritetene.

Det er tydelig at informanten opplever det som helt nødvendig å være velformulert for å lykkes på Twitter. Enkelte av informantene mine gir også uttrykk for at dette kravet ved enkelte anledninger har ført til at de har sensurert seg selv, ved ikke å dele noe de egentlig hadde lyst til å dele fordi de følte at de ikke klarte å formulere det godt nok på så få ord. Særlig kommer dette frem hos informant 5:

Ofte jobber jeg lenge med å finne de gode formuleringene, og hvis jeg ikke finner det, så er det ikke sikkert jeg gidder en gang, for da får man på en måte ikke frem poenget sitt på en respektabel måte.

Alt i alt ser vi at tegnbegrensningen skaper utfordringer både når det gjelder å orientere seg og å delta i samtalene på Twitter. Plassbegrensningen kan tenkes å skape et ekstra stort fokus på språk, hvor språklige ferdigheter blir særlig viktig, spesielt med tanke på at Twitter allerede er dominert av en ressurssterk gruppe som anerkjenner viktigheten av- og belønner et godt språk.

I motsatt ende av et godt språk har man, naturlig nok, et dårlig språk, klarest manifestert gjennom skrivefeil. Som en naturlig konsekvens av belønningen av et godt språk, er det vanskelig å delta på like premisser med et dårlig språk. Informant 8 sier dette om skrivefeil:

Det er ikke mye og det blir ofte reagert på eller pirket på, og jeg tror det blir sett litt ned på, eller man mister litt kredibilitet, eller man blir tatt litt mindre seriøst da. Det merker jeg at jeg selv gjør også, eller sånn, jeg prøver å lese om det er et godt poeng der og, men, altså er det noen som skriver til deg med store bokstaver med mange skrivefeil så er det lett å bare avfeie det med jaja.

Informanten sier rett ut at man mister kredibilitet ved å ha skrivefeil. Det kommer også frem at en vanlig måte å sanksjonere dette på er gjennom retting. Retting innebærer at man flytter fokus vekk fra det substansielle og over på formen. Denne sanksjoneringen kan virke ekskluderende på to måter. For det første, dersom dette er en vanlig praksis, vil personer med

skrivefeil oppleve at de aldri kan diskutere noe substansielt, fordi den eneste formen for reaksjoner de får er på språket sitt. For det andre kan denne ydmykelsen i alles påsyn føre til at personen ekskluderer seg selv fra debattene, da den sosiale belastningen blir for stor.

Det er ikke bare skrivefeil som kan føre til eksklusjon, generelt et dårlig språk og et snevert vokabular er et dårlig utgangspunkt for deltagelse på Twitter. Informant 2 utdyper:

Det å ha et godt språk henger sammen med det å ha en god utdanning, til en viss grad, og man er lært opp helt fra barneskolen at de som kan mange ord og mange fremmedord, de kan masse og de har man respekt for... hvis du da skriver dårlig språk, uavhengig av om det er engelsk eller norsk eller hva det er for noe, så tenker man automatisk at da vet du ikke nødvendigvis hva du snakker om heller.

Vi har sett at informantene opplever at den positive effekten av 140-tegnbegrensningen er at Twitter kan bidra til kraftfulle budskap. Samtidig pekes det også på at begrensningen presser frem forkortelser og begreper, til og med forkortelser av begreper. Vi har også sett at et godt, avansert og variert språk blir anerkjent og belønnet, samtidig som et dårlig og feilfult språk blir negativt sanksjonert.

Bourdieu sier i sin utdannelse sosiologi at vurderingen av skolearbeid ved universiteter, i alle fall før 1968, ikke baserer seg på kunnskap om pensum, men heller om evnen til å utfolde et akademisk forhold til språket (Esmark, 2006: 83). Gjennom denne favoriseringen av et akademisk språk (mis)erkjenner studentene at det er sammenheng mellom godt språk og god kvalitet. Motsatt tenker man da at et dårlig språk er sammenhengende med lite substans. På samme måte kan språkferdigheter føre til effektive distinksjoner på Twitter. Disse distinksjonene har gjennom skolesystemet, som det siste sitatet er et eksempel på, opparbeidet seg stor legitimitet, og det å ha gode språkferdigheter kan således omsettes til innflytelse på Twitter. Videre viser denne delen at det er grunn til å tro at fokuset på et akademisk språk kombinert med liten plass og således en del forkortelser, gjør at språkferdigheter blir enda viktigere på Twitter enn andre steder da kombinasjonen av forkortelser og et akademisk språk fort kan gjøre det enda vanskeligere å orientere seg i samtalen.

4.4 Privat versus personlig

Så langt har vi sett at fleksibilitet, formelle titler og språklig presisjon kan virke som ressurser for innflytelse og autoritet og dermed inngå i en Twitter-kapital. Videre har vi sett at timing og riktig bruk av sin formelle tittel er viktige egenskaper for å kunne utnytte disse ressursene effektivt og kan således ses på som en sans for spillet. I denne delen vil jeg vise at også evnen til å balansere mellom dikotomiene privat og personlig kan ses på som en sans for spillet på Twitter.

I forbindelse med stortingsvalget 2009 skrev professoren Hege Skjeie at Twitter bare var tull og at kommunikasjonen var triviell og uinteressant (Skjeie, 2009). Frykten for at Twitter og andre sosiale medier bare skal bli triviell, privat og irrelevant er ganske utbredt. Pål Ousland Holte mener at sosiale medier er preget av en sentimentalitetskultur som har medført en vulgarisering av det offentlige rommet og at de er mer en scene for jåleri enn for gjennomtenkt politisk analyse og kritikk (Holte, 2012: 40-41). Den norske professoren Terje Rasmussen har uttrykt at kommunikasjonen i internettdiskusjoner ofte får et personlig preg, til tross for å være i offentligheten. Dette tenker han vil skape problemer for en deliberasjon av offentligheten fordi rasjonell deliberasjon må grunne på moralske argumenter om en felles rettferdighet (Rasmussen, 2008: 81). Når samtalen får et privat preg har den problemer med å fange opp kompleksiteten i problemet som diskuteres og den felles ansvarsfølelse som man må legitimere sine argumenter på, er ikke like synlig (Rasmussen, 2008: 78), frykten er da at det kanskje viktigste kravet i et deliberativt demokrati, kravet om å legitimere sine argumenter på bakgrunn av en felles rettferdighet, skal forsvinne.

Samtidig finnes det også studier som viser at det personlige preget sosiale medier har er styrkende for det deliberative demokratiet fordi personlig informasjon om de andre brukerne av mediet generer en mer høflig og respektabel tone. Dermed er det slik at jo mere personlig informasjon som deles om brukerne, jo mer respektabel tone vil man ha og jo lengre vil deltagerne delta i interaksjonen (Halpern & Gibbs, 2012: 1167). Med andre ord kan sosiale mediers personlige preg tenkes å ha både positive og negative effekter på den offentlige samtalen.

Frykten for at Twitter skal bli privat og triviell deles av mine informanter. Det kommer klart frem at Twitter er en arena hvor samtalen skal holdes på et saklig og faglig nivå og hvor du ikke skal bevege deg mye utenfor disse grensene før du blir sanksjonert. informant 2 sier:

Det er jo for så vidt mange som bruker Twitter til det og, å poste bilder fra fredagspilsen og den type ting, men jeg tenker at det ikke er nødvendigvis er to sfærer man har lyst til å blande, så jeg tenker at det er mer Facebook-materialet enn Twitter-materialet... det man får retweets på er jo, og tilbakemeldinger på, er jo når man skriver noe seriøst med et klart budskap.

Informant 6 mener at seriøse tvitrere ikke er trivielle: *Politikere og folk som er seriøse meningsbærere er ikke trivielle... blir du fulgt av en person som bruker Twitter på en seriøs måte, så har de en forventning om at du er like seriøs som dem.* Hun beskriver hvordan bruken hennes har endret seg i takt med at stadig flere følger henne:

Jeg var nok litt løsere av meg, jeg var litt friere av meg, jeg kunne tulle, jeg kunne drite meg ut, men nå har det blitt mer og mer faglig proporsjonalt med antall følgere jeg har fått... nå tenker jeg: ok, ikke drit deg ut, ikke si noe dumt. Så det er nok primært: dette er interessant... ikke så mye personlig

Informant 7 forteller om hvordan forventningene om å være faglig på Twitter kan skape dilemmaer:

Det var en forestilling i operaen hvor man skulle tagge tweetene sine og bilder og slikt med en hashtag, også ble det en del av forestillingen da, og det var en sånn ting jeg kvernet over om jeg skulle publisere eller ikke. Det er en veldig privat ting og jeg trenger ikke å ha det inn på Twitter, for det har ikke noe med faget å gjøre, men så gjorde jeg det der og da liksom, og det er en sånn, jeg gjør jo helt åpenbart noen vurderinger i og med at jeg ikke deler så mye privat.

At han karakteriserer det å publisere et bilde av seg selv i operaen som en veldig privat handling gir inntrykk av at frykten for å bli sett på som privat og triviell er sterkt internalisert. Han sier at siden det ikke hadde noe med fag å gjøre, så satt det langt inne å publisere det på Twitter. Dette kan vitne om en sterk respekt ovenfor kravet om å være faglig og relevant, hvor selv det å dele et enkelt bilde av seg selv i operaen må gjennom en, tilsynelatende, svært kritisk prosess.

Informantene gir også uttrykk for at de sanksjonerer folk som bryter disse forventningene. Informant 3 forteller hvordan han kan velge å ikke følge noen hvis det er for mye trivialiteter: *hvis jeg ser det er veldig mye kos og klems og du er den beste og mye sånt også det bare er hver tjuende tweet inneholder noe substansielt, da tenker jeg: nei takk.*

Likevel er ikke trivialiteter og det å være privat fullstendig utelukket fra Twitter. Informant 7 synes for eksempel at det kan være ganske fint om sentrale skikkelser i offentligheten klarer å være litt privat: *De med flest følgere, der synes jeg det er en fin ting. Jeg synes det er veldig fint med de politikerne på høyt nivå som liksom klarer å være privat.* Dette poenget blir ytterligere underbygget ved at informant 1, som har ganske mange følgere, påpeker at vitser og ordspill er en viktig del av det han bruker Twitter til: *Jeg bruker det til å legge ut interessante ting, skrive vitser og interagere med andre av og til, diskutere til en viss grad, prøve ut ideer og tanker og ordspill.* I tillegg påpeker informant 6 at det å være privat i enkelte tilfeller kan være en helt essensiell del av ens rolle på Twitter: *hvis du har Downs da, hvis du driver lobby for folk med Downs sine rettigheter, da er det dine erfaringer som er hele greia, da er det dine erfaringer som er relevante.*

Vi har sett at informantene, i likhet med forskningslitteraturen, ser både positive og negative effekter ved en personifisering av samtalen. Det trekkes åpenbart en grense for å være privat og triviell. Likevel anses det som bra dersom man klarer å være litt privat noen ganger, spesielt gjelder dette innflytelsesrike personer. Den hårfine balansegangen kan kanskje best forstås dersom man trekker noen paralleller til kunstens verden. Cathrine Grøndahl skriver at en av de største dydene for en forfatter er å kunne skrive personlig uten å bli privat (Grøndahl, 2009). Man skal hente inspirasjon fra privatlivet, men fremstillingen skal aldri være privat. Det private er pinlig og irrelevant, men det personlige handler om å kunne gjøre seg relevant gjennom å formidle personlige erfaringer. Jeg mener at mine informanters beskrivelse kan tolkes i lys av denne dikotomien.

Men, skriver Grøndahl, grensene mellom det å være privat og det å være personlig er uklare og de utfordres stadig. Gevinsten av et vellykket forsøk på å utfordre grensene er kredibilitet, mens risikoen er å bli stemplet som narsissistisk og irrelevant. I den enden av skalaen finner man blant annet reality programmer som *Paradise Hotel* og *Big Brother*, mens i motsatt ende finner man kanskje kunstverk som *My Bed* av Tracy Emin. På mange måter kan denne dikotomien ses på som en kamp mellom det høyverdige hos eliten og det vulgære hos folket og gjennom en sans for spillet kan man oppnå anerkjennelse dersom man klarer å være personlig uten å være privat.

4.5 **Fleksibilitet og timing**

Sosiale medier er unike ved at de sørger for både økt og begrenset umiddelbarhet. I motsetning til ansikt til ansikt-interaksjoner, som krever umiddelbar respons, kan man i sosiale medier tillate seg å tenke nøye igjennom hva man skal svare før man svarer. For mens ansikt til ansikt-interaksjon krever din hele og fulle oppmerksomhet umiddelbart, så gjør ikke det samme kravet seg gjeldende på sosiale medier. Samtidig gir sosiale medier en unik mulighet til umiddelbart å skape en samfunnsdebatt rundt aktuelle temaer, da den gir en mulighet til å samle store deler av offentligheten om et unikt tema i sanntid, som ikke fantes før sosiale medier. På den måten kan en tenke seg at Twitter både er med på å gjøre den offentlige samtalen mer dynamisk, ved at den muliggjør deling av meninger og opplevelser knyttet til helt aktuelle temaer. På den annen side kan det tenkes at den begrensede umiddelbarheten kan føre til at flere har muligheten til å delta i samfunnsdebatten, siden den kan muliggjøre at de kan delta når det passer for dem.

Men disse to effektene, som i utgangspunktet kan være styrkende for deltagelse i samfunnsdebatten, kan også potensielt spiser hverandre opp når de kombineres. Kanskje blir resultatet det motsatte av økte muligheter for deltagelse? Når samfunnsdebatten styres etter når ting skjer, og ikke etter når folk har tid, krever det stor fleksibilitet fra deltagerne som kan tenkes å utestenge grupper. Dette kan også føre til at Twitter til en hver tid er så aktuelt at det kun er det absolutt nyeste som diskuteres, dermed kan fordelen den begrensede umiddelbarheten gir, bli spist opp av behovet for å være aktuelle. I denne delen av kapittelet ønsker jeg å se nærmere på hvordan informantene forholder seg til dette.

Flere av informantene kommer inn på temaer som omhandler denne problemstillingen, informant 3 sier blant annet:

Jeg mener absolutt at det virker demokratiserende, potensielt i alle fall, det gir makta mindre kontroll enn før for nå vet de ikke helt hvor, kan du si, angrepene eller kritikken kommer fra... slik at de etablerte mediene også må i mye større grad forholde seg til at det er andre som setter agendaen. de har ikke like mye kontroll de heller... Det kan skapes press der ute som gjør at de er nødt til å forholde seg til ting som de før hadde tenkt: det tar vi i morgen, på grunn av konkurransen... Nyhetsbildet har blitt mye kjappere da.

Twitter kan altså demokratisere offentligheten gjennom den umiddelbare responsen som fører til at politikere og de tradisjonelle mediene har mindre kontroll. Dette utsagnet peker i retning

av at Twitter kan fungere som en kritisk offentlighet, hvor makthaverne i samfunnet blir stilt til veggs. Denne ideen underbygges av Enjolras og hans kolleger, som skriver at Twitter kan ses på som en kritisk offentlighet både fordi det er et kritisk fokus på Twitter og fordi Twitter, som sitatet over uttrykker, tidvis er i stand til å sette agendaen i den nasjonale offentligheten (Enjolras et al., 2014: 22 & 73).

Twitters umiddelbarhet kan altså tenkes å senke terskelen mellom «makta» og folket, samtidig kan Twitters begrensede umiddelbarhet sørge for økt deltagelse. Dette peker særlig informant 4 på: *Det fine med Twitter er at det er på internett og du kan åpne opp en fane til og google ting, og det tror jeg åpner opp for at mange flere kan delta.* Altså kan den forsinkelsen gjøre at deltagerne kan sjekke opp ting de er usikre på og således heve nivået på debattene uten å bli ekskluderende. Sosiale medier kan potensielt både øke kvaliteten og deltagelsen i debatten, samtidig.

Så langt ser vi at disse to effektene kan virke demokratiserende og tilgjengeliggjørende på offentligheten. Hva så med frykten for at den umiddelbare debatten skal spise opp den potensielle fordelen med begrenset umiddelbarhet? Enkelte av informantene har uttalelser som peker mot at denne frykten kan ha noe for seg. Informant 2 sier:

Twitter er veldig det som skjer nå, det er veldig sjeldent man holder en debatt gående i flere dager... hvis det er en samtale så må du tvitre der og da, i hvert fall ikke så veldig mye mere enn én time lagg.

Informanten opplever åpenbart at kravet om å være aktuell trumfer muligheten for en fleksibel deltagelse. Det er grunn til å tro at det er en begrenset gruppe som har mulighet til å delta dersom hendelsestidspunktet setter premissene for når debatten går, de fleste sitter tross alt ikke på Twitter hele dagen. Det første og siste sitatet over indikerer dessuten at timing er en viktig ferdighet på Twitter og i offentligheten for øvrig. Saker må tas når de er aktuelle, venter man for lenge er ikke interessen der lenger. I teorikapittelet skrev jeg at Twitter er et relativt autonomt medium, med egne debatter som bare finnes på Twitter. Likevel, som Enjolras og hans kolleger påpeker (Enjolras et al., 2013: 49), så er Twitter først og fremst et nyhetsmedium, og det å starte en debatt på Twitter som er totalt blottet for sammenheng med offentligheten generelt, er nok en vanskelig øvelse. På den måten er det å ha internalisert en timing, en evne til å vite når man kan engasjere seg i et tema, en viktig egenskap for å lykkes på Twitter.

Kanskje står man friere til å starte autonome debatter dersom man er høyt i Twitter-hierarkiet, men ellers kan det virke som man må treffe en nerve i samfunnet for å lykkes. Jeg har tidligere nevnt norsk rasisme-debatten som et eksempel på at Twitter kan sette agendaen i offentligheten. I dette tilfellet lykkes den unge medisinstudenten Warsan Ismail med å skape en nasjonal debatt om norsk rasisme. Men, som kommer frem i intervjuet med henne (Giæver, 2013), startet hun ikke denne hashtagen helt uten parallelle debatter i offentligheten. I forkant av dette hadde den svenske journalisten Eshan Fadakar satt sinnene i kok i Norge etter at han hadde skrevet en artikkel hvor han mente at Norge har beveget seg så mye mot det ekstreme høyre at det nå er antirasismen som er det ekstreme (Fadakar, 2013). Således fantes det allerede en debatt, eller i alle fall et potensiale for en debatt om norsk rasisme i offentligheten.

I tillegg til timing er også fleksibilitet en viktig ressurs på Twitter. Så å si alle informantene vektlegger at Twitter er tidkrevende både å orientere seg i og å delta. Informant 7 sier: *Hvis Twitter skal være nyttig for deg, så må du sitte ved pulten din store deler av dagen.* Informant 1 er også inne på at dette kan ekskludere enkelte grupper fra debatten:

Jeg ser for meg at hvis du er en hjelpepleier og har fullt kjørt hver dag, så er det ikke sann at du lar en dame ligge der med liggesår og sender ut en funny tweet liksom... mens det er lettere hvis du bare sitter og skriver på en PC.

Et fellestrekk ved de fleste informantene er at de har en fleksibel hverdag som gjør at de kan delta i debatter når de ønsker det. Da jeg spurte informant 7 om når på døgnet han er mest aktiv svarte han: *Jeg bruker det mer liksom på dagtid, så det er vel kanskje da jeg får mest ut av det.* Videre svarte han dette om når på døgnet debatten er best: *Da er det nok dagtid tror jeg, bortsett fra selvfølgelig rundt Dagsnytt18 og sånne ting.* Det at de beste debattene foregår på dagtid, i arbeidstiden, er det flere av informantene som påpeker. Dette er med på å forsterke inntrykket av at tid er mer å regne som en knapp ressurs på Twitter, enn en demokratiserende mulighet.

Samtidig peker flere av informantene mine på at aktivitetsnivået er størst på kvelden. Informant 8 sier: *Jeg tror det er mest på kvelden, for da er det mest aktivitet eller da er folk mest tilgjengelig da.* Det samme ser vi hos informant 6, som svarer dette på spørsmål om når debattene er best:

Etter jobb, etter nyhetene, men det avhenger av hvem du tvirrer med, altså, journalister og folk som på en måte er kommentatorer er jo tilgjengelige, og når ting skjer, når det er

høringer, når det er fremlegg av ting, så er det jo aktuelt på dagtid. Men folk flest jobber jo, og du skal ha veldig fleksibel jobb for å kunne tvitre på dagen.

Vi ser at informanten vektlegger tilgjengelighet som grunnlaget for vurderingen av når debattene er best. Vi ser også at hun peker på journalister og kommentatorer som de som eventuelt har mulighet til å delta i debatter på dagtid.

I denne delen av kapittelet har vi sett at Twitter kan ha demokratiserende effekter når det kommer til å frata politikere og de tradisjonelle mediene kontroll over agendaen. Likevel er Twitter-debatter tidkrevende og de kan oppstå når som helst, for mye forsinkelse i responsen aksepteres ikke og dermed kan det se ut som tid mer er å regne som en knapp ressurs forbeholdt de med fleksible jobber.

Dette funnet kan settes i sammenheng med sosiologen John Goldthorpe sitt skille mellom servicekontrakt og arbeidskontrakt (Breen, 2005). De som jobber for en arbeidskontrakt har et yrke hvor arbeidskraften er lett utbyttbar og resultatet er lett kvantifiserbart slik at de ansatte i stor grad er prisgitt sjefens tillit. De som jobber for en servicekontrakt har derimot spesialkompetanse og resultatet av jobben er vanskelig å kvantifisere. Dermed er sjefen langt mer avhengig av å ivareta den ansattes interesser og de ansatte har ofte en mer fleksibel hverdag. For Goldthorpe er dette en viktig komponent i hans classeskjema og det handler om ulike livssjanser. De med servicekontrakt kan disponere tiden sin slik at de i større grad kan gjøre det de vill når det passer best.

Dersom sosiale medier dreier den offentlige debatten mot å handle mer om det som skjer her og nå, er det grunn til å tro at de klasespesifikke ulikhetene vil øke forskjellene mellom hvem som har mulighet til å delta politisk og fleksibilitet vil således bli en viktig del av offentlighetskapielen. Men fleksibilitet alene er ikke nok. Det fremkommer av sitatene over at en god tweet ikke alene er nok for å få oppmerksomhet, den må også times bra. Twitter-brukerne må ha internalisert en god timing for å få gjennomslag, du må treffe en nerve i tiden. Kombinasjonen av fleksibilitet og timing fremstår dermed som viktige ferdigheter på Twitter.

Et viktig poeng er uansett at selv om Twitter til en viss grad klarer å utfordre de tradisjonelle mediene i å sette agendaen, ser det ut til at den tradisjonelle offentligheten fortsatt er den viktigste agendasetteren og setter agendaen til faste tider, noe som også underbygges av Enjolras og kolleger, som har funnet at aktivitetsnivået på Twitter øker rundt politiske debatter på TV (Enjolras et al., 2014: 23). Vi har sett at informant 7 peker på at

Dagsnytt 18 på NRK er med på å skape debatt på Twitter. Det er en debatt som går etter arbeidstid, som gjør det mulig for flere å delta. At de tradisjonelle mediene kan sette rammen for debatter på Twitter tyder på at det enda er rom for samlende debatter som går i et tidsrom hvor mange har mulighet til å delta.

4.6 Oppsummering

I dette kapittelet har vi sett at fleksibilitet, yrkes- og utdannelsesfaglig bakgrunn og språklige ferdigheter kan tjene som kapital på Twitter. Felles for alle disse er at det er ressurser og kompetanser som man har opparbeidet seg utenfor Twitter som ved riktig bruk kan gi innflytelse og anerkjennelse. Men nettopp dette, riktig bruk, er et viktig poeng. For at de skal kunne tjene som kapital må man ha internalisert en sans for spillet, en kroppsliggjort overvåkenhet for hvordan man kan omsette denne kapitalen til innflytelse. Dette kommer særlig frem under temaet fleksibilitet og timing og delen om privat versus personlig. Vi ser at fleksibiliteten blir en ressurs som kan legge grunnlaget for innflytelse dersom man har internalisert en god timing, det vil si at man vet at man må respondere mens noe fortsatt er aktuelt. Noe av det samme ser vi ved grensedragningen mellom det personlige og det private. Å dele opplevelser fra eget liv gir kredibilitet dersom det oppfattes som personlig, mens det er devaluerende dersom det oppfattes som privat. Grensene er dog uklare og udefinerte, og bare gjennom en sans for spillet kan man manøvrere helskinnet mellom disse dikotomiene. Akkurat som at økonomisk kapital må investeres fornuftig for å gi avkastning, så må også Twitter-kapital behandles med våkenhet og innenfor spillets prosedyrer for å kunne dyrke fruktene den potensielt muliggjør.

Kapittelet har også vist til Twitters demokratiske potensial som en kritisk offentlighet. I delen om fleksibilitet og timing så vi at både Twitter og andre sosiale mediers økte umiddelbarhet og deres begrensede umiddelbarhet, forstått som mulighetene for umiddelbart å starte en nasjonal debatt om et tema samtidig som det aksepteres lengre responstid på nettet enn i ansikt til ansikt-interaksjoner, kan ha demokratiserende effekter. Den økte umiddelbarheten muliggjør en demokratisering av agendasetting i den nasjonale debatten ved at det kan skapes en nasjonal debatt om et aktuelt tema med en gang det er aktuelt slik at den tradisjonelle offentlighetseliten har mindre kontroll over agendaen. Den begrensede umiddelbarheten gjør det på sin side mulig å benytte internettets store mengde av informasjon

til å søke opp begreper og uttrykk man er usikre på, slik at flere kan delta i debatter på et høyere kunnskapsnivå.

5 Twitter-feltets doxa

5.1 Innledning

I dette andre analysekapittelet vil jeg ta tak i den andre underproblemstillingen, og sentrale spørsmål vil være hvor grensen for det akseptable og ikke-akseptable går, hvordan disse grensene bevares og legitimeres. De to teoretiske begrepene som vil bli anvendt her er doxa og symbolsk makt.

5.2 Temaer og meninger

En generell frykt om nettdebatter er at de skal ødelegge kvaliteten på den offentlige samtalen. Professor Bernt Hagtvat skal ha siktet til nettdebatter og uttalt at vårt demokrati kommer til å drukne i kloakk (Omdahl, 2009). Denne frykten deles nok til en viss grad av mine informanter, og det er klare normer for hva slags typer meninger og temaer som er upassende på Twitter.

Det er forskjellige synspunkter blant informantene om hvorvidt Twitter reflekterer meningsbredden i Norge. Informant 4 tror de fleste meninger om et tema er representert på Twitter: *Jeg vet at studier har vist at det er en ganske stor konsensus mellom det som viser seg at Twitter mener og hva det så kalte folket mener... Sånn at, ja, det må jo være et visst utsnitt da.*

Likevel mener enkelte av informantene at noen meninger er sterkere representert enn andre. Informant 3 mener for eksempel at liberale meninger dominerer på Twitter: *Det er nok en del mere liberale holdninger som er dominerende der.* Informant 1 er enig og påpeker at det er en sammenheng mellom hvilke sosiale grupper som dominerer på Twitter og hvilke meninger som er representert:

Hvis du tenker sånn hva mener flertallet av befolkningen om gitte temaer, så er det nok skjøvet mot øvre middelklasse, utdanna mediefolk som ofte er mer til venstre og kanskje mer liberale på mange områder og sånn... du finner sikkert færre tilhengere av høye landbrukssubsidier, du finner sikkert færre sterke innvandringsmotstandere.

Vi ser altså at det er litt forskjellige oppfattelser blant informantene mine om hvor stort spekter av meningsfloraen som er representert. Men en ting er om meningene om et tema er

representert, en annen er om temaet snakkes om i det hele tatt. Dersom informantene mine gir noe tvetydige svar på det første spørsmålet, så virker det for meg som at det er langt større enighet om det andre. Informant 4 sier at hun lar seg overraske over den store forskjellen mellom hva som engasjerer på Facebook og hva som engasjerer på Twitter:

Jeg har latt meg overraske en del ganger over hvor lite samsvar det har vært noen ganger mellom der man ser hva som blir mest delt på Facebook og hva som blir snakket om på Twitter... det er noen ganger at det er totalt usammenhengende.

Også informant 7 har lagt merke til denne forskjellen mellom Twitter og Facebook: *Av en eller annen grunn mye sånn dere sjokknyheter om dyremishandling og det er disse asylsøkerne og det er bomringene, det er jo veldig sånn Facebook-gjengangertemaer, det er det ikke så mye av på Twitter.*

Informant 4 påpeker også at de gangene de samme temaene diskuteres på Facebook og på Twitter, så har de litt forskjellige innganger og vinklinger på temaene:

Facebook, synes jeg, der er det mer personorientert, mens Twitter gjerne kan være litt mer overordnet systemkritisk... Det blir litt sånn, hvis det er en pasient som ikke har fått behandling så er kanskje Facebook veldig sånn: å nei, stakkars pasienten... mens Twitter er mer sånn: samhandlingsreformen må omorganiseres.

Dette poenget viser til at det kanskje er et høyere abstraksjonsnivå på Twitter enn på Facebook, et poeng som går igjen hos flere informanter. Men hvilke konkrete grenser er det som trekkes opp for hva man kan snakke om? Basert på mitt datamateriale er det hovedsakelig to typer temaer man i det lengste bør unngå på Twitter: for det første er ikke populistiske meninger velkommen, for det andre skal vi se at flere av informantene omtaler Twitter som ganske politisk korrekt, og at det derfor ikke er rom for svært avvikende meninger.

Informant 2 opplever at det å gi uttrykk for typiske FrP-holdninger ikke er særlig lurt:

Det å gi uttrykk for bompenger og ting som kanskje blir oppfattet som den typiske FrP-velger, i den grad man kan si det, er jo gjerne sånn som folk ser ned på, eller som mange ser ned på, og da kan du ikke fremstå sånn på Twitter.

Hun mener at FrP har utviklet seg til å bli en hakkekylling som det er legitimt å latterliggjøre:

De har, til nå har de vært en hakkekylling, og det har de jo vært hele tiden, hver gang Frp sier noe så er det noen som latterliggjør det... det igjen er fordi det er politisk akseptert å ikke like FrP, men det er ikke politisk akseptert å ikke like Høyre.

Denne distinkte grensen mot FrP påpekes av flere av informantene. Informant 7 sier blant annet:

Selv av FrP-segmentet så er det liberalistene, ikke bygde-FrP som er der, det er liksom de som like gjerne kunne vært i venstre. Så ja, det folkelige FrP, det fremmedfiendtlige og folkelige FrP, det er jo noe av en hakkekylling.

Men det er ikke bare populistiske politiske meninger som holdes utenfor grensene, også populistisk kulturkonsum holdes utenfor hva som er akseptert. Dette påpekes særlig av informant 8: *Populistisk kultur, sånn vulgærkultur, som reality-TV og Paradise Hotel og sånn, det ser ikke jeg mye til på Twitter.* Da jeg videre spurte han om han trodde det var mulig å kombinere en interesse for slikt kulturkonsum og en politisk interesse på Twitter, svare han følgende:

Nei, jeg tror man kan fort miste kredibilitet ved å ha en sånn bakgrunn. Sånn som han Charter-Svein for eksempel, han blir ikke tatt så seriøst. La oss si han plutselig hadde kommet med et kjempegullkorn, et ekstremt viktig argument, så, ok, kanskje noen hadde plukket det opp og brukt det selv, men at han sa det som sådan, det... nei så det har nok litt å si.

Denne nærmest ensidige negative holdningen til FrP er sammenfallende med funn i andre forskningsrapporter. I forbindelse med valgkampen 2013 gjennomførte Institutt for samfunnsforskning en innholdsanalyse av hvordan de forskjellige stortingspartiene ble omtalt på Twitter. Den undersøkelsen viste at FrP nesten utelukkende fikk negativ omtale. Selv om negativ omtale av partiene var det gjennomgående funnet, spesielt blant de store partiene, så var det ingen som hadde en så ensidig negativ omtale som FrP (Enjolras et al., 2014: 21). Dette bare bekrefter informantene mine sine opplevelse av at populisme og FrP ikke hører hjemme på Twitter.

Men det er ikke bare populisme som faller utenfor grensene for det akseptable på Twitter, som nevnt føler flere av informantene at Twitter er preget av politisk korrekthet og at det trekkes en grense for det som er svært avvikende fra normalen. Informant 2 sier:

Ytringsfriheten blir jo begrenset av den politisk korrekte boblen... man blir veldig fort anklaget for rasisme... hvis folk er uenig med deg så er det veldig lett for at man bruker slike typer beskyldninger og det er veldig vanskelig å forsvare seg mot, og det gjør jo også at folk er veldig mye mer forsiktige enn det de kanskje ellers hadde vært om det hadde vært en reell ytringsfrihet da... rasisme, homofobi, innvandringsfiendtlig... det er grupper man ikke skal snakke stygt om... hvis du da er til venstre for SV eller til høyere for FrP så kan du på en måte ikke uttale deg på Twitter... hvis jeg hadde hatt veldig høyreekstreme holdninger så ville jeg aldri ha sagt det på Twitter fordi jeg hadde vist at det kommer til å bli reagert på. Twitter har en ganske grei selvjustis på at man skal være innenfor det politisk korrekte.

Dette er en beskrivelse av Twitter som gir inntrykk av at diskrimineringsbeskyldningene kan sitte ganske løst, noe som er med på å gjøre det politiske handlingsrommet snevert. Det er ikke vanskelig å se at det her skisseres et ytringsrom som veldig mange vil føle seg utilpass i. Man kan også få en fornemmelse av at enkelte problemstillinger og enkelte grupper er så sårbare at de ikke kan røres. Foruten at dette klart stenger enkelte grupper ute, så kan det fort føre til, som informanten selv er inne på, at store grupper vil begrense eller regulere sin egen adferd på Twitter.

Som sitatet over indikerer er det ikke bare ekstreme meninger som blir utestengt av den politisk korrekte boblen. Informant 6 forteller at hun har opplevd at dersom det er politisk konsensus på Twitter, så er det veldig vanskelig å ha kontrære meninger, spesielt i litt opphetede verdidebatter. Hun forteller om sin opplevelse med å mene noe annet enn det dominerende i reservasjonsrettdebatten:

Noen ganger er det politisk konsensus om ting og det er veldig vanskelig å være en outsider, for da er det veldig sånn nei, nei, nei. Akkurat nå så er det jo den debatten om reservasjonsretten til leger som pågår, så må jeg innrømme at jeg kanskje har en minoritetsmening, hvor jeg sier at jeg har forståelse for at enkelte leger vil reservere seg mot å henvise... du møter en mur da, som man ikke kommer igjennom. Det er sikkert fordi mediet er såpas kompakt, og det er ord, ikke ansikt... Så verdidebatter er litt vanskelig å føre på Twitter, egentlig.

Reservasjonsretten var en veldig sensitiv debatt, som engasjerte voldsomme følelser og informanten opplevde altså at det nærmest var umulig å gi støtte til de legene som ønsket denne retten på Twitter.

Men ikke alle informantene kjenner seg igjen i beskrivelsen av at Twitter er dominert av politisk korrekthet. Informant 8 sier at han har fått en slags rolle som djevelens advokat på Twitter. Han sier at han ofte tar de politisk ukorrekte standpunktene og at han ikke kjenner seg igjen i at han ikke blir tatt seriøst. På spørsmål om det er rom for kontroversielle meninger svarer han:

At alt er politisk korrekt og sånn, det er bare en retorisk strategi fra folk som har dumme synspunkter og som da må mene og late som om de er krenket, de bruker den for å si at de er kneblet. Så nei, jeg syns det er bare tull egentlig. Hvis folk oppriktigtalt synes det da, at det er så mye korrekt tenkning og sånn, så er det mest deres problem kanskje da, da enten lar du deg selvsensurere eller så har man liksom falt litt for den retorikken kanskje.

Vi ser at informanten tar avstand fra at Twitter er politisk korrekt. Likevel tror han ikke hvem som helst kan være kontroversielle. Han tror at dersom man skal fremme kontroversielle meninger i disse samtaleene må man være en anerkjent fra før av, man må være innlemmet før man ytrer disse meningene. På spørsmål om man kan bli tatt seriøs dersom man har fundamentalistiske meninger svarte han:

Litt vil jeg si, fordi du har noen debattanter som selv er ganske anerkjente, men som også har som prinsipp at de vil i blant tørre å ta liksom, ta litt de skitne da, jeg tror kanskje jeg har gjort det litt, men jeg vet også om et par andre som liker å gjøre det av prinsipielle årsaker da... sånne Islam-hater da hvis de noen gang har kommet med en artikkel som har veldig god kritikk da som er saklig og sånn, og da liksom spre den her og gjøre det med vilje at man ikke skal tenke sånn guilty by association eller og ikke frykte en politisk korrekthet, at man ikke gjør det da. Jeg kan til en viss grad gjøre det, men jeg vet også om noen andre som er ganske anerkjente og aksepterte, og det er jo veldig bra da, det blir på en måte en rolle til sånne i debatten også da, de som selv har en god anerkjennelse, men som kan i blant si liksom, se på hva han sier, kanskje man ikke burde stemple han med en gang.

Altså blir de som faktisk ytrer meningene i første omgang kun indirekte involvert i samtalen, ved at en etablert stemme referer. På den måten kan meningene deres komme frem i diskusjonen, men de selv blir altså ikke inkludert. Dette ble enda tydeligere bekreftet da jeg spurte han om man må være anerkjent for å kunne ytre svært kontroversielle meninger:

For det første, hvis du ikke er det fra før av så får du ikke noe oppmerksomhet om det, og for det andre hvis man vet at noen allerede er akseptert og gjør i blant dette her, så vet man jo at

de er ikke helt på samme lag eller i samme bås, så selv om de kanskje kan legitimere litt den personen så blir man ikke helt satt på samme nivå heller da, eller i den samme båsen.

Ut fra dette fremkommer det at det ikke er stuerent å bli identifisert med disse ekstreme meningsytterne, det er heller ikke akseptert å fullstendig slutte seg opp om deres meninger. Derimot kan man sitere utdrag fra det de sier, men bare dersom man er anerkjent, slik at alle vet at du ikke normalt er en som identifiserer deg med disse gruppene.

Også for informant 8 er det enkelte meningsyttere som det er en barriere å sitere. Spesielt Fjordmann har bydd på utfordringer. På spørsmål om han noen ganger har hatt lyst til å retvitte en person, men ikke gjort det, svarte han:

Jeg tror rett og slett jeg har gjort det, fordi, ja, ta et eksempel, han Fjordmann, i tillegg til all det tullet han tvitrer om, så har han en del sånne new scientist-artikler og generelt nye vitenskapsting da, så jeg har kommet over noe kjempe interessante ting der, men så har jeg ikke retvittra det, men så ser jeg at noen andre har gjort det, så retvittrer jeg den i stedet... det er nok litt det at jeg har ikke lyst til å være en som blir sett på som en som støtter han på noen måte, men det er også det at jeg har ikke lyst til å gi han den gleden heller da.

Selv når Fjordmann deler ting som ikke i utgangspunktet er kontroversielt byr det på problemer å retvitte han. Vi ser at det både er som en slags selvsensur, fordi man ikke ønsker å bli identifisert med han, men det er også en aktiv grensedracting, ved at man ikke ønsker å involvere han. Dette sitatet viser også at det å retvitte noen er det samme som å gå god for noen, og at det således er viktig å være forsiktig med hvem man retvittrer.

Både aversjonen mot populisme og aversjonen mot det politisk ukorrekte, i den grad man kan bruke et slikt relativt og upresist begrep, kan kobles til større debatter om forholdet mellom eliter og folket.

Populismebegrepet har utviklet seg til et skjellsord og gir assosiasjoner om prinsippløshet og kortsiktighet (Bjørklund, 2004: 410). Under maktutredningens elitestudier ble det også gitt klart uttrykk for at populisme utgjør en stor trussel mot demokratiet i Norge (Engelstad, 2002). Men historisk sett har det vært et honnørord brukt av enkelte grupperinger på venstresiden som stilte seg i opposisjon til elitene. Tore Bjørklund skriver i artikkelen *Norsk populisme fra Ottar Brox til Carl I. Hagen* om hvordan begrepet har gått fra venstresiden til høyresiden via Anders Lange og til FrP (2004). Han skriver at selv om forskjellene mellom disse formene for populisme er stor, så har de det til felles at de representerer en motstand mot

«establishmentet» og at de føler at folkeviljen blir kvalt i det politiske systemet. Anders Lange utrykte klare antiintellektuelle holdninger og mente at den sunne fornuften var å finne hos folk flest og ikke i bøker. Twitter er, som vi har sett, et medium overrepresentert av en velutdannet, ung og politisk engasjert gruppe. Denne aversjonen mot populisme er således ikke overraskende og kan tolkes som en tendens som føyer seg inn i denne større motsetningen mellom elitene og «folket».

Hva gjelder anklagene om politisk korrekthet på Twitter, så er det en ikke uvanlig påstand at samfunnsdebatter i Norge, og da særlig innvandringsdebatter, styres av en «moralsk elite» som promoterer innvandring som et gode og legger lokk på all kritikk og debatt (Figenschou & Beyer, 2004: 24). Dette er en påstand som får noe støtte i forskningen. Enjolras og hans kolleger har funnet at de mest innvandringsliberale er de som i størst grad bare diskuterer med meningsfeller, mens de mest innvandringskritiske relativt sett oftere diskuterer med meningsmotstandere (Enjolras et al., 2013: 135). Dette tyder på at det ikke er mye rom for innvandringskritiske røster på Twitter, da forskning også viser at sosiale medier som Facebook og Twitter er overrepresentert av folk som er noe mer venstreorienterte og innvandringsliberale enn resten av befolkningen (Enjolras et al., 2013: 178). I en artikkel på *document.no* skriver Arnt Folgerø følgene om det politisk korrekte debattklimaet i Norge: «Problemet er kort sagt at det finnes få motstemmer i den norske opinionen, og i de tilfellene der motstemmene finnes, blir de ofte avfeid som tullinger og det som verre er, eller de blir tiet i hjel» (Folgerø 2014). På den måten føyer Twitter seg også her inn i en større motsetning mellom intellektuelle og «folket».

Det er likevel viktig å bemerke at mens det virker som om aversjonen mot populisme oppleves som uproblematisk og blir støttet, så blir aversjonen mot det politisk ukorrekte noe mer problematisert. Som vi har sett sier en av informantene at ytringsfriheten blir begrenset ved at man blir beskyldt for å være det ene eller det andre, dersom man beveger seg utenfor det aksepterte meningsspekteret. En annen opplever at det ikke er noe ønske om å høre kontrære meninger i saker hvor konsensusen på Twitter er stor. Mens enda en gir uttrykk for vanskeligheter med å retvitte en kontroversiell person, selv når den aktuelle tweeten ikke er kontroversiell.

Enkelte av informantene gir uttrykk for et ønske om en noe mer åpen og inkluderende debatt enn hva som er i dag. Men hvorfor velger de likevel å holde seg innenfor Twitter-feltets implisitte regelverk? Den tyske statsviteren Elisabeth Noelle-Neumann har utviklet en

teori om selvsensur kalt *The Spiral of Silence* (Noelle-Neumann, 1993). I følge denne teorien gjør vi mennesker en vurdering av meningsklimaet i den sosiale konteksten før vi ytrer oss. Dersom vi opplever at vår mening tilhører minoriteten, eller er i ferd med å miste støtte, vil vi være svært tilbakeholdene med å uttrykke den, eller vi vil rett og slett lyve. I ytterste konsekvens er vi til og med villig til å forlate den og henge oss på majoriteten. Motviljen til å tilhøre mindretallet er motivert av det Noelle-Neumann kaller for *fear of isolation*, denne frykten for sosial isolasjon er sterkere enn ønsket om å holde på sine meninger.

Et viktig poeng for Noelle-Neumann er at den opplevde følelsen av å tilhøre minoriteten ikke trenger å være en faktisk minoritetstilhørighet. Dersom man opplever at meningsmotstanderne ytrer sine meninger med større engasjement og selvtillit vil man oppfatte at denne meningen er majoritetsmeningen, selv om den ikke trenger å være det. Dette poenget blir særlig interessant for Twitter dersom man ser det i lys av Bourdieu sin feltteori. Som vi så i det forrige kapittelet, så kan formell kompetanse brukes som kapital på Twitter og legge grunnlaget for autoritet. Det er grunn til å tro at andre vil oppleve at personer som uttaler seg på bakgrunn av en slik autoritet har en så selvsikker fremtoning at man vil oppleve det som majoritetsmeningen og således velge å sensurere seg selv. Med tanke på at Twitter er dominert av en gruppe med relativt høy utdanning, og således mye formell kompetanse, er det grunn til å tro at opplevelse av å tilhøre en minoritet og således graden av selvsensur, er større her enn i sosiale kontekster som ikke i like stor grad er dominert av en slik høystatusgruppe

5.3 Twitter-feltets doxa

Aversjonen mot populisme og det politisk ukorrekte kan ses i lys av en større motsetning mellom eliter og folket og kan dermed underbygge ideen om at Twitter er et elitemedium. I et bourdieusk perspektiv vil jeg tolke dette som uttrykk for en bekreftelse av Twitter-feltets doxa. Ved å definere avvikende interesser og meninger med disse karakteristikene, for så å holde det utenfor samtalen, klarer man å ivareta sin hegemoniske posisjon i feltet. I så måte skiller ikke Twitter seg særlig ut fra den tradisjonelle offentligheten, hvor de samme skillelinjene gjør seg gjeldende. Twitter kommer heller i forlengelsen av dette og bare forsterker disse motsetningene.

Særlig interessant er det å se at i den grad det er tillat å utfordre disse grensene, så er det en rettighet hovedsakelig forbeholdt de med en veletablert posisjon. Det fremstår som om de har et større handlingsrom enn andre, og således sitter med en større definisjonsmakt over hva som skal gjelde som doxa. Dette gir seg særlig utslag i grensene for det politisk ukorrekte. Utfordring av disse grensene ser ut til å aksepteres dersom det gjøres av folk som oppfattes som veletablerte. Dette er helt i tråd med hvordan Bourdieu beskriver dynamikken i et felt, hvor det er de på toppen av feltet, med mest feltspesifikk kapital, som kan definere og redefinere hva som er feltets spilleregler.

5.4 Å bli fulgt som inngangsbillett

Så langt har vi sett hvor grensen trekkes mellom det akseptable og de ikke-akseptable på Twitter og vi har sett at retvitrefunksjonen kan tjene som et redskap for å håndheve disse grensene, i denne delen skal vi se at også følgefunksjonen brukes som et slikt redskap. I litteraturen om Twitter er det en debatt om hvorvidt antall følgere kan anses som innflytelse. Mens Klout bruker antall følgere som et av fire punkter for å måle innflytelse på Twitter (The Klout Score, 2014), så problematiserer Bente Kalsnes (2013) antall følgere som, i alle fall alene, et godt mål på innflytelse. Dermed er det et spørsmål om hvor vidt størrelsen på følgerbasen til en Twitter-bruker kan brukes som mål på innflytelse.

En ting som de nevnte bidragene ikke tar for seg er derimot hvordan Twitter-brukere selv forholder seg til følgefunksjonen. Hva betyr det å følge noen for dem og hva skal til for at de velger å følge noen? I et doxa-perspektiv er disse spørsmålene interessante for dersom de opplever at det å følge noen er betydningsfullt for den de følger sin innflytelse, så er det interessant å se om de aktivt bruker det å følge noen som et virkemiddel for å opprettholde doxaen.

Informantene vektlegger ofte viktigheten av følge både folk de er uenige og enige med, men hva er det så som skal til for at de følger noen? Informant 1 oppsummerer på mange måter mitt generelle inntrykk på denne måten: *aktivitetsnivå, kvalitet, at du er morsom hjelper veldig tror jeg, eller liksom hvert fall skarp på en eller annen måte, interagere med folk.. du skal liksom være veldig elegant til å formulere deg og helst litt artig å følge.*

På dette spørsmålet er det et par av informantene som mener at det er en distinksjon mellom de som har mange følgere og de som har litt færre. For i utgangspunktet sier mine informanter at det oppleves som en høflighetsgest å følge tilbake noen som følger deg, men dersom man har mange følgere blir man mer selektiv med å følge, siden feeden da forttere blir fylt opp.

Informant 7, som er blant de med færre følgere, sier dette på spørsmål om han følger tilbake: *Ja, stort sett. Det skal være ganske sånn marginalt og uinteressante folk før jeg ikke følger dem tilbake.* Informant 6, som har mange følgere, svarer på det samme spørsmålet: *Da jeg hadde få følgere så gjorde jeg det, men nå tenker jeg at nei, det er ikke alle jeg syns er like interessante.* Informant 3, som også har mange følgere, sier noe av det samme:

jeg har sikkert 2800 følger, for jeg har litt vondt for ikke å følge tilbake men jeg må liksom på ett eller annet tidspunkt, da jeg bikka rundt 2000, da følte jeg at da går den strømmen såpas fort... nå har jeg liksom rett og slett blitt mere kresen på hvem jeg følger.

Svarene så langt virker å underbygge en idé om at alle må få delta. De eneste unntakene som nevnes er ved sterk irritasjon eller av rent praktiske hensyn fordi man har for mange man følger. Dette gir inntrykk av det i liten grad er sosiale mekanismer som spiller inn når man vurderer om man skal trykk på følg-knappen eller ikke. Men det er enkelte av svarene som kan tyde på noe annet. Informant 2 sier for eksempel: *Hvis man ikke twitrer noe på en måned så begynner man å miste følgere.* Dette ganske korte sitatet sier ganske mye. Dersom det var slik at de eneste grunnene til å ikke følge noen var fordi de irriterte deg, eller fordi de tok plass i feeden, så ville ikke folk som aldri twitrer være noe problem, og man ville således ikke ha noe grunn til å slutte å følge dem. Hva er det så som gjør at folk innimellom går gjennom hvem man følger og luker vekk enkelte personer?

At det finnes noen grenser kom enda klarere frem da jeg spurte informantene om yttergrensene for å følge noen. Særlig en person hadde skapt en del dilemmaer, nemlig den sterkt høyreorienterte samfunnsdebattanten Fjordmann. Av informantene er det kun informant 8 som følger han, men flere har enten følt at de burde ha fulgt han eller forsøkt å gjøre det men blitt blokkert. Informant 4 sier for eksempel dette om Fjordmann: *jeg fulgte han fra dag 1, men jeg ble blokkert. Jeg skrev en kritisk artikkel om han, og da blokkerte han meg.* Når informant 6 skal forsøke å forklare hvorfor hun ikke følger Fjordmann, sier hun følgende: *jeg følger ikke Fjordmann, det er litt fordi jeg tenker at jeg skal ikke gi han, altså når man øker en persons følgerstatus så gir man en slags legitimitet da, og det er ikke jeg interessert i å gi.*

Her ser vi at man tenker på det å følge noen som en anerkjennelse, eller en legitimering, som man bare kan få dersom man tilfredsstiller en rekke kriterier.

Svarene kan tolkes som at akkurat som med retvitrefunksjonen, så opplever informantene at de gir legitimitet ved å følge noen. Denne rollen behandler de svært varsomt, blant annet ser vi i det ikke ønskes å gi den legitimiteten til Fjordmann. Dette kan tyde på at retten til å gi legitimitet er en rett som kan inndras dersom man misbruker den. Dermed fremkommer det at denne retten blir benyttet svært varsomt, hvor hovedkriteriet er at de man følger må være akseptable.

Varsomheten med å dele ut denne legitimiteten gjør seg ikke bare gjeldene når det handler om det politisk ukorrekte. Et par av informantene mine sier at de selv har opplevd frustrasjon over at folk de opplever som innflytelsesrike og som de har inngått i en dialog med, ikke følger dem tilbake, til tross for en langvarig interaksjon. Da jeg spurte informant 8 om det var vanskelig å få oppmerksomhet fra innflytelsesrike personer svarte han:

Ja, litt, det gikk ikke veldig lett, jeg kan huske noen ganger at jeg tenkte: faen, hvorfor følger ikke den personen meg tilbake, hvis jeg for eksempel hadde kommet med noen kommentarer som den personen svarte meg og jeg følte at vi hadde en ganske god dialog da, men så fulgte de meg ikke tilbake uansett da.

Jeg tolker dette som en varsom behandling av mandatet til å dele ut legitimitet. Informant 8 kommer selv inn på denne varsomheten, når han beskriver hva han gjør når han velger å følge noen:

Jeg fulgt vel kanskje rundt 300, nå følger jeg kanskje rundt 500. Jeg må være litt sånn selektiv nå da, men det jeg gjør er at hvis jeg er i tvil så følger jeg dem, men så skriver noen en eller to teite ting så er det unfollow.

Svarene viser at det å følge noen oppleves som en betydningsfull handling. Det gis uttrykk for at det er som å dele ut kredibilitet. Kriteriene ser ut til å være at man er aktiv, interessant og innenfor det politisk akseptable. Man må være varsom med hvem man går god for, da man frykter for sin egen kredibilitet dersom de går god for feil person.

Motsatt kan det ses på som en tillitserklæring å bli fulgt av innflytelsesrike personer, en tillit man ikke bør misbruke. I så måte vil jeg si at disse funnene underbygger påstandene til Kalsnes om at hvem som følger deg er viktigere enn hvor mange. Samtidig er det, som jeg

påpekte i metodekapittelet grunn til å anta at det å ha mange innflytelsesrike følgere er bedre enn å ha få.

Følgefunksjonen kan således tolkes som et viktig redskap for å vedlikeholde doxaen. Folk som er på linje med den rådende doxa blir belønnet med tillitserklæringen å bli fulgt. Med denne tilliten har du mandatet til å gå god for andre, men dersom du selv, eller den du følger, bryter doxaen så frykter man at man risikerer å miste denne tilliten.

5.5 Kvalitet som legitimering av doxaen

I teorikapittelet så vi at de som sitter på toppen i et felthierarki dominerer på et vilkårlig grunnlag. En vilkårlig skjevfordeling gir ikke noe legitimitet, derfor har de privilegerte et behov for å legitimere sin privilegerte posisjon gjennom å omforme det vilkårlige om til noe alle kan enes om. Underveis i intervjuene opplevde jeg flere ganger at informantene hadde et behov for å legitimere sine meninger de gangene de ga uttrykk for holdninger som kunne virke ekskluderende. Det gjennomgående argumentet var at selv om de erkjente det som et dilemma så trumfer behovet for en kvalitativt god samtale behovet for en kvantitativt bred samtale.

Informant 1 sier:

Ja det er mange stemmer som kunne ha vært der... gitt at vedkommende holdt en høy kvalitet.

Det er bare bra med alle politiske farger og, hvis det hadde vært et perfekt tverrsnitt av befolkningen så hadde det vært strålende. Det burde være idealet.

Selv om det også her tas med et forbehold om kvalitet, så ser vi at informanten godt kunne tenke seg en større bredde av perspektiver, ja, et perfekt tverrsnitt burde være idealet, som han sier. Likevel, i neste svar kommer dilemmaet frem:

Men kanskje ikke, det finnes så mange modeller... det går fort galt da, det er vanskelig, det er jævlig vanskelig, og det ser man i de gamle mediene, når man har prøvd å dyrke frem motstemmer så har det ofte skapt sånne monstre, altså Hanne Herland da, det var jo liksom Knut Åmås forsøk på, ja, nå skal vi få opp den kristne reaksjonære stemmen som liksom mangler i dag... av og til går det galt da, når man prøver å konstruere det, mener jeg da. Noen synes sikkert Herland er bra, men objektivt sett så er det usammenhengende og full av rare ideer som ikke henger på greip, og det er litt synd da at hun liksom blir kjørt opp som en samfunnsdebattant da.

Informanten argumenterer med at motstemmen mangler kvalitet ut fra et objektivt ståsted. Fokuset blir altså flyttet vekk fra meningsmotsetningen og over på kvaliteten på budskapet. Informanten proklamerer at han idealiserer meningsmotstand men at han setter klare kvalitetskriterier.

Informant 7 mener at den høye kvaliteten på Twitter er hovedgrunnen til at Twitter er interessant:

Det jeg bruker det til, til å få tips og følge litt med på noen diskusjoner om politikk og samfunnsliv og sånn, så er det jo, det ville jo ikke vært interessant eller effektivt hvis man måtte forholde seg til et lavere kunnskapsnivå, dessverre så er jeg såpass elitistisk som det... Det er jo dessverre sånn at tilgjengelighet går jo på bekostning av noe og diskusjoner som skal veldig tilgjengeliggjøres kan fort spore av til å være, altså du trenger ganske presise begreper for nøyaktig å vite hva det er du diskuterer. Ja, ikke sant, jeg jobber med innvandrings spørsmål til daglig, og du kan kanskje forvente på Twitter at det skal være mulig å diskutere eller å vite at innvandring ikke er lik asylsøker ikke sant, mens åpner du den døra på Facebook, så er det for det første veldig mye grums, også er det ikke noe sånn bevissthet om nyansene i begrepene, føler jeg da.

Aversjonen mot et mer åpent Twitter er åpenbar, men den kommer likevel klarest frem når informantene skal beskrive hva som er Twitters største forbedringspotensial. Informant 6 er kanskje den informanten som i størst grad gir uttrykk for et savn etter større meningsbredde på Twitter. Hun uttrykker:

Twitter har en tendens til å bli litt for politisk korrekt av seg, så man kunne kanskje hatt litt flere folk som, gjerne de som kommenterer på VG og ikke nødvendigvis kommentarfelt, men vanlige mennesker som er skeptiske av seg og som er bekymret for Norges ve og vel og fremtid, at de kom litt mer på banen. Noen av dem er der, men flere kunne jeg tenke meg egentlig. Det hadde vært veldig artig, og kanskje flere eldre også.

Av alle svarene jeg fikk fra informantene, var det dette svaret som i størst grad forfektet et ønske om større deltagelse fra «folk flest». Da jeg gjorde henne oppmerksom på dette kom hun likevel med en liten modifikasjon:

Jeg savner en person eller et forum som er statistikere, som retter alle som bruker statistikk, som bare sjekker opp all statistikk som brukes, for folk bare kaster statistikk rundt, og som da kan si, nei det stemmer ikke, det savner jeg.

Selv om hun ønsker seg større representasjon av et bredere lag av befolkningen, så er hun likevel klar på at diskusjonen må foregå på et høyt nivå, eller i det minste på et faktabasert nivå. Dette er et ønske man vanskelig kan være uenig i, men de fleste andre av mine informanter gir inntrykk av å mene at dette er en umulighet. Klarest kommer kanskje dette frem hos informant 3:

Jeg ser ikke for meg at det noen sinne skal bli en arena for absolutt alle i samfunnet... det jeg savner nå er flere fra akademia, tenker ikke på folk med utdanning, men folk som jobber i akademia, altså forskere og andre som i utgangspunktet er uavhengige og som kan noe på veldig mange områder... Jeg synes fortsatt det er alt for mye synsing, selv fra oppegående mennesker, som har sterke meninger basert på rimelig tilfeldig og selektivt utvalg av kilder og kunnskap.

Han gir uttrykk for en sterk tvil om Twitter noen gang kan bli allemannseie. Ingen andre av informantene gir like klart uttrykk for et ønske om et enda mer elitistisk medium, dette kan kanskje ligge mer eller mindre implisitt i svarene til enkelte av de andre, men ingen formulerer det så klart som her. Dette sitat levner liten tvil om at ønsket er at Twitter skal være en arena for fagpersoner i samfunnet, debattene skal være preget av dokumenterte påstander, hvor man eventuelt kan komme med kvalifisert metode- og kildekritikk. At slike debatter kan oppstå på Twitter blir også underbygget av informant 2:

Hvis man linker til en undersøkelse så kan jo folk begynne å diskutere hvor representativ undersøkelsen egentlig er for denne debatten man er i. Men igjen, da går det mer over i en sånn form for metadiskusjon, for da går det ikke på hvor vidt det du sier stemmer, da går det mer på metodebruk i en undersøkelse.

Flere av informantene gir altså mer eller mindre implisitt uttrykk for at en mer åpen samtale ikke er ønskelig. Vi ser at de forsvarer dette ekskluderende synspunktet med en bekymring for kvaliteten på samtalen. Med tanke på informantenes relativt store akkumulasjon av Twitter-kapital er det grunn til å tro at de har stor legitimitet når de sier noe. På den måten kan vektleggingen av kvalitet tjene som symbolsk makt som forsvarer doxaen gjennom at enkelte typer meningsyttere blir holdt utenfor ved at de blir avskrevet som kvalitativt dårlige. Som vi så i teorikapittelet, er det doxaen som garanterer for feltkapitalens verdi, som igjen legger grunnlaget for strukturen i feltet. Således forsvarer denne symbolske makten de dominerende sin privilegerte posisjon i feltet. Videre er dette et argument som man kan tenke seg vil bli oppfattet som legitimt både hos de som tjener på det og de som taper på

det. Dermed kan også dette være et viktig virkemiddel for å forsvare doxaen, da potensielle motstandere mot den effektivt blir avskrevet eller avskriver seg selv gjennom argumenter som oppfattes som legitime for alle parter.

5.6 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at forsvarerne av den rådende doxa på Twitter har utkrystallisert to former for temaer og meninger som ikke er ønskelige, nemlig det populistiske og det politisk ukorrekte. Vi har også sett at følgefunksjonen og retvitrefunksjonen benyttes som et viktig virkemiddel for å holde disse to ut av samtalen og at argumentet om kvalitet kan tjene som symbolsk makt som legitimerer denne ekskluderingen.

6 Konklusjon og diskusjon

6.1 Konklusjon

Denne oppgaven har handlet om mulighetene for en offentlighet etter deliberative prinsipper. Den har tatt utgangspunkt i de to motstridende fortellingene om Twitter som demokratiserende på den ene siden og som et elitemedium på den andre. Videre har den vist til forskning som gir sprikende resultater når det kommer til mulighetene internett generelt gir for økt politisk deltagelse og økt interaksjon mellom eliter og folket. Forskningen som konkret har tatt for seg Twitter gir også noe sprikende resultater, men det fremgår i alle fall at sentrale skikkelser i offentligheten som politikere og politiske kommentatorer i liten grad bruker Twitter til å inngå i en toveis kommunikasjon med folkeopinionen. Dette vitner om at Twitter ikke lykkes med å skape en debatt hvor alle sosiale lag er representert og diskuterer med hverandre. Som vi så i innledningskapittelet er nærværet av forskjeller mellom deltagerne et fundamentalt deliberativt prinsipp. Denne oppgaven har forsøkt å tilnærme seg en forståelse av hvilke faktorer som står i veien for at Twitter kan oppfylle dette kravet.

Problemstillingen i denne oppgaven har vært om Twitter styrker mulighetene for deliberativt demokrati, altså hvorvidt individer med ulik sosial bakgrunn kan diskutere på samme grunnlag. Til å svare på denne problemstillingen formulerte jeg to underproblemstillinger hvor den ene tok for seg hvilke krav som stilles til kompetanse og ressurser på Twitter, og den andre tok for seg hvilke grenser som trekkes for hva man kan snakke om. Bourdieu sin feltteori ble brukt som teoretisk rammeverk for analysen.

Det første analysekapittelet tok for seg den første underproblemstillingen. Viktige begreper i dette kapittelet var feltpkapital og en sans for spillet. Vi så at en fleksibel hverdag, faglig kompetanse i form av yrkesstatus eller utdannelsesstatus, samt språklig kompetanse er ressurser som kan legge grunnlaget for anerkjennelse og innflytelse på Twitter og således kan inngå som viktige komponenter i en Twitter-kapital. Men vi så også at disse egenskapene kun ville gi en positiv effekt dersom de ble benyttet innenfor spillets normer. Man må ha internalisert en sans for spillet for å kunne få et positivt utbytte av kapitalen. Gjennom riktig bruk av faglig kompetanse, god timing, god og riktig bruk av språklige ferdigheter og en evne til å kombinere personlige opplevelser med det å være relevant kan man oppnå anerkjennelse og innflytelse. Motsatt kom det også frem at dårlige språkferdigheter, å bli oppfattet som å

være privat, samt dårlig timing alle er egenskaper, eller snarere mangel på egenskaper, som ble sett ned på og som det ble trukket en grense mot.

Den andre underproblemstillingen ble behandlet i det andre analysekapittelet. Mens den første underproblemstillingen tok for seg hvilke egenskaper som blir positivt og negativt sanksjonert, så tok den andre for seg hvilke grenser som trekkes for hva man kan mene og snakke om, hvilke virkemidler som brukes for å håndheve disse grensene og til slutt hvordan de holdningene som kommer frem i begge analysekapitlene blir legitimert. Sentrale begreper her var doxa og symbolsk makt. I analysen så vi at det trekkes klare grenser mot meninger og holdninger som blir oppfattet som populistiske og politisk ukorrekte. Vi så at følgefunksjonen blir brukt som et viktig redskap for å kontrollere hvem som slipper inn og er således viktig for å håndheve doxaens grenser. Til sist så vi at doxaens ekskluderende karakter ble legitimert på bakgrunn av en henvisning til kvalitet. Det språklige fokuset, favoriseringen av faglig kompetanse, samt devalueringen av populisme blir alle forsvart gjennom behovet for en kvalitativt god debatt. Legitimeringen gjennom argumentet om kvalitet kan tjene som symbolsk makt da det er grunn til å tro at det er et argument som alle kan enes om som legitimt.

Hva så med hovedproblemstillingen? Gir oppgaven grunn til å tro at Twitter vil styrke mulighetene for deliberativt demokrati? For å svare på dette vil jeg ta tak i tre prinsipper som er vitale for en deliberativ offentlighet. I følge Enjolras og hans kolleger er herredømmefri kommunikasjon og stor politisk deltagelse er avgjørende for offentlig deliberasjon (Enjolras et al., 2013: 182). Det første kravet forutsetter at en rasjonell og upartisk dialog, hvor ingen dominerer interaksjonen. Altså er det vesentlig med en gjensidig og respektfull interaksjon mellom alle sosiale lag. Det andre kravet forutsetter at det finnes få sosiale og strukturelle barrierer for deltagelse i offentligheten. I tillegg til disse to, er også kravet om en kritisk offentlighet, hvor alle resonnementer blir underlagt en kritisk behandling, vitalt. For å ta det første prinsippet først, analysen gir liten grunn til å tro at Twitter vil øke interaksjonen mellom elitene og folket og således skape en offentlighet fri for dominans. I et miljø hvor faglig og språklig kompetanse favoriseres, hvor debattene legges til tidspunkt på døgnet hvor veldig mange ikke har mulighet til å delta og hvor populistiske og politisk ukorrekte meninger blir forsøkt holdt utenfor, finner ikke jeg noen ting som tyder på at interaksjonen mellom eliten og folket blir større og at kraften i det bedre argument vil bli det avgjørende kriteriet for innflytelse.

Samtidig er det viktig, som vi har sett tidligere, å huske på at den gruppen som er overrepresentert på Twitter ikke er helt sammenfallende med en klassisk offentlighetselite, da Twitter faktisk har en ganske ung brukergruppe. Dermed er det på sin plass å påpeke at man kanskje kan snakke om en bredere elite her enn man normalt gjør når man snakker om en offentlighetselite. På den måten kan Twitter bidra til en noe bredere deltagelse i offentlighet enn det som tradisjonelt har vært tilfelle, hvor da særlig unge stemmer får en viktigere plass enn tidligere. Intervjuene i denne oppgaven er gjort med individer fra den velutdannede, unge og engasjerte gruppen som er overrepresentert på Twitter. Det er viktig å påpeke at selv om Twitter kanskje har gitt denne gruppen nye og bedre muligheter til å gjøre seg gjeldene i offentligheten, så er de grensene som tegnes opp i denne oppgave deres sitater. Selv om det finnes unntak, så fremstår det i det store bildet som om dette er en stige de passer på å dra opp etter seg og ikke ønsker å bidra til en ytterligere åpning av offentligheten. Dette ønske blir legitimert med at en bredere deltagelse vil gå utover kvaliteten på debatten.

I tillegg til interaksjon mellom alle samfunnslag, er også politisk deltagelse et viktig prinsipp for deliberativt demokrati. Finner oppgaven noen grunn til å tro at Twitter styrker mulighetene for politisk deltagelse? Analysen har i all hovedsak fokusert på mulighetene for å komme inn i de rommene hvor sentrale skikkelser i offentligheten holder til, på den måten kan jeg ikke si så veldig mye om mulighetene Twitter gir for politisk deltagelse, da politisk deltagelse kan forstås på så mange forskjellige måter. Det er likevel noe jeg kan si om dette temaet på bakgrunn av min analyse. I det andre analysekapittelet så vi at argumentet om kvalitet kan virke som en symbolsk makt som legitimerer et i utgangspunktet vilkårlig dominansforhold. Når de dominerende i Twitter-feltet i tillegg favoriserer formell kompetanse og språklige ferdigheter blir den symbolske makten ytterligere legitimert. Særlig virkningsfull er den symbolske makten når de dominerte begynner å klassifisere seg selv gjennom de dominerende gruppers klassifiseringsskjemaer, det Bourdieu kaller for symbolsk vold (Aakvaag, 2008: 158). Disse klassifiseringsskjemaene vil få dem til å fremstå som sosialt devaluerte og som et resultat av dette kan de føle seg underlegne i interaksjoner med de dominerende. Tatt i betraktning at Twitter er dominert av en gruppe med relativt høy sosioøkonomisk status, og at slik status legges til grunn for anerkjennelse, er det grunn til å tro at de med relativt lavere status vil, gjennom symbolsk vold, avskrive seg selv fra debattene og således velge å ikke delta politisk på Twitter. På bakgrunn av en denne teoretiske resonneringen gir ikke min analyse støtte til ideen om at Twitter styrker mulighetene for politisk deltagelse.

Det er likevel viktig å påpeke, som vi så i teorikapittelet, at Bekafigo og McBride har funnet at Twitter har et potensiale til å engasjere grupper som tradisjonelt ikke engasjerer seg i politikk. Dette kan tyde på at den symbolske volden ikke gjør seg så gjeldene på Twitter som resonnementet over skulle tilsi. Studien til Bekafigo og McBride er fra USA og er en av få studier jeg har sett som eksplisitt tar for seg Twitter. Dermed er dette et tema jeg mener det stadig trengs mer forskning på.

Det tredje vitale prinsippet for deliberativt demokrati er at offentligheten fungerer som en kritisk offentlighet. Aversjonen mot temaer og meninger som oppfattes som populistiske og politisk ukorrekte er et klart hinder for en slik åpen og kritisk offentlighet på Twitter, likevel viser analysen at Twitter også kan fungere som en kritisk offentlighet. Blant annet så vi at Twitters umiddelbare respons gjør det vanskeligere å planlegge og å kontrollere agendaen i offentligheten. Den gjør det mulig for, i utgangspunktet, hvem som helst å stille en politiker til veggs når som helst. Vi har også sett at Twitters begrensede umiddelbarhet, altså at det aksepteres, i motsetning til i ansikt til ansikt-interaksjoner, en viss slakk på hvor lang tid det tar før man responderer, gjør det mulig å søke opp begreper og uttrykk som man er usikker på, slik at flere kan henge med i en samtale på et høyre kunnskapsnivå. I tillegg til dette har vi sett at informantene vektlegger kvalitet og presisjon som viktige krav for debatten på Twitter. Alle disse tre tingene muliggjør en kritisk og kunnskapsbasert offentlighet.

Twitter kan altså tenkes å fungere som en kritisk offentlighet. I innledningskapittelet så vi at Marthinsen (2012) underbygger denne ideen. Han mener at sosiale medier, da tenker han særlig på Twitter, kan øke graden av direkte demokrati fordi den gjør det mulig for folk å interagere med politikere underveis i politiske prosesser, som for eksempel under bystyremøter. Likevel blir analysens konklusjon at den ikke gir støtte til en idé om at Twitter styrker mulighetene for en offentlighet etter deliberative idealer og således ikke styrker mulighetene for deliberativt demokrati. I innledningskapittelet så vi at offentligheten har en viktig funksjon i det deliberative demokratiidealet til Habermas, dermed vil det være vitalt at offentligheten styres etter deliberative prinsipper for å styrke det deliberative demokratiet. Tatt i betraktning de ekskluderende handlingspraksisene som kommer frem i denne oppgaven, mener jeg er det grunn til å tro at Twitter ikke bidrar til å styrke disse mulighetene.

6.1.1 Twitter, et lukket medium?

Denne oppgaven har vist at i de nettverkene som mine informanter inngår i, hvor også sentral skikkelser i den nasjonale offentligheten som for eksempel politikere og politiske kommentatorer inngår, stilles det krav til deltagerne. Dermed kan man si, med Webers termer, at Twitter er lukket. Weber sier at en sosial relasjon er åpen dersom den gjeldende orden ikke hindrer deltagelse, men den er lukket dersom det knyttes betingelser til deltagelsen (Weber, 1985: 23). Denne sosiale lukkingen kan ha et formelt preg, hvor staten garanterer for enkelte gruppers eksklusivitet og den kan ha et uformelt preg hvor det trekkes symbolske skillelinjer mellom sosiale lag (Jarness, 2014: 229-230). På Twitter er det særlig den siste formen for sosial lukking som er aktuell.

I analysen så vi at lukking kan foregå på tre måter på Twitter. I kapittelet om Twitter-feltets doxa så vi at følgefunksjonen er et viktig redskap for å differensiere mellom hvem som er akseptert og hvem som ikke er det. I det samme kapittelet så vi at retvitrefunksjonen også kan tjene som et slikt redskap. Vi så at det opplevdes som ubehagelig å retvitte noen som faller utenfor det akseptable, selv om den aktuelle tweeten ikke gjorde det. På den måten kan altså retvitrefunksjonen også være et redskap for sosial lukking. Den siste formen for lukking på Twitter skjer potensielt gjennom den symbolske makten og den symbolske volden, hvor det er, som jeg har diskutert tidligere, grunn til å tro at folk som ikke tilfredsstiller kravende for deltagelse vil devaluere og ekskludere seg selv fra diskusjonen. På bakgrunn av dette kan man, i en weberiansk forståelse av begrepet, snakke om at Twitter er et relativt lukket medium, eller i alle fall de nettverkene som mine informanter inngår i på Twitter, til tross for at mediet rent formelt sett er åpent for hvem som helst og at det er, i utgangspunktet, mulig for hvem som helst å ta kontakt med hvem som helst.

6.2 Diskusjon

Analysen i denne oppgaven har altså ført til en konklusjon om at Twitter ikke styrker mulighetene for deliberativt demokrati etter de tre kriteriene som ble stilt opp. Denne konklusjonen har likevel noen klare begrensninger som jeg ønsker å synliggjøre. I denne delen vil jeg derfor diskutere oppgavens empiriske begrensninger, jeg vil diskutere innvendinger mot oppgavens teoretiske grunnlag og jeg vil forsøke å nyansere konklusjonen med alternative tolkninger. Målet er å få frem at oppgavens konklusjoner har en gyldighet, men at den bare viser til en av flere måter Twitter sin rolle i offentligheten kan forstås på.

6.2.1 Oppgavens empiriske begrensninger

Denne oppgaven er basert på åtte dybdeintervjuer med Twitter-brukere som alle er bosatt i Oslo-regionen, den har med andre ord åpenbare empiriske begrensninger. For det første har jeg ikke nok grunnlag for å generalisere på bakgrunn av disse intervjuene, verken på veiene av Twitter som medium eller på veiene av den unge, velutdannede og engasjerte gruppen som er overrepresentert på Twitter. Denne oppgaven gir ikke noe grunnlag for å bedømme hvorvidt det som har kommet frem i oppgavens analyse er representativt for hele denne gruppen. Det vil derfor være interessant å gjøre en kvantitativ undersøkelse som ser på i hvor stor grad denne oppgavens konklusjoner er representativt for hele denne gruppen.

For det andre kan det faktum at alle mine informanter holder til i Oslo-regionen også ha en betydning. Man kan ikke avskrive muligheten for at jeg ville fått andre funn dersom jeg hadde intervjuet folk innenfor den samme gruppen, men fra andre steder av landet. For eksempel så vi i kapittel fem at informant 1 ikke trodde man ville finne mange tilhengere av høye landbrukssubsidier på Twitter. Det er slett ikke umulig at dersom jeg hadde intervjuet en på Twitter med en typisk landbruksbakgrunn så ville hun ha hatt en helt annen opplevelse av akkurat dette. Det kan til og med tenkes at i tillegg til de nevnte kriteriene for innflytelse i analysen, spiller også geografisk tilhørighet en rolle i hvor stor innflytelse man har.

For det tredje er undersøkelse gjort innenfor et relativt kort tidsintervall og handler om et sosialt medium som er i stadig endring. Som jeg skal komme tilbake til litt senere i diskusjonen, kan det tenkes at den strukturen som funnene i denne oppgaven tegner allerede er under endring eller vil endre seg etter hvert som mediet blir større og får mer oppmerksomhet.

Alle disse påpekningene klargjør hvilke forutsetninger og begrensninger konklusjonen i oppgaven hviler på og er derfor viktige for å forstå grunnlaget for konklusjonen. Det er åpenbart at denne oppgaven ikke er tilstrekkelig i seg selv og må suppleres av mer forskning. Samtidig mener jeg at den peker på noen viktige og interessante ting, som bør inngå i en nyansert diskusjon av Twitter sin påvirkning på demokratiet. Dessuten mener jeg oppgaven kan tjene som en interessant pekepinn for fremtidig forskning på temaet.

6.2.2 Intendert eller uintendert distingvering?

Så langt om oppgavens empiriske begrensninger. Nå vil jeg gå litt nærmere inn på en teoretisk diskusjon om oppgavens konklusjoner, og først vil jeg starte med en diskusjon om Bourdieu sin forståelse av interesse. Bourdieu sin teori forutsetter at rene interesser ikke finnes. I så måte er det ikke i aktørene på Twitter sin interesse å bidra til en offentlighet etter forutbestemte idealer. Derimot, i følge Bourdieu, vil de hele tiden handle med det mål for øyet å både forsvare og forbedre sin egen posisjon. Forbedre den gjennom å stige i feltets hierarki og forsvare den gjennom å opprettholde kontakten med mennesker i innflytelsesrike posisjoner på et eksklusivt nivå. Men samtidig gir flere av informantene uttrykk for at de ønsker en bredere debatt og en bredere deltagelse. Hvordan kan jeg hevde at informantene mine ønsker eksklusivitet når flere av dem gir uttrykk for at de også ønsker åpenhet og bredde? Dette er en både etisk og teoretisk vanskelig utfordring ved Bourdieu. Etisk fordi man ilegger intensjoner hos informantene som de ikke har gitt uttrykk for og teoretisk fordi hvordan skal man forklare at informantene gir uttrykk for en ting, mens man hevder at de mener noe annet? Skal man gå ut fra at informantene lyver? Skal man gå ut fra at man selv er i bedre posisjon til å mene hva informanten egentlig ønsker?

En av Bourdieus aller største kritikere er den norske sosiologen Jon Elster. Han beskylder Bourdieu for å presentere funksjonalistiske forklaringer, hvor konsekvensene av en handling forklarer hvorfor handlingen fant sted (Elster 1981). Elster er enig med Bourdieu at elitene har en eksklusiv livsstil og at denne eksklusiviteten er nyttig for elitene. Men han mener det er en logisk feilslutning å hevde at elitene har den ekskluderende livsstilen fordi den har nyttige konsekvenser uten å dokumentere en feedback-loop. Fokuset på språklige ferdigheter, samt forakten for populisme trenger ikke, som Bourdieus teorier impliserer, å være et resultat av ønsket om eksklusivitet, men rett og slett et resultat av en interesse for språklig presisjon og en manglende interesse for populistiske temaer.

Elster, som selv er tilhenger av rasjonell valgteori, vil hevde at rasjonalitet kan tjene som en feedback-loop, men et sentralt poeng hos Bourdieu er nettopp at aktørene ikke forholder seg rasjonelt kalkulerende til fremtiden, derimot fremstår aktøren som en som intuitivt, gjennom sin habitus, vet hva hun skal gjøre. Til tross for denne ubevisste reguleringen av handlinger bruker Bourdieu begrepet strategi når han beskriver hva som regulerer handlingene.

På bakgrunn av disse to innvendingene gikk Elster, sammen med Harald Eia, ut i Morgenbladet og utlyste en dusør på 100 000 kroner til den som kunne svare på disse to spørsmålene til Bourdieus hovedverk *Distinksjonen*: 1. hvordan kan en strategi være ubevisst? Og 2. hvordan kan handlinger forklares av sine uintenterte konsekvenser (Fidjestøl, 2013)?

Vinneren av denne konkurranse, Olav Elgvin, bruker Elster sine egne begreper for å svare på spørsmålene (Elgvin, 2013). Gjennom en kombinasjon av Elsters begreper og henvisninger til empiri viser Elgvin hvordan Elsters teorier kan være med på å gi Bourdieu den feedback-loopen som Elster etterlyser. En strategi kan bli ubevisst gjennom kognitive prosesser som gjør at våre egentlige motivasjoner for en handling forsvinner i ubevisstheten og handlinger kan til en viss forstand forklares ut fra sine uintenterte konsekvenser gjennom handlingsrekker. Rådataene som må ligge til grunn for handlingsrekken, sier Elgvin, er en eksisterende tendens til at det å fokusere på for eksempel språk gir økt status (Elgvin, 2013: 10).

Elgvins analyse viser hvordan vår bevisste interesse, som nok kan være genuin, likevel kan være helt motsatt av vår ubevisste interesse, hvor vi tror vi handler i henhold til den bevisste interessen, mens vi egentlig handler i henhold til den ubevisste interessen.

Denne teoretiske diskusjonen om hva som er den egentlige interessen som regulerer handlinger er viktig fordi klarhet i interesser vil kunne si noe om hvor vidt de ekskluderende tendensene på Twitter vil vedvare eller ikke og hvordan man skal angripe dem i et forsøk på å endre dem. Dersom disse tendensene er uintenterte konsekvenser, så vil kanskje bevisstgjøring være et viktig virkemiddel for å motarbeide dem gjennom at de dominerende på Twitter selv forsøker å endre sitt handlingsmønster. Dersom de heller er et resultat av en, bevisst eller ubevisst, interesse for eksklusjon, så vil ikke bevisstgjøring kunne endre deres handlingsmønster og man trenger en strukturell forandring. I så måte kommer Elgvin med et viktig teoretisk supplement når han viser at våre bevisste interesser ikke trenger å være

sammenfallende med våre ubevisste interesser. Det er de ubevisste interessene som regulerer våre handlinger.

6.2.3 Sterk heterodoksi?

En ting som slo meg underveis i analysearbeidet var at det jeg betegner som doxaen var ganske artikulert hos flere av informantene mine. Dette er særlig interessant fordi, som vi så i teorikapittelet, så er doxaen i utgangspunktet en taus og implisitt enighet om spillets regler. Derimot, når heterodoksien vokser seg sterk vil doxaen omformes til ortodoksi, og de tause og implisitte reglene vil bli artikulert. Heterodoksien har særlig gode kår når doxaen er i en eller annen form for krise. I slike tilfeller er mulighetene størst for en strukturforandring eller maktforskyvning i feltet. Siden jeg opplever at doxaen er ganske artikulert, kan det tyde på en sterk heterodoksi. I så tilfellet kan det igjen bety at makttyngdepunktet på Twitter blir utfordret og hvor det finnes muligheter for at den endres. Twitter er et medium som stadig vokser og får mer oppmerksomhet. Kombinasjonen av flere brukere og større interesse kan tenkes å føre til at Twitter vil oppleve å bli underlagt et mer kritisk blikk, noe denne oppgaven kanskje kan være et eksempel på. Dersom Twitter er i ferd med, eller kommer til å vokse seg til å bli et viktig medium i offentligheten, er det grunn til å tro at også interessekampene kommer klarere frem og at den nåværende strukturen i mediet vil utfordres og kanskje endres.

6.2.4 Søkemotorer for alle?

Ideen om at den begrensede umiddelbarheten på Twitter kan være med på å skape en debatt som på en og samme tid blir både bredere og bedre bygger på at alle både er motivert nok og har gode nok ferdigheter til å bruke internett til å skaffe seg informasjon om ting de ikke umiddelbart henger med på. Dette er en idé som har møtt en del motstand i forskningslitteraturen. Selv om det finnes forskning, slik vi så i innledningskapittelet, som viser at internett kan ha en mobiliseringseffekt, så er det ingen av studiene jeg tok for meg der som ser direkte på kvaliteten i debattene på internett. En debatt på et høyt abstraksjonsnivå krever mye kunnskap og motivasjon for å henge med, dersom man ikke har den tilstrekkelige kunnskapen, kreves det at man har ferdigheter nok til å skaffe seg den kunnskapen. Førsteamanuensis ved Høgskolen i Oslo, Monica Johannesen, peker på at det å være god til å gjøre internettsøk krever både gode søkestrategier og fagkunnskap om det aktuelle temaet (Johannesen, 2006). Dermed kan det stilles spørsmål til hvor vidt den begrensede

umiddelbarheten faktisk inkluderer flere stemmer i en debatt på et høyere nivå. Denne skepsisen blir også noe underbygget av forskningen, blant annet har Professor Seong-Jae Min ved Pace University har funnet at ferdigheter og motivasjon spiller en viktig rolle i viljen til å engasjere seg i politikk på nettet (Min, 2010).

6.2.5 Svekker Twitter mulighetene for deliberativt demokrati?

Selv om jeg ikke finner rom for økt interaksjon mellom eliten og folket på Twitter og, gjennom teoretisk resonnering, finner grunn til å tro at Twitter ikke legger forholdene til rette for økt politisk deltagelse, så trenger ikke dette bety at Twitter svekker mulighetene for deliberativt demokrati. Hvorvidt noe svekker disse mulighetene eller ikke er et stort og komplekst spørsmål. Et medium som Twitter kan påvirke demokratiet på veldig mange måter, og det vil være forhastet å tenke at mine konklusjoner sikter mot et svekket deliberativt demokrati.

I min oppgave har jeg fokusert på det øvre sjiktet på Twitter, for å finne ut hvilke normer som regulerer interaksjonen blant dem. Selv om det fremstår som om disse rommene er relativt eksklusive, så trenger ikke det bety at ikke politikk kan diskuteres på flere nivåer på Twitter. Twitter gir rom for deloffentligheter hvor likesinnede kan møtes og diskutere på sine premisser. Selv om disse rommene ikke vil ha en like lett tilgang til den nasjonale offentligheten som elitene har, så kan disse rommene mobilisere og spisse argumenter som gjennom andre medier kan nå offentligheten. For eksempel kan frivillige organisasjoner plukke opp en stemning i et sosialt medium og bli et samlingspunkt for denne stemningen (Steen-Johnsen, Enjolras & Kruse, 2012: 82). Disse organisasjonene kan igjen enten videreformidle denne stemningen til massemediene, eller de kan mobilisere til offline politiske aksjoner. I så tilfelle kan Twitter øke den politiske deltagelsen gjennom mobilisering, samt gi et møterom for en gruppe med felles interesser og dermed bidra til å forene dem til en kraftig stemme i samfunnet.

Det er også viktig å huske at Twitter bare er et medium av mange i en etter hvert så stor offentlighet. Dersom Twitter skal kunne ha en så stor innvirkning på demokratiet at det svekker mulighetene for deliberativt demokrati, krever det at Twitter i stor grad blir premissleverandør for agendaen og for hvem som får uttale seg i den store offentligheten. Selv om vi har sett at Twitter er i stand til å sette agendaen i den nasjonale offentligheten, så er konklusjonen til Enjolras og hans kolleger at Twitter primært er reaktiv (Enjolras, 2014:

68). Det vil si at den tradisjonelle offentligheten har langt større betydning for agendaen på Twitter enn Twitter har for agendaen i den tradisjonelle offentligheten.

Sammenlikner man dessuten med utgangspunktet, før Twitter og andre sosiale medier kom på banen, må vel konklusjonen bli at Twitter har demokratisert mulighetene for å sette agendaen i offentligheten. Som vi har sett er Twitter muligens et elitemedium, men det er en bredere elite enn den tradisjonelle offentlighetseliten. Når Twitter da innimellom klarer å sette dagsordenen i den nasjonale offentligheten kan det tolkes som et tegn på at flere har muligheten til å påvirke agendaen og således at agendasettingen er demokratisert.

Samtidig finnes det, som vi har sett, de som mener at sosial medier, og da særlig Twitter, blir stadig viktigere som en kritisk offentlighet. Ansvarlig redaktør i E24, Per Valebrokk, omtaler sosiale medier som en blytung vaktbikkje, som fører redaktørene og leserne tettere sammen (Valebrokk, 2009), mens seniorrådgiver i First House, Beate Nossun, mener at Twitter fungerte som valgkampens vaktbikkje under stortingsvalget i 2013 (Nossun, 2013).

I konklusjonen gir denne oppgaven støtte til ideen om at Twitter kan bidra til en slik kritisk offentlighet. Oppgaven har også vist at Twitter er i stand til å utfordre de tradisjonelle mediene i å sette agendaen i offentligheten. Disse funnene blir understøttet av journalistene selv. Steen-Johnsen, Ihlebæk og Enjolras gjennomførte i 2014 en undersøkelse blant norske journalister hvor de spurte dem om hva som var de største konsekvensene av en digital offentlighet for journalistene. Selv om svarene ikke bare var entydige, så var det flere av journalistene som pekte på at digitaliseringen har ført til at journalistene ble mer ansvarlige, da deres påstander lettere kunne kontrolleres av andre, journalistenes. Digitaliseringen har også ført til en åpen debatt rundt journalistenes publikasjoner. Dessuten har digitaliseringen gjort at leserne har fått mer makt over agendaen i de tradisjonelle mediene gjennom at målinger av trafikk viser hva som engasjerer leserne, slik at disse temaene kan få større plass (Steen-Johnsen, Ihlebæk & Enjolras, upublisert). På den måten kan Twitter fungere som en kritisk offentlighet. I 2005 skrev Finn Bergersen jr. en kronikk i *Dagbladet* hvor han omtalte internett som den femte statsmakt som gir håp for en mer inkluderende offentlighet (Bergersen jr., 2005). Twitter og andre sosiale medier kan altså bidra til å styrke interaksjonen mellom journalister og leserne og på den måte styrke det viktige deliberative idealet om en kritisk offentlighet og de kan bidra til en demokratisering av agendasettingen i offentligheten.

6.2.6 Er deliberativt demokrati mulig?

Noen vil kanskje hevde at det er et paradoks å bruke Bourdieu og hans teoretiske rammeverk for å utforske mulighetene for Habermas sine idealer, og at konklusjonen sier seg selv på forhånd. Bourdieu vil alltid lede en til å lete etter skjulte og ubevisste former for makt og dominans, og konklusjonen vil alltid bli at veien til en herredømmefri offentlighet enda er lang. Faktisk er det ikke uvanlig å tenke at innenfor Bourdieu sitt teoretiske rammeverk er ikke bare denne veien lang, men den er også umulig. En vanlig innvending mot Bourdieu er at han, til tross for sine forsøk på å overgå objektivismen, er for strukturorientert og gir lite eller intet rom for sosial endring (Aakvaag, 2008: 166-168). Hvis vår klassespesifikke habitus samt den symbolske makten hele tiden virker mot å reproducere den eksisterende sosiale strukturen, hvor skal da endringen komme fra?

Jeg opplever denne kritikken som veldig legitim og en erfaring jeg personlig har gjort meg gjennom å lese Bourdieu er at han på den ene siden virker å være en fatalist, mens han på den andre siden skriver med et så stort engasjement at det virker som om han ønsker å appellere til folks ønske om å forandre samfunnet. Bourdieu selv hevdet at han har overgått objektivismens determinisme og at habitus er foranderlig (Bourdieu & Wacquant 1995: 119), dessuten viser jo begrepet om heterodoksi til at også strukturen i feltet under gitte omstendigheter kan forandres. I tillegg til dette viser vektleggingen av at både habitus og feltene har en historie og er et resultat av denne historien at forandringer er mulig (Aakvaag, 2008: 167). Slik jeg ser det stiller ikke Bourdieu sin feltteori seg i opposisjon til forandringer, den bare viser at sosial reproduksjon er vanligere enn forandringer, noe jeg mener er riktig. Jeg kan være enig i at Bourdieu ikke gir noen tilfredsstillende forklaring på hvordan forandringer skjer, dermed vil jeg hevde at hans teorier enten trenger en utvidelse eller må suppleres av andre teorier for å forklare sosiale endringer.

En annen ting er om en herredømmefri offentlighet er mulig eller ikke. En vanlig innvending mot Habermas er at han har et for optimistisk syn på demokratiet (Aakvaag, 2008: 196-197). Om en herredømmefri offentlighet er mulig eller ikke, skal jeg ikke mene så mye om. Derimot tenker jeg at man i det minste kan ha varierende grad av dominansforhold i offentligheten, og gjennom å analysere den ved bruk av Bourdieu sitt teoretiske rammeverk, så kan man klargjøre hvilke stengsler som står i veien for en herredømmefri offentlighet, slik at man kan finne tiltak for å redusere betydningen av sosiale forskjeller.

Slik jeg forstår Habermas er ikke en stor og bred offentlig deltagelse bare et moralsk imperativ, det er også helt nødvendig for å realisere det rasjonelle potensiale i offentligheten. I innledningskapittelet så vi at en fundamental idé i deliberative demokratiidealer er at nærværet av sosiale forskjeller og uenighet kan føre en diskusjon opp på et nivå hvor man blir nødt til å begrunne sine meninger på bakgrunn av en felles interesse og ikke egeninteresse. Altså er ikke kvantitet og kvalitet motsetninger hos Habermas, men heller at det ene forutsetter det andre.

Slett ikke alle er enig dette og i analysen så vi at informantene frykter at kvaliteten vil forringes dersom flere hadde deltatt på Twitter. Men er ikke det et legitimt argument? Trenger vi ikke noen rom hvor debattene kan foregå på et kvalifisert nivå? I boka *Om Fjernsynet* skriver Bourdieu (1998) om sin frykt for at journalistfeltet, med fjernsynet i spissen, fratar vitenskapsfeltet dens autonomi, og således forskyver makten over vitenskapen vekk fra de vitenskapelige institusjonene og over i de journalistiske institusjonene. Et resultat av dette, frykter Bourdieu, er at kvaliteten på det vitenskapelige arbeidet forringes. Han forfekter altså at vitenskapens autonomi er helt essensiell, og at deltagerne i dette feltet må være kvalifisert etter vitenskapens egne prinsipper. I så måte kan det virke som om Bourdieu er enig i favoriseringen av kvalitet framfor kvantitet.

Men det er en vesentlig forskjell mellom Twitter og vitenskapen, nemlig at Twitter er en del av offentligheten. I Sverige ble det da dette skrives nylig avholdt et riksdagsvalg hvor det sterkt innvandringsskeptiske partiet Svergiendemokraterna fikk hele 13 prosent av stemmene. Flere har pekt på at denne overraskende store oppslutningen er et resultat av en svensk debatt hvor elitene styrere og hvor det som oppfattes som populisme og som ikke er politisk korrekt blir neglisjert (Meisinget, 2014 og VG, 2014, 17.09).

Mitt synspunkt er at selv om jeg har forståelse for tanken om at større deltagelse kan senke kvaliteten fordi man må forholde seg til et lavere kunnskapsnivå, så tror jeg, i likhet med Habermas, at gjennom å bli utsatt for interesser og meninger som er ulike sine egne så blir man nødt til å argumentere på veiene av en større enhet enn seg selv. Halpern og Gibbs fant i sitt studie om online deliberasjon at de innebygde handlingsmulighetene i et sosialt medium er en avgjørende faktor for graden deliberasjon (Halpern & Gibbs, 2012). I kapittel fire så vi at de blant annet pekte på at graden av identifikasjon i sosiale medier er et avgjørende premiss for online deliberasjon. Jo mer identifisert brukerne er, jo mer vil interaksjonen ha et høflig og respektfull tone. Videre fant de at selv om de mest sensitive

debattene førte til en mer uhøflig tone, så var også graden av deliberasjon høyest i disse debattene med tanke på bruk av argumenter, eksterne kilder og færre ubegrunnede påstander (Haper & Gibbs, 2012: 1166). Begge disse funnene peker i retning av at det ikke er hvem som deltar som er det avgjørende premisset for kvaliteten, men heller hva som debatteres og hvordan debattforaene, i dette tilfellet sosiale medier, er bygget opp. Faktisk fremstår det her, i tråd med Habermas sine ideer, at jo større uenigheten er, jo mer vil interaksjonen ha et deliberativt preg.

6.2.7 Er deliberativt demokrati ønskelig?

I min problemstilling er det et underliggende normativt prinsipp om at et deliberativt demokrati er ønskelig. Men det er slett ikke alle som er enig i dette. En av de sterkeste motstanderne til Habermas sin normative forståelse av deliberativt demokrati er den belgiske samfunnsviteren Chantal Mouffe. Hun stiller seg særlig kritisk til Habermas sin vektlegging av offentlighetens funksjon som en konsensusprodusent. For mens Habermas mener at uenighet og forskjeller er viktige komponenter i offentligheten, men at en rasjonell og kritisk offentlighet har potensiale til å overskride disse forskjellene og produsere en bred offentlig enighet, mener Mouffe at offentlighetens viktigste funksjon er å få frem konfliktene og uenighetene som finnes i samfunnet (Larsen, 2008: 323). Man kan si at mens Habermas ser for seg offentligheten som noe som absorberer uenighet og produserer konsensus, så mener Mouffe at offentligheten heller bør bidra til å konstruere sterke motsetninger og uenighet (Carpentier & Cammaerts, 2006: 974). Altså finnes det konkurrerende demokratiidealer som utfordrer idealene i deliberativt demokrati. Likevel er det viktig å påpeke at Twitter heller ikke lykkes med å tilfredsstille Mouffe sine idealer. Ved at mine informanter ytrer et ønske om å ekskludere visse typer temaer og meninger fra debattene, peker ikke dette i retning mot at Twitter makter å videreformidle de motsetningene som finnes i samfunnet, og således lykkes ikke Twitter med å styrke en offentlighet etter Mouffe sine idealer.

6.2.8 Konklusjon til diskusjonen

I denne diskusjonen har jeg forsøkt å synliggjøre teoretiske, normative og empiriske innvendinger mot analysen i denne oppgaven slik at det skal bli lettere å se på hvilket grunnlag konklusjonen til analysen hviler på. Dette mener jeg er viktig fordi de viser at andre normative, empiriske og teoretiske utgangspunkt ville ha gitt andre konklusjoner. Med det så mener jeg ikke at funnene i denne oppgaven er uten verdi, men de må settes i en større sammenheng for å få helhetsbildet av Twitter sin posisjon og påvirkning på offentligheten.

Dette kapittelet har også vist at analysens konklusjon trenger å nyanseres. Vi har sett at selv om analysen bærer preg av statusdistinksjoner gjør seg gjeldene på Twitter, så har annen forskning vist at Twitter likevel inkluderer en større og bredere elite enn hva som tradisjonelt har vært tilfellet i offentligheten. Analysen har også vist at Twitter kan virke som en kritisk offentlighet som utfordrer massemedia både når det gjelder å kontrollere dem og når det gjelder å sette dagsordenen. Denne oppgaven kan heller ikke utelukke at det har utviklet seg deloffentligheter på Twitter som indirekte gjør seg gjeldene i den nasjonale offentligheten gjennom for eksempel frivillige organisasjoner. Dessuten har vi sett at det finnes forskning som viser at Twitter har et potensiale til å engasjere grupper som tradisjonelt sett ikke engasjerer seg i samfunnsspørsmål. Som tidligere nevnt opplevde jeg at grensene for hva som var akseptabelt og ikke var forholdsvis sterkt artikulert blant mine informanter. I en bourdieusk forståelse kan dette tyde på at heterodoksien i Twitter-feltet er sterk. Denne antagelsen blir ytterligere styrket av forskning som viser at det demografiske overvekten av høyt utdannede brukere på Twitter er i ferd med å tynnes ut etter hvert som mediet får flere brukere (Enjolras et al., 2013: 59). Kanskje er Twitter i ferd med å bli et medium hvor statusdistinksjoner blir mindre betydningsfullt?

Disse nyansene er viktige for å synliggjøre hvilken kontekst denne oppgaven inngår i. Min analyse viser at statusdistinksjoner er viktige innenfor de nettverkene som mine informanter inngår i. Mine informanter har en ganske sentral posisjon på Twitter, gjennom at de både har mange og innflytelsesrike følgere. Analysen viser at det finnes mange begrensninger innenfor disse nettverkene for en herredømmefri interaksjon. Samtidig viser de overnevnte poengene at Twitter er et komplekst medium som stadig er i endring, derfor trengs det enda mer forskning for å forstå rollen som Twitter og andre sosiale medier har, eller er i ferd med å få, i offentligheten.

6.3 Fremtidig forskning

På bakgrunn av den forutgående diskusjonen er det særlig fire ting jeg mener det vil være viktig å forske på i fremtiden. For det første må forskningen fortsette å se på hvordan Twitter påvirker graden av politisk deltagelse og mobilisering i samfunnet. For det andre, og i forlengelsen av det første, vil det være interessant å se hvor vidt det finnes slike deloffentligheter på Twitter som er beskrevet tidligere. For det tredje bør man se på i hvor stor grad kommunikasjonen politikere har med andre på Twitter påvirker dem. Denne oppgaven har utelukkende sett på mulighetene for å oppnå denne kommunikasjonen, den sier ingen ting om i hvor stor grad den kommunikasjonen påvirker politikere og politiske prosesser. Dette vil være interessant å finne ut av for å se om Twitter kan styrke mulighetene for direkte demokrati og om disse mulighetene da kun er forbeholdt noen og således blir et verktøy til å øke de demokratiske forskjellene i samfunnet. Til sist mener jeg det er essensielt å fortsette forskning på hvor vidt Twitter klarer å utfordre de tradisjonelle mediene i å sette dagsordenen i samfunnet. Selv om det har blitt gjort noe forskning på dette som viser at de tradisjonelle mediene fortsatt er de viktigste agendasetterne (Enjolras et al., 2014: 68), så er Twitter stadig et relativt nytt medium som søker etter å finne sin posisjon i offentligheten. Det er dermed interessant å se om dette bildet endrer seg etter hvert for å se om Twitter får en styrket posisjon i den nasjonale offentligheten.

Litteraturliste

Aakvaag, G.C. (2008). *Moderne Sosiologisk Teori*. Oslo: Abstrakt forlag

Anitagud. (2012, 19.11). *Begrenser Facebook mulighetene for politisk engasjement?* Hentet fra <http://mevit4610.wordpress.com/2012/11/19/begrenser-facebook-muligheten-for-politisk-engasjement/>

Bekafigo, M.A. & McBride, A. (2013). Who Tweets About Politics? Political Participation of Twitter Users During the 2011 Gubernatorial Elections. *Social Science Computer Review*. 00(0), 1-19

Bergersen jr., F. (2005, 05.07). Den femte statsmakt. *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/kultur/2005/07/05/436538.html>

Bjørklund, T. (2004). Norsk populisme fra Ottar Brox til Carl I. Hagen. *Nytt Norsk Tidsskrift*, (3-4), 410-419.

Bourdieu, P. (1991a). *Kultur och Kritik*. Gøteborg: Daidalos

Bourdieu, P. (1991b). *Language and Symbolic Power*.: Polity Press

Bourdieu, P. & Wacquant, L.J.D. (1995). *Den kritiske ettertanke*. Oslo: Det Norske Samlaget

Bourdieu, P. (1996). Er interessefri handling mulig? I Bourdieu, P. *Symbolisk Makt* (s. 131-148). Oslo: Pax Forlag

Bourdieu, P. (1998). *Om Fjernsynet*. Gjøvik: Gyldendal Norske Forlag

Bourdieu, P. (2006a). Kapitalens former. *Agora*, (1-2), 5-26.

Bourdieu, P. (2006b). Strukturer, habitus, praksiser. *Agora*, (1-2), 53-73

Boyd, D. & Crawford, K. (2011). Six provocations for big data. *A Decade in internet Time: Symposium on the Dynamics of the Internet and Society*. Oxford: Oxford Internet Institute

Breen, R. (2005). Foundations of a neo-Weberian class analysis. Kap. 2 I Wright, E.O. (Red.). *Approaches to Class Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Calhoun, C. (2013). The Problematic Public: Revisiting Dewey, Arendt, and Habermas. Paper presentert på Vilhelm Auberts minneseminar, Institutt for samfunnsforskning 18. Oktober 2013.

- Carpentier, N. & Cammaerts, B. (2006). Hegemony, Democracy, Agonism and Journalism – An interview with Chantal Mouffe. *Journalism Studies*. 7(6), 964-975
- Ekeli, K.S. (2004). Hvem skal vokte vokterne? Modeller for håndheving av konstitusjonelle lover. *Tidsskrift for Rettsvitenskap*. (04-05), 549-579
- Elgvin, O. (2013, 27.09). Bourdieu: Et elstersk forsvar. *Morgenbladet* Hentet fra: <http://morgenbladet.no/elsters utfordring/2013/bourdieu et elstersk forsvar#.U-Iiifl uSo>
- Elster, J. (1981). Snobs. *London Review of Books*, 3(20), 1-12.
- Engelstad, F. (2002). Det norske demokratiet. Gulbrandsen, T. (Red.), *Norske makteliter* (s. 95-122). Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag
- Enjolras, B., Karlsen, R., Steen-Johnsen, K., & Wollebæk, D. (2013). *Liker liker ikke – Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*. Oslo: Cappelen Damm
- Enjolras, B., Steen-Johnsen, K. & Karlsen, R. (2014). *Valgkampen 2013 på Twitter – Sosiale medier som kritisk offentlighet*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning
- Epstein, D., Newhart, M. & Vernon, R. (2014). Not by technology alone: The «analog» aspects of online public engagement in policymaking. *Government information Quarterly*. 31(2014), 337-344
- Esmark, K. (2006). Kap. 3: Bourdieus uddannelsessociologi. Prieur, A. & Sestoft, C. (Red.), *Pierre Bourdieu: en introduktion* (s. 71-113).: Reitzel
- Fadakar, E. (2013, 13.11). Norge är ett själviskt land som behandlar de fattigaste som djur. *Aftonbladet*. Hentet fra: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/ehsanfadakar/article17831957.ab>
- Fidjestøl, A. (2013, 28.06). Elsters utfordring. *Morgenbladet*. Hentet fra: <http://morgenbladet.no/samfunn/2013/elsters utfordring#.U99sk 1 uSo>
- Figenschou, T.U. & Beyer, A. (2004). Elitene, minoritetene og mediene – Definisjonsmakt i norsk innvandringsdebatt. *Tidsskrift for samfunnsforskning*. 2014(1), 24-51
- Folgerø, A. (2014, 06.05.). Ytringsfrihet og indoktrinering. *Document.no*. Hentet fra <https://www.document.no/2014/05/ytringsfrihet-og-indoktrinering/>
- Gainous, J., & Wagner, A.K.M. (2011). *Rebooting American Politics – The Internet Revolution*. Plymouth: Rowman & Littlefield publishers, INC.

Garcia-Castañon, M., Rank, A.D. & Barreto, M.A. (2011). Plugged In or Tuned Out? Youth, Race, and the Internet Usage in the 2008 Election. *Journal of Political Marketing*. 10(1-2), 115-138.

Giæver, O.P. (2013, 18.11). Skapte Twitter-storm om norsk rasisme. *Abc nyheter*. Hentet fra <http://www.abcnyheter.no/nyheter/2013/11/18/skapte-twitter-storm-om-norsk-rasisme>

Grøndahl, C. (2009). Å rote rundt i privatlivet – Om grensen for det private. *Samtiden* (3), 45-52

Halpern, D. & Gibbs, J. (2012). Social media as a catalyst for online deliberation? Exploring the affordances of Facebook and You Tube for political expression. *Computers in Human Behavior*. 29(2013), 1159-1168

Haugseth, J.F. (2009,15.06). *Twitter, demokratisering og portvoktere*. Hentet fra <http://jafro.org/arkiv/2009/06/15/twitter-demokratisering-og-portvoktere>

Hellevik, O. (2002). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget

Hernes, G. (2012, 10.02). *Revolusjonens kraft i sosiale medier*. Hentet fra <http://www.bi.no/forskning/News/nyheter-2012/revolusjonens-kraft-i-sosiale-medier/>

Hindman, M. (2009). *The Myth of Digital Democracy*. New Jersey: Princeton University Press

Holte, P.O. (2012). Sosiale medier og demokratiet. *Stat & Styring*. 2012(01), 40-41

Høstaker, R. (2006). Sosiale felt – ein kritisk analyse. *Agora*, (1-2), 171-197.

Institutt for samfunnsforskning. (2014). *How politicians interact on Twitter, and does it matter to democracy?* Hentet 15.09.2014, fra [http://samfunnsforskning.no/Temablogg/Digitale-medier/Kommentarer/How-politicians-interact-on-Twitter-and-does-it-matter-to-democracy/\(language\)/nor-NO](http://samfunnsforskning.no/Temablogg/Digitale-medier/Kommentarer/How-politicians-interact-on-Twitter-and-does-it-matter-to-democracy/(language)/nor-NO)

Jacobsen, D.I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand Høgskoleforlaget

Jagland, T. (2012, 11.10). Demokratiet i vanskeligheter. *Dagsavisen*. Hentet fra http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/alle_meninger/cat1003/subcat1018/thread256321/#post_256329

Jakobsen, M. (2013, 17.08). Mannen bak #HvisJegVarHvit får eget talkshow. *Dagbladet*. Hentet fra: http://m.db.no/2013/08/17/kultur/twitter/hvisjegvarhvit/abubakar_hussain/nrk/28734131/

Jarness, V. (2014). Symbolske skillelinjer. Korsnes, O. Nordli Hansen, M. & Hjellbrekke, J. (Red.), *Elite og klasse i et egalitært samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget

Johannesen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag

Johannesen, M. (2006). Kom skal vi google! *Norsk pedagogisk tidsskrift*. 04(2006), 345-348

Johnsen, J.T. (2012). *Tvitrende kommentatorer*. Hentet fra <http://www.uib.no/filearchive/tvitrende-kommentatorer.pdf>

Johnsen, J.T. (2013, 27.03). Du kan bli hørt på Twitter. Men du blir det neppe. *Bergens tidende*. Hentet fra <http://www.bt.no/nyheter/innsikt/Du-kan-bli-hort-pa-Twitter-Men-du-blir-det-neppe--2868520.html>

Kalsnes, B. (2013, 30.09). Feilslutning om følgere. *Morgenbladet*. Hentet fra http://morgenbladet.no/ideer/2013/feilslutning_om_folgere#.VCPOhvl_uSo

Karlsen, T. (2012, 08.01). *Ny teknologi sprer demokrati*. Hentet fra <http://blogg.fn.no/2012/01/2011-ny-teknologi-sprer-demokrati/>

Katz, E. (1957). The Two-Step Flow of Communication: An Up-To-Date Report on an Hypotheses. *The Public Opinion Quarterly*. 21(1), 61-78

Klout. (2014). *The Klout Score*. Hentet 17.09.2014, fra <https://klout.com/corp/score>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2010). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Larsen, H. (2008). I demokratiets tjeneste. *Tidsskrift for samfunnsforskning*. 2008(3), 313-342

- Marthinsen, S.T. (2012, 13.02). *Sosial demokratisering*. Hentet fra <http://sveintoremarthinsen.blogspot.no/2012/02/sosial-demokratisering.html>
- Meisinget, K. (2014, 17.09). Mer populisme, ja takk. *Minervanett*. Hentet fra <http://www.minervanett.no/mer-populisme-ja-takk/>
- Min, S.J. (2010). From the Digital Divide to the Democratic Divide: Internet Skills, Political Interest, and the Second Level Digital Divide in Political Internet Use. *Journal of Information Technology & Politics*. 7(1), 22-35
- Morozov, E. (2009). The brave new world of slacktivism. Glasser, S. (Red.). *Foreignpolicy.com*. Washington: Slate Group
- Noelle-Neumann, E. (1993). *The Spiral of Silence – Public opinion – Our social skin*. Chicago: The University of Chicago Press
- Norris, P. (2001). Digital Divide – Civic Engagement, Information Poverty, and the Internet Worldwide. Cambridge: Cambridge University Press
- Nossum, B. (2013, 11.09). Twitter – valgkampens vaktbikkje. *NRK*. Hentet fra <http://www.nrk.no/ytring/twitter--valgkampens-vaktbikkje-1.11229914>
- Omdahl, J. (2009, 03.02.). Kloakken, det er deg og meg – intellektuell mageplask i polarisert nettdebatt. *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/2009/02/03/kultur/tekno/nettsamfunn/internett/nettdebatt/4671103/>
- Parmelee, J.H. & Bichard, S.L. (2013). Politics and the Twitter Revolution – How Tweets Influence the Relationship Between Political Leaders and the Public. Lanham: Lexington Books
- Rasmussen, T. (2008). The internet and the differentiation in the public sphere. *Nordicom Review*, 29(2), 73-84
- Rubin, H.J. & Rubin, I.S. (2005). Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data. California: Sage
- Schlozman, K.L., Verba, S. & Brady, H.E. (2010). Weapon of the Strong? Participatory Inequality and the Internet. *Perspectives on Politics*. 8(2), 487-509.

Skjeie, H. (2009, 04.04.). Forkjølelsen min får du aldri. *Dagens næringsliv*. Hentet fra <http://www.dn.no/avis/arkiv/issue?date=04.04.2009&docId=doc633xhvly7o66myr1g34&justPaid=true>

Solheim, E. (2010, 15.12). Positiv demokratisering – internett er bra! *NRK*. Hentet fra <http://nrkbeta.no/2010/12/15/positiv-demokratisering-internett-er-bra/>

Steen-Johnsen, K., Enjolras, B. & Kruse, A.E. (2012). *Nettverkssamfunn og frivillige organisasjoner*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Steen-Johnsen, K., Ihlebæk, K.A. & Enjolras, B. (upublisert). News on New Platforms: Norwegian Journalists and Entrepreneurs Face the Digital Age. Alexander, J. Breese, E. & Luengo, M. (Red.). *Crisis of Journalism Reconsidered – from technology to culture*. Harvard: Harvard University Press

Thagaard, T. (2010). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget

Tolbert, C.J. & Mcneal, R.S. (2003). Unraveling the Effects of the Internet in Political Participation? *Political Research Quarterly*. 56(2), 175-85.

Valebrokk, P. (2009, 28.09). Blytung vaktbikkje. *E24.no*. Hentet fra <http://e24.no/kommentarer/e24-kommentarer/blytung-vaktbikkje/3290985>

Van Dijck, J. (2013). *Culture of Connectivity: A Critical History of Social Media*. Oxford: University Press

VG. (2014, 17.09). Kronikk: Folkhemspopulisme. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/meninger/sverige/kronikk-folkhemspopulismen/a/23297613/>

Visser, S. & Stolle, D. (2013). The Internet and new modes of political participation: online versus offline participation. *Information, Communication & Society*. 17(8), 937-955.

Weber, M. (1985). *Wirtschaft und Gessellschaft: Grundriss der verstehenden Soziologie*. Tübingen: J.C.B. Mohr Verlag

Witschge, T. (2004). Online Deliberation: Possibilities of the Internet for Deliberative Democracy. Shane, P.M. (Red.), *Democracy Online – The Prospects for Political Renewal Through the Internet* (109-122). New York: Routledge

Åmås, K.O. (2009, 15.06). Den kvitrende klasse. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/kommentatorer/aamaas/article3122252.ece>

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Antall ord i oppgaven: 38307

Vedlegg 1: Intervjuguide

1. Presentasjon av prosjektet

- a. Jeg skriver min masteroppgave i sosiologi ved Universitetet i Oslo og den handler om erfaringer med å ytre seg på Twitter. Den er knyttet til et større prosjekt om ytringsfrihetens status i Norge, finansiert av stiftelsen Fritt Ord.
- b. I forbindelse med min oppgave ønsker jeg å gjennomføre flere dybdeintervjuer med ivrige brukere av Twitter, hvor jeg er interessert i å høre om deres personlige erfaringer med Twitter som en debatt- og ytrings-arena.
- c. Fortsatt er Twitter et ganske nytt og relativt lite sosialt medium i Norge og det finnes derfor ikke så veldig mye kunnskap om hvordan det er å ytre seg på Twitter. Jeg er derfor veldig glad for at du har lyst og anledning til å stille opp til dette intervjuet
- d. Jeg vil minne deg om at dette prosjektet er meldt til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste, hvor jeg har forpliktet meg til å behandle alle mine informanter konfidensielt. Det vil si at du vil bli anonymisert og at lydopptaket kun vil være tilgjengelig for meg og det vil bli slettet så fort oppgaven er levert. For øvrig er det viktig å minne deg på at du har rett til å trekke deg når som helst uten å oppgi grunn.
- e. Er det greit at jeg bruker lydopptaker?

2. bruksmønstre

- a. Hvor lenge har du vært aktiv i sosiale medier?
- b. Hvor lenge har du vært på Twitter?
- c. Bruker du flere sosiale medier enn Twitter?
- d. Hva bruker du Twitter til?
- e. Hvor ofte bruker du Twitter?
- f. Hvor aktivt deltar du i debatter på Twitter?
- g. Deltar du i debatter i andre medier også?
- h. Hvorfor deltar du i debatter på Twitter?
- i. Hva er det som er motivasjonen din?

3. De andre brukerne

- a. Hvordan opplever du den typiske Twitter-brukeren?
 - i. *Alder*
 - ii. *Kjønn*
 - iii. *Utdannelse*
 - iv. *Politisk ståsted*
- b. Føler du selv at du er en typisk Twitter-bruker?
- c. Det har blitt hevdet at Twitter er et elitemedium, tenker du på Twitter som det?
 - i. *Hvorfor tror du i så fall at det er denne gruppen som dominerer på Twitter?*
 - ii. *Tror du dette påvirker hva som skrives og hvordan det skrives?*
- d. Hva opplever du at det er vanlig å bruke Twitter til?

4. Deg selv og Twitter

- a. Opplevelse av hvor offentlig Twitter er
 - i. Sammenlignet med andre sosiale medier, som for eksempel Facebook, tenker du at det er mulig å anse Twitter som mer eller mindre offentlig enn det/de?
 - ii. Tror du det er vanligere å bruke Twitter som en talerstol for meninger enn Facebook?
- b. Motivasjon for å være aktiv på Twitter
 - i. Hvorfor ytrer du deg på Twitter?
 - ii. Er Twitter en viktig talerstol for deg?
 - iii. Hva er det du ønsker å oppnå med å delta i Twitter-offentligheten?
 - iv. Hvordan tror du at de andre brukerne oppfatter deg?
 - v. Hvordan ønsker du å bli oppfattet?
- c. Følge funksjonen
 - i. Hvordan opplever du følgefunksjonen? – *sammenlign gjerne med like-funksjonen på Facebook*
 - 1. *Føler du at det er som å si at man støtter noen, eller er det mer en praktisk funksjon for å holde seg oppdatert?*
 - ii. Tenker du noen gang på hvordan andre opplever at du følger en person eller en organisasjon?
 - 1. *Følger du organisasjoner og personer som du er uenig med?*

2. *Kan det tenkes at det finnes enkelte personer eller organisasjoner du tenker det er uanstendig å følge på Twitter?*

d. Eget nettverk

- i. Hvem er det du henvender deg til når du ytrer deg på Twitter, hvem er det du ser for deg er ditt publikum?
- ii. Hvem tror du det er som følger deg på Twitter?
- iii. Hvorfor tror du de følger deg?
- iv. Identifiserer du deg med dem?

e. Egen deltagelse og vurderinger før du publiserer en tweet

- i. Hva slags temaer er det du engasjerer deg mest i på Twitter?
- ii. Er det noe forskjell i hva slags temaer du engasjerer deg i på Twitter og hva slags temaer du engasjerer deg i privat?
- iii. Hvordan er det du engasjerer deg i disse temaene?
 - 1. *Retweet?*
 - 2. *Deler lenker?*
 - 3. *Deltar i debatter?*
 - 4. *Skriver uavhengige tweets?*
- iv. Hva slags temaer og meninger føler du dominerer på Twitter?
- v. Er det noen temaer og meninger du føler er underkommunisert på Twitter i forhold til den store offentligheten?
- vi. Er det noen temaer du helst unngår å ytre deg om?
 - 1. *I så fall hva slags temaer er det*
 - 2. *Hvorfor det?*
- vii. Hender det at du publiserer tweets som du vet at du kommer til å provosere?
 - 1. *Hvordan påvirker i så fall det hva du skriver?*
- viii. Twitter er et veldig åpent nettverk, som i realiteten er åpent for alle, og hvor hvem som helst kan lese det du skriver. Hender det at du tenker på at hvem som helst kan lese, kopiere, lagre og søke på det du skriver?
 - 1. *Hender det at slike perspektiver påvirker hva du skriver?*
- ix. Fra tid til annen hører vi om folk som har fått problemer både på jobb og privat etter å ha ytret seg i sosiale medier. Tatt i betraktning at

Twitter er så åpent, hender det at slike perspektiver påvirker hva du skriver og hvordan du skriver det?

f. Normer for deltagelse

- i. Opplever du at det er normalt å behandle tweets som offentlig, hvor det er akseptert for hvem som helst å kommentere uttalelsene til hvem som helst, eller opplever du at tweets blir behandlet som privat, hvor det kun er venner og bekjente som kommenterer dem?

- 1. *tatt i betraktning at Twitter på mange måter er mer åpent enn Facebook, er det mer akseptert å kommentere andres tweets enn det er å kommentere andres status på Facebook?*
- 2. *er det kanskje vanligere at folk som er offentlige personer fra før av får kommentarer fra ukjente på sine tweets enn at hvem som helst får det?*

- ii. Er det noen typer tweets som du tenker det er vanligere å oppfatte som mer offentlige enn andre og hvor det dermed er mer akseptert å kommentere for hvem som helst?

- iii. Opplever du at det er overvekt av folk som er enige med et utsagn som kommenterer det, eller er det like vanlig eller vanligere å kommentere et utsagn om man er uenig det?

- iv. Hvordan deltar du selv på Twitter?

- 1. *Aktiv/passiv – bare svarer på andres respons på dine tweets, eller oppsøker du debatter?*

- v. Hvem sine tweets er det du kommenterer?

- vi. Hvem er det du debatterer med på Twitter?

g. Språknormer

- i. Hvordan opplever du språket?

- 1. *Opplever du at det er vanlig å forsøke å være velformulert, eller bærer språket preg av å være spontant og ugjennomtenkt?*
- 2. *som muntlig eller skriftlig*
- 3. *som personlig eller formelt?*
- 4. *Opplever du at humor er et viktig språklig virkemiddel?*

- ii. Hva slags språklige vurderinger gjør du før du publiserer en tweet?

- 1. *Humor?*

2. *Formuleringer?*

3. *Skriftlig/muntlig?*

h. Høflighet

- i. Føler du at vanlige normer for høflighet også gjør seg gjeldene på Twitter?
- ii. Opplever du at uenigheter generelt blir møtt med gjensidig respekt?
- iii. Er det eventuelt enkelte meningsyttere som blir møtt med mindre respekt og forståelse enn andre?

i. Saklighet

- i. Opplever du debattinnlegg og tilsvær på tweets som saklige?
- ii. Er debattene preget av påstander mot påstander?
- iii. Blir resonnementer etterspurt?

j. Ytringsansvar og vurderinger knyttet man gjør før man twitrer

- i. Hvordan opplever du generelt at ytringer på Twitter som går utover normene for høflig og saklig samtale blir møtt?
- ii. Tenker du selv nøye igjennom hvordan det du skriver kommer til å bli mottatt før du publiserer det?
- iii. Føler du et ansvar for at mottageren av budskapet ditt ikke føler seg krenket?

5. Erfaringer med reaksjoner

- a. Hvem er det som kommenterer dine tweets?
 - i. kjente og ukjente?
 - ii. *enige og uenige?*
- b. Hva slags erfaringer har du med reaksjoner på dine tweets?
 - i. *saklige argumenter eller personangrep?*
- c. Har du noen eksempler på reaksjoner du har fått på ytringene dine på Twitter som er spesielt negative?
- d. Opplever du at temaet du skriver om har noe å si for hva slags respons du får?
- e. Har du noen gang vurdert ikke å si hva du mener for å unngå negative reaksjoner?

- f. Har du noen gang vurdert ikke å delta i en debatt overhodet fordi du vil unngå negative kommentarer?
- g. Tror du andre driver med selvsensur på Twitter?
- h. Hva tror du i så fall er årsaken til dette og hva tror du det går ut på?
- i. Tror du at det er enkelte grupper som opplever det som vanskeligere å ytre sine meninger på Twitter enn andre?
- j. Tror du det er noen grupper som synes det er lettere å ytre seg på Twitter enn i andre medier?
- k. Hva tror du i så fall er årsaken til det?

6. Debattene

- a. Hva slags premisser tenker du må ligge til grunn for en god og konstruktiv debatt?
 - i. *Ytringsregulering/ytringsansvar?*
 - ii. *Meningsbredde?*
 - iii. *Respekt?*
 - iv. *Temperatur?*
 - v. *Forståelse?*
 - vi. *Ytre regulator?*
- b. Hvordan tenker du at debattene på Twitter er i forhold til disse forutsetningene for en god debatt?
 - i. *Sammenlign gjerne med andre sosiale og tradisjonelle medier*

7. Avsluttende refleksjoner om ytringsfrihet, demokrati og Twitter

- a. Hva slags potensial og hva slags begrensninger tenker du at sosiale medier generelt og Twitter spesielt har for ytringsfrihet?
- b. Opplever du at Twitter er viktig og relevant i offentligheten?
- c. Hva tenker du om begrepet ytringsansvar?
- d. Tenker du at det er en forutsetning at noen begrenser sine ytringer for at andre skal kunne ytre seg?

Er det noe du vil tillegge som jeg ikke har spurt om?

Vedlegg 2: Orienteringsskriv

Fredrik Kittelsen

tlf: 452 31 964

Greinveien 11b

3114 Tønsberg

E-post: fredrkit@student.sv.uio.no

Invitasjon til intervju om Twitter og ytringsfrihet

Jeg heter Fredrik Kittelsen og holder for tiden på med min masteroppgave i sosiologi ved Universitetet i Oslo. Min masteroppgave er knyttet opp til et stort prosjekt, finansiert av stiftelsen Fritt Ord, om ytringsfrihetens status i Norge (Link til prosjektet: <http://www.statusytringsfrihet.no/>). I dette prosjektet er man blant annet interessert i å se på hvordan sosiale medier påvirker ytringsfriheten i Norge. I den forbindelse skal jeg gjennomføre flere intervjuer med ivrige brukere av Twitter. Målet med intervjuene er å finne ut hva slags opplevelser man har av det å ytre seg på Twitter og hvordan man oppfatter ytringsfriheten og dens grenser på Twitter.

Hva vil spørsmålene dreie seg om?

Jeg ønsker blant annet å finne ut hva informantene bruker Twitter til, opplevelser man måtte ha med det å bruke Twitter til meningsytringer og hva de tenker om Twitter og de andre brukerne av Twitter generelt.

Hvor lang tid vil det ta?

Intervjuet vil vare i ca. 1 til 1 og en halv time og vi blir sammen enige om et tidspunkt og et sted som passer deg. Jeg kommer til å bruke lydopptaker og notere under intervjuet.

Hvordan vil intervjuet bli anvendt?

Som forsker er jeg underlagt taushetsplikt i forhold til informasjon jeg mottar. Informasjonen vil bli behandlet konfidensielt og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den endelige oppgaven. Opptakene fra intervjuene vil bli slettet så fort oppgaven er ferdigstilt og levert innen utgangen av 2014.

Du har full rett til å trekke deg når som helst uten å oppgi en grunn. All data fra ditt intervju vil da bli slettet umiddelbart.

Kunne du tenke deg å delta i undersøkelsen?

Jeg har behov for mellom 8 og 12 ivrige twitrere og hadde satt veldig pris på om nettopp du ville stille som informant og fortelle om dine opplevelser ved bruk av Twitter.

Dersom du ønsker å delta eller bare har noen spørsmål så ta kontakt med meg.

Studie er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Vennlig hilsen

Fredrik Kittelsen, masterstudent, UIO. 03.09.2013

Vedlegg 3: Oversikt over informantene

Informant 1: Mann, over 5000 følgere, under 40 år, utdanning på høyskole/universitetsnivå

Informant 2: Kvinne, mellom 500 og 1000 følgere, under 40 år, utdanning på høyskole/universitetsnivå

Informant 3: Mann, over 5000 følgere, over 40 år, utdanning på høyskole/universitetsnivå

Informant 4: Kvinne, over 5000 følgere, under 40 år, utdanning på høyskole/universitetsnivå

Informant 5: Mann, mellom 500 og 1000 følgere, under 40 år, utdanning på høyskole/universitetsnivå

Informant 6: Kvinne, over 5000 følgere, under 40 år, student

Informant 7: Mann, mellom 500 og 1000 følgere, under 40 år, utdanning på høyskole/universitetsnivå

Informant 8: Mann, mellom 500 og 1000 følgere, under 40 år, utdanning på høyskole/universitetsnivå

Vedlegg 4: Svarbrev fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hørfagres gate 25
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org nr: 905 321 884

Fredrik Engelstad
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Universitetet i Oslo
Postboks 1096 Blindern
0317 OSLO

Vår dato: 09.09.2013

Vår ref:35333 / 3 / M8

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 04.09.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

35333	<i>Selvsensur på Twitter</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Fredrik Engelstad</i>
<i>Student</i>	<i>Fredrik Kittelsen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.06.2014, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Marianne Boe

Marianne Boe tlf: 55 58 25 83
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Fredrik Kittelsen, Greinveien 11 b, 3114 TØNSBERG

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 35333

Prosjektet skal undersøke Twitter som kontekst for selvsensur. Utvalget vil rekrutteres via meldingsfunksjon på Twitter. Deltakerne vil motta skriftlig informasjon og det innhentes skriftlig samtykke.

Personvernombudet finner informasjonsskrivet tilfredsstillende utformet forutsatt at det opplyses om navn og kontaktinformasjon på veileder og biveileder. Vi ber om at revidert informasjonsskriv sendes til personvernombudet@nsd.uib.no

Forventet prosjektslutt er 30.06.2014. Datamaterialet anonymiseres ved at verken direkte eller indirekte personidentifiserbare opplysninger fremgår. Lydopptak, samtykkeerklæringer, epostadresser, samt eventuelle logger slettes. Indirekte personidentifiserbare opplysninger fjernes, omskrives eller kategoriseres tilstrekkelig.